

Æresrelaterede konflikter og ekstremisme i udsatte boligområder

MÆRK
Nationalt Center mod
Æresrelaterede Konflikter

**Center for Dokumentation
og Indsats mod Ekstremisme**

Kolofon

Videnskortlægning af æresrelaterede konflikter og ekstremisme i udsatte boligområder

August 2026

Udarbejdet af: Rambøll Management Consulting

Materialet er samlet og redigeret i et samarbejde mellem:
Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK) og
Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (CDE).

Der kan frit citeres fra publikationen med angivelse af kilde.

Foto: Lea Mailand (2025)

Layout og grafik: ldebank.dk

Indhold

Del 1

Resumé	4
---------------	----------

Introduktion	10
---------------------	-----------

1. Baggrund og formål	10
1.1 Faglige afgrænsninger og begrebsafklaringer	12
1.2 Læsevejledning	19

Del 2

Æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder	20
---	-----------

2. Udbredelse og omfang af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder	20
2.1 Hovedpointer	22
2.2 Gennemgang af resultater	23
3. Aktører i æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder	38
3.1 Hovedpointer	39
3.2 Gennemgang af resultater	40
4. Karakteren af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder	54
4.1 Hovedpointer	54
4.2 Gennemgang af resultater	55

Del 3

Ekstrem islamisme i udsatte boligområder	60
---	-----------

5. Udbredelse og omfang af ekstremisme i udsatte boligområder	60
5.1 Hovedpointer	62
5.2 Gennemgang af resultater	64
6. Aktører i ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder	78
6.1 Hovedpointer	79
6.2 Gennemgang af resultater	80
7. Karakteren af ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder	91
7.1 Hovedpointer	92
7.2 Gennemgang af resultater	92

Del 4

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme: Overlap og forskelle	94
---	-----------

8. Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme: Eksisterende viden og videnshuller	94
8.1 Hovedpointer	96
8.2 Gennemgang af resultater	98
9. Litteraturliste	105
Bilag: Metodebeskrivelse	112

Resumé

Baggrund og formål

I januar 2025 lancerede den danske regering en flerårig indsats mod negativ social kontrol og parallelsamfund under navnet *Et frit liv i Danmark* (Regeringen, 2025). Indsatsen tager afsæt i en bekymring for, at nogle mennesker i Danmark ikke frit kan bestemme over deres eget liv, bl.a. fordi de begrænses af negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter eller ekstremistiske normer og værdisæt. Indsatsen vil bekæmpe problemerne gennem en bred vifte af tiltag, herunder tidligere forebyggelse, bedre hjælp og beskyttelse til udsatte borgere og mere viden om, hvordan problemerne viser sig i praksis.

Som led i *Et frit liv i Danmark* har Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK) og Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (CDE) bedt Rambøll Management Consulting (Rambøll) om i 2025-26 at gennemføre en videnskortlægning, der samler den nyeste viden om æresrelaterede konflikter og ekstremisme i og omkring udsatte boligområder.

Kortlægningen er en del af initiativ 11¹ under *Et frit liv i Danmark* og indgår i et større projekt, hvor senere dele undersøger, hvordan æresrelaterede konflikter og ekstremisme konkret kommer til udtryk i udvalgte udsatte boligområder og i bestemte grupper og miljøer på sociale medier. Det samlede projekts formål er at udvikle og etablere rådgivningstilbud til fagprofessionelle, der til daglig arbejder med disse

problemstillinger. Konkret skal videnskortlægningen besvare følgende spørgsmål:

- Hvilken viden findes der om, hvordan æresrelaterede konflikter kommer til udtryk i udsatte boligområder? Det gælder både konflikternes udbredelse og omfang, hvilke aktører der er involveret, og hvilken karakter konflikterne typisk har.
- Hvilken viden findes der om, hvordan ekstremisme kommer til udtryk i udsatte boligområder? Det gælder både ekstremismes udbredelse og omfang, hvilke aktører der er involveret, og hvilken karakter denne aktivitet typisk har.
- Hvilken viden findes der om overlap og forskelle mellem ekstremisme og æresrelaterede konflikter?

Kortlægningen bygger på en systematisk gennemgang af 155 publikationer fra perioden 2015 til 2025. Materialet omfatter artikler i videnskabelige tidsskrifter, andre forskningsbaserede publikationer, analyser, evalueringsrapporter, mediepublikationer og publikationer fra myndigheder.

I det følgende præsenterer vi videnskortlægningens hovedfund.

1. Målet med Initiativ 11 er at "undersøge og målrette indsatsen mod negativ social kontrol og ekstremisme i udsatte boligområder." Initiativet er en del af Indsatsområde 2: Støtte og sikkerhed til ofre for negativ social kontrol.

Kort om videnskortlægningens centrale begreber og afgrænsninger

Udsatte boligområder

Almene boligområder med over 1.000 beboere, der er præget af markante sociale udfordringer. Områderne defineres ud fra faste socioøkonomiske kriterier som lavindkomst, høj arbejdsløshed, lavt uddannelsesniveau samt en høj andel af beboere dømt for kriminalitet.

Æresrelaterede konflikter

Kortlægningen har fokus på æresmotiveret vold, der her forstås som en underkategori af vold i nære relationer og dækker over handlinger, der har til formål at genoprette eller beskytte familiens eller kollektivets ære. Den kan komme til udtryk gennem både psykisk, fysisk, seksuel, materiel, økonomisk og digital vold samt stalking. Hertil har kortlægningen fokus på at afdække fire konkrete udtryksformer, der belyser hvordan volden kan udfolde sig: negativ social kontrol, genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold, tvangsægteskaber og fastholdelse i religiøse vielser samt kvindelig kønslemlæstelse (FGM).

Kortlægningen har et særligt fokus på æresrelaterede konflikter blandt personer med oprindelse i MENAPT-lande og i muslimske minoritetsmiljøer. Det skyldes, at både international og skandinavisk forskning peger på, at alvorlige former for æresmotiveret vold ofte rapporteres i disse grupper.

Ekstremisme

Kortlægningen har fokus på tre udtryksformer for ekstremisme. Det drejer sig om ekstremistisk vold (fx hadforbrydelser, terrorhandling), andre ulovlige handlinger med ekstremistisk motiv (fx trusler, rekruttering og finansiering af ekstremistiske grupper) samt handlinger, der modarbejder eller underminerer demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder (fx handlinger, der hindrer mennesker i at deltage i samfundslivet eller undergraver tillid til myndigheder).

Kortlægningens fokus er på ekstrem islamisme, fordi ekstrem islamisme er den ekstremismeform, der har det højeste trusselsniveau i en dansk sammenhæng, og ligeledes er den ekstremismeform, der har den største andel af bekymringer om ekstremisme i infohus-samarbejdet mellem kommuner, politi og andre myndigheder. Dertil kommer, at forskningen peger på, at overlappet mellem æresrelaterede konflikter og ekstremisme især gør sig gældende i relation til ekstrem islamisme.

En mere detaljeret gennemgang af kortlægningens definitioner og afgrænsninger findes i Kapitel 1.

Hovedfund

#1

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme er mere udbredt i udsatte boligområder

Et gennemgående resultat er, at både æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme oftere optræder i udsatte boligområder end i andre områder. Der er dog forskel på, hvor sikker og direkte viden der findes om de to fænomener:

- For æresrelaterede konflikter er der mest viden om udbredelsen af negativ social kontrol, æresmotiveret vold og tvangsægteskaber. Her viser flere studier, at personer i udsatte boligområder oftere oplever vold og kontrol, som begrundes med æresnormer og familiens omdømme. For kvindelig kønslemlæstelse og genopdragelsesrejser findes der ikke studier, som direkte sammenligner omfanget i udsatte boligområder med andre boligområder. I stedet peger litteraturen på risikofaktorer knyttet til social udsathed, som i højere grad kan være til stede i udsatte boligområder.
- For ekstrem islamisme peger litteraturen på, at ekstreme islamistiske miljøer oftere findes i udsatte byområder i og omkring de større byer. Selvom miljøerne ofte består af små netværk med tætte relationer og nogle få centrale personer, kan de skabe store udfordringer for de lokale beboere. Det sker blandt andet gennem ekstremistisk propaganda, forsøg på rekruttering og kontrol gennem trusler, intimidering og i visse tilfælde vold. Der er relativt solid viden om, at miljøerne oftere findes i udsatte områder. Til gengæld mangler der mere systematisk viden, som sammenligner omfanget af konkrete handlinger med ekstremistisk motiv på tværs af forskellige områder.

- For både æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme gælder det, at det nøjagtige omfang i udsatte boligområder ikke kan fastslås med sikkerhed. Det skyldes blandt andet, at litteraturen ofte bygger på forskellige målemetoder, målgrupper og definitioner. Derfor kan resultaterne ikke altid sammenlignes direkte på tværs af studier.

De to fænomener berører forskellige grupper i områderne. Æresrelaterede konflikter går især ud over unge med ikke-vestlig minoritetsbaggrund. Det gælder først og fremmest piger og kvinder, men også drenge, unge mænd og LGBT+-personer kan blive udsat for æresmotiveret vold og kontrol. De lokale konsekvenser af ekstrem islamisme kan ramme en bredere gruppe. Kontrol, intimidering og trusler kan blandt andet gå ud over piger og kvinder, LGBT+-personer, personer fra andre religiøse retninger og personer, der ikke følger miljøets normer eller samarbejder med myndighederne. Ekstremistiske handlinger kan desuden række ud over det lokale område.

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme optræder dog langt fra i alle udsatte boligområder. Fattigdom, arbejdsløshed og dårlige boligforhold kan ikke alene forklare, hvorfor fænomenerne vinder indpas i bestemte områder. Mange områder er kendetegnet ved netop de forhold uden at opleve æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme. Omvendt kan begge fænomener også forekomme i mere ressourcestærke miljøer.

#2

Isolation, indelukthed og selvsegregering giver grobund for fænomenerne

I stedet peger analysen på social isolation og selvsegregering som centrale fællestræk i de områder, hvor fænomenerne får fodfæste. Det er områder, hvor beboerne har begrænset kontakt til det omgivende samfund, lav tillid til myndigheder og institutioner, og tætte netværk, hvor konflikter og problemer håndteres internt frem for gennem samfundets institutioner. Når mennesker samtidig har en svag tilknytning til uddannelse eller arbejde, kan lokale normer få større betydning for den enkeltes valg og handlemuligheder. Tætte relationer, som ellers kan være en styrke, kan i den situation også understøtte social kontrol, æresmotiveret vold eller radikaliserings.

I æresrelaterede konflikter bliver denne sammenhæng særligt tydelig. I lokale miljøer, hvor en families hverdag er tæt knyttet til slægt, naboer og andre familier, kan familiens omdømme få stor betydning for dens position i fællesskabet. Familiens position kan blandt andet afhænge af, om familiemedlemmerne følger de normer, der gælder for fx køn, seksualitet og ægteskab. Hvis et familiemedlem bryder disse normer, kan det blive opfattet som en trussel mod hele familiens omdømme og position. Derfor kan presset på familien for at reagere på normbruddet og genoprette sit omdømme blive meget stærkt. Det kan gøre det svært for den enkelte at bryde fri og lettere for familien eller det nære fællesskab at fastholde den udsatte.

I ekstreme islamistiske miljøer er dynamikken en anden. Her er det ikke familiens ære, der er det centrale, men en ideologisk opposition til det omgivende samfund og dets normer, institutioner og autoriteter. Unge, der har svag tilknytning til uddannelse, arbejde og bredere fællesskaber, eller som føler sig fremmedgjorte over for

majoritetssamfundets normer og værdier, kan være mere modtagelige for ekstremistiske miljøer, der tilbyder en stærk identitet, en forklaring på deres frustrationer og et alternativt fællesskab. Processen kan blive særlig stærk i områder, hvor karismatiske ledere fra ekstremistiske miljøer er til stede og kan omsætte frustration til ideologi og tilhørsforhold.

Omvendt kan kontakt med mennesker og fællesskaber uden for det lokale miljø svække både æresnormers og ekstremistiske miljøers greb. Når personer, familier og grupper møder andre måder at leve på, andre fællesskaber og andre muligheder for uddannelse, arbejde og deltagelse i samfundet, kan lokale normer få mindre betydning. Jo mere kontakt den enkelte har med mennesker og fællesskaber uden for eget miljø, desto sværere kan det være for et lukket miljø alene at definere, hvad der er rigtigt, normalt og tilladt.

Mødet med myndigheder og den offentlige debat kan dog også utilsigtet bidrage til at øge afstanden til det øvrige samfund. Når beboere i udsatte boligområder oplever at blive mødt med mistænksomhed af myndighederne eller talt ned til i den offentlige debat, kan det svække deres tillid til de institutioner og tilbud, der skal hjælpe dem. Nogle borgere kan samtidig have en grundlæggende mistillid til myndighederne, fx på grund af dårlige erfaringer med offentlige institutioner i deres oprindelsesland. Det kan gøre det vanskeligere for fagpersoner at få kontakt til familier og miljøer, hvor der er behov for hjælp. Forebyggelse og støtte til udsatte handler derfor ikke kun om det, der foregår internt i lokalområderne, men også om den gensidige tillid mellem borgere og myndigheder og det omgivende samfund.

#3

Fænomenerne formes og fastholdes i lokale netværk og relationer

Både æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme er sociale fænomener, der formes og fastholdes i fællesskaber. De kan derfor ikke forstås som noget, der alene udspringer af den enkelte familie eller af individuelle holdninger hos den enkelte unge. De bæres frem af relationer, lokale normer, social påvirkning og en bredere kreds af aktører.

I æresrelaterede konflikter er familien ofte den centrale aktør. Det er typisk her, kontrollen, truslerne eller volden tager form. Men kontrollen kan række langt ud over den nærmeste familie. Naboer, venner, jævnaldrende, religiøse autoriteter og i nogle tilfælde kriminelle miljøer kan være med til at overvåge den enkelte, sprede rygter, viderebringe oplysninger eller lægge pres på familien for at håndhæve bestemte normer. Nogle kan også selv fremsætte trusler eller bruge vold. Æresrelaterede konflikter er derfor ikke nødvendigvis begrænset til hjemmet, men kan også udspille sig i opgangen, på gaden, i skolen eller i lokale fællesskaber.

Den kollektive dynamik findes også i ekstreme islamistiske miljøer. Radikalisering sker sjældent alene gennem mødet med ekstremistiske idéer. Venner, ældre rollemønstre eller religiøse forkyndere kan være med til at forklare og legitimere budskaberne og trække den unge længere ind i miljøet. Samtidig kan kontakter i udlandet og digitale fællesskaber forbinde små lokale netværk med større ekstremistiske miljøer og ideologiske bevægelser.

Et vigtigt fund på tværs af de to fænomener er, at de samme aktører kan trække i forskellige retninger. En familie kan i nogle tilfælde bidrage til, at en ung søger mod et ekstremistisk miljø, hvis kontrol, konflikter eller manglende rum for spørgsmål om identitet og religion skaber afstand. Men familien kan også være den, der først opdager faresignalerne og hjælper den unge ud igen. På samme måde kan religiøse forkyndere legitimere ekstremistiske budskaber eller negativ social kontrol, men de kan også tage aktivt afstand fra dem og tilbyde andre fortolkninger.

Det lokale miljø har derfor stor betydning for, hvilken vej relationerne trækker. Tætte naboskaber og stærke fællesskaber er ikke i sig selv en risiko og kan tværtimod virke beskyttende. Men hvis et område er præget af æresnormer, tavshedskultur, fjendebilleder eller mistillid til myndighederne, kan de samme relationer blive brugt til overvågning, pres og social afstraffelse. Forebyggelse må derfor også handle om de normer og relationer, der gør det svært for den enkelte at søge hjælp og træffe egne valg.

#4

Det digitale forstærker problemerne, men kan også give adgang til hjælp

Digitale platforme har gjort det lettere at føre eksisterende former for kontrol og ekstremistisk aktivitet videre på nye måder. I æresrelaterede konflikter kan sociale medier bruges til at overvåge den enkelte, læse beskeder eller dele billeder og oplysninger uden samtykke. En nabo eller bekendt, der tidligere holdt øje med en ung i lokalområdet, kan nu også følge den unge digitalt, og familiemedlemmer i andre lande kan få tæt indblik i den unges liv i Danmark.

I ekstreme islamistiske miljøer gør digitale platforme det lettere for små lokale netværk at sprede propaganda, rekruttere og mobilisere nye personer og holde kontakt internt. De kan samtidig forbinde lokale miljøer med større netværk og bevægelser på tværs af byer og lande. Digitale platforme skaber derfor sjældent dynamikkerne alene, men kan gøre eksisterende kontrol og ekstremistiske miljøer mere omfattende og sværere at få indblik i.

Samtidig rummer digitale platforme også muligheder. For unge, der lever med æresrelaterede konflikter, kan de være en vej til at finde alternative fællesskaber, møde andre med lignende oplevelser, søge hjælp mere diskret eller få adgang til andre normer end dem, der findes lokalt. På ekstremismeområdet kan digitale rum også bruges forebyggende, fx til at udfordre ekstremistiske fortællinger, skabe alternative fællesskaber og gøre det lettere for unge at møde andre fortolkninger, stemmer og handlemuligheder.

#5

Forskellige fænomener, samme mønster

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme er to forskellige fænomener, og der findes kun begrænset forskning, som direkte sammenligner dem. Alligevel har de en række fællestræk. Det gælder især forestillinger om, hvordan den enkelte bør leve, og om brugen af kontrol og vold til at håndhæve bestemte normer.

I både æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme finder man en grundlæggende fælles opfattelse af, hvordan forholdet mellem den enkelte og fællesskabet bør være. Den enkelte skal underordne sig kollektivets regler, og den, der bryder reglerne, udgør et problem, som fællesskabet har ret og pligt til at løse. Det gælder, hvad enten det handler om en datter, der vælger sin egen kæreste, eller en ung person, der ønsker at forlade sin tro.

Vold kan forekomme inden for rammerne af begge fænomener, men motivationen og aktørerne kan være forskellige. I æresrelaterede konflikter kan vold fx bruges af familie eller slægt til at beskytte eller genoprette familiens ære. I ekstreme islamistiske miljøer kan vold bruges til at håndhæve religiøse eller ideologiske normer eller rette sig mod personer og grupper, der opfattes som modstandere. For den enkelte kan konsekvensen imidlertid være den samme: Grundlæggende rettigheder og friheder bliver krænket.

I visse tilfælde overlapper de to fænomener. Det kan ske, når religiøse fortolkninger bruges til at legitimere eller forstærke æresrelaterede normer og kontrol. Bestemte krav til fx køn, seksualitet, ægteskab eller familieliv kan

dermed blive fremstillet som både sociale og religiøse forpligtelser. Det kan blandt andet bruges til at begrunde, at en kvinde nægtes skilsmisse, at unge begrænses i deres deltagelse i skole- og fritidsliv, eller at sex før ægteskab og LGBT+-identitet mødes med sanktioner. Et normbrud kan dermed blive opfattet som både et brud med familiens ære og med religiøse krav. Det kan gøre kontrollen vanskeligere at modsætte sig, fordi den legitimeres fra flere sider.

Ekstreme islamistiske miljøer kan i nogle tilfælde bidrage til at give æresrelaterede normer en religiøs begrundelse. Særligt fra Sverige findes der eksempler på ekstreme islamistiske miljøer i udsatte områder, som gennem moskéer, skoler, fritidstilbud, digitale grupper og det offentlige rum har været med til at legitimere bestemte normer om blandt andet køn, seksualitet og familieliv. Det betyder ikke, at miljøerne skaber æresnormerne. Men de kan være med til at styrke og legitimere dem ved at fremstille dem som religiøse krav. Det kan gøre det vanskeligere for den enkelte at modsætte sig kontrollen.

Forskningen kan endnu ikke sige, hvor udbredt denne dynamik er i en dansk eller international sammenhæng. Men den peger på, at man ikke bør tænke forebyggelse af æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme hver for sig. Begge fænomener trives i miljøer, hvor den enkeltes frihed er begrænset, og indsatser, der styrker individets rettigheder og tilknytning til det bredere samfund, kan formentlig bidrage til at modvirke begge.

Del 1

Introduktion

1. Baggrund og formål

Det danske samfund bygger på stærke principper om det enkelte menneskes frihed, rettigheder og ligestilling. For de fleste danskere afspejler det sig i en hverdag med tryghed og frihed til at forme deres eget liv.

Alligevel lever en mindre gruppe mennesker under pres fra æresrelaterede konflikter og ekstremistiske miljøer. Presset kan vise sig ved, at andre ønsker at kontrollere deres hverdag, stiller krav om bestemt adfærd, straffer dem socialt eller begrænser deres ret til selv at vælge uddannelse, arbejde, partner og livsform. I de senere år har både offentligheden og den politiske debat rettet stigende opmærksomhed mod disse problemstillinger. Udfordringerne rammer ikke kun de personer og familier, der står midt i dem. De kan også skabe utryghed og svække tilliden og fællesskabet i lokalsamfund og i samfundet som helhed.

Selv om forskningsinteressen vokser, mangler der stadig systematisk viden om, hvordan æresrelaterede konflikter og ekstremisme konkret udfolder sig. Det gælder især i og omkring udsatte boligområder og i digitale fællesska-

ber, hvor normer og identiteter kan formes og forstærkes på nye måder. Der er også behov for bedre at forstå, hvad de to fænomener har til fælles, hvordan de adskiller sig, og hvordan de eventuelt hænger sammen i praksis. Kan ekstremistiske aktører eksempelvis bruge religiøse eller ideologiske fortolkninger til at legitimere æresmotiveret vold og kontrol? Den viden er afgørende for at kunne udvikle forebyggende indsatser, der virker.

På denne baggrund har Rambøll Management Consulting i 2025-2026 gennemført en videnskortlægning for Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK) og Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (CDE). Kortlægningen er en del af initiativ 11 under regeringens flerårige indsats mod negativ social kontrol og parallelsamfund, Et frit liv i Danmark (2025-2028).

Videnskortlægningen undersøger, hvordan æresrelaterede konflikter og ekstremisme kommer til udtryk i udsatte boligområder. Den belyser, hvad eksisterende viden siger om fænomenernes udbredelse og omfang, hvilke aktører der typisk er involveret,

og hvad der mere bredt kendetegner æresrelaterede konflikter og ekstremisme. Kortlægningen undersøger også overlap og forskelle mellem de to fænomener.

Kortlægningen bygger på en bred afdækning af relevant international forskning og viden fra perioden 2015 til 2025. Vi har inddraget fagfællebedømte tidsskriftartikler, forskningsbaserede publikationer, analyser, evalueringsrapporter, mediepublikationer og myndighedspublicationer. Vi har udvalgt publikationerne ud fra en række emnemæssige og metodiske kvalitetskriterier og har især prioriteret studier fra Vesteuropa og Norden, fordi resultaterne herfra bedst kan overføres til en dansk sammenhæng. I alt har vi screenet 1.222 publikationer og vurderet, at 155 af dem var egnede til den endelige videnskortlægning.²

2. Kortlægningens tilgang er nærmere beskrevet i metodebilaget.

Indroduktion

1. Baggrund og formål

- 1.1 Faglige afgrænsninger og begrebsafklaringer
- 1.2 Læsevejledning

10

10

12

19

1.1 Faglige afgrænsninger og begrebsafklaringer

Videnskortlægningens faglige ramme er blevet præciseret gennem dialog med eksperter fra MÆRK og CDE. Disse drøftelser har bidraget til en række afgrænsninger af kernebegreberne, der beskrives i det følgende.

1.1.1 Æresrelaterede konflikter

I videnskortlægningen anvendes begrebet æresrelaterede konflikter i overensstemmelse med de nationale definitioner, herunder MÆRKs terminologi og definitioner samt definitioner i vejledningen til Barnets Lov.³

Æresrelaterede konflikter dækker over konflikter, der kan opstå i kollektivistiske og patriarkalske familieformer, hvor individets rettigheder og trivsel begrænses af hensyn til kollektivets ære og omdømme. Kollektivet kan både udgøres af den nære familie, af den udvidede familie og af netværket, hvoraf dele kan være bosiddende i andre lande. For at beskytte eller genoprette kollektivets ære og omdømme anvendes en række handlinger til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd. Handlingerne omfatter negativ social kontrol, trusler, udøvelse af forskellige former for vold (fysisk, psykisk, seksuel, økonomisk, digital og stalking), drab, kvindelig omskæring, tvangsægteskaber og udlandsophold, der er til skade for barnets eller den unges sundhed og udvikling, f.eks. genopdragsrejser (Vejledning om generelle bestemmelser i Barnets Lov, delvejledning 1 af 7).

Et centralt formål med videnskortlægningen er at belyse de handlinger, som familien eller kollektivet kan udøve for at kontrollere eller straffe adfærd, der

strider mod opfattelser af, hvad der er ærefuldt. Æresmotiveret vold forstås i denne sammenhæng som en underkategori af vold i nære relationer og omfatter handlinger, der har til formål at beskytte eller genoprette familiens eller kollektivets ære. Volden kan komme til udtryk gennem psykisk, fysisk, seksuel, materiel, økonomisk og digital vold samt stalking. Forståelsen af æresmotiveret vold som et fænomen, der kan manifestere sig gennem flere samtidige voldsformer, er i tråd med den generelle voldsforståelse i forskningen, hvor vold anskues som multidimensionel og ofte forekommer i kombinationer frem for som enkeltstående handlinger.

Rambøll arbejder i dette litteraturstudie inden for ovenstående definitioner. I overensstemmelse med opdraget fokuserer rapporten på fire udtryksformer: negativ social kontrol, genopdragsrejser og ufrivillige udlandsophold, tvangsægteskaber og fastholdelse i religiøse vielser samt kvindelig kønslemlæstelse (FGM). De fire udtryksformer udgør ikke selvstændige voldsformer, men analytiske indgange til at undersøge, hvordan æresmotiveret vold konkret udfolder sig. Inden for hver udtryksform kan der forekomme en eller flere af de voldsformer, som indgår i definitionen af æresmotiveret vold. Negativ social kontrol indgår både som en selvstæn-

dig udtryksform og som en del af æresmotiveret psykisk vold.

De fire udtryksformer er defineret nærmere i Tabel 1-1 på næste side. Disse definitioner er også i overensstemmelse med de nationale definitioner samt MÆRK's terminologi.

På baggrund af definitionen anlægges en problemforståelse, hvor æresmotiveret vold anskues som et væsentligt samfundsproblem. Problemets karakter består i, at de identificerede udtryksformer indebærer handlinger, der enten er direkte strafbare eller kan udgøre overtrædelser af gældende lovgivning. Dette omfatter blandt andet psykisk vold i form af systematisk negativ social kontrol, frihedsberøvelse i forbindelse med ufrivillige udlandsophold, tvang i ægteskabsindgåelse samt indgreb mod legemlig integritet som ved kvindelig kønslemlæstelse. Samtidig indebærer problematikkerne begrænsninger i individets mulighed for at udøve grundlæggende rettigheder, herunder personlig frihed, kropslig integritet, retten til frit at indgå ægteskab samt retten til deltagelse i uddannelse, beskæftigelse og sociale fællesskaber.

Forskningen peger på, at æresmotiveret vold ofte indgår i vedvarende og systematiske kontrolmønstre, hvor flere former for vold og regulering

3. Retsinformation (2024). Vejledning til Barnets lov, VEJ nr. 9471 af 21/06/2024.

Tabel 1-1: Begreberne negativ social kontrol, tvangsægteskaber, fastholdelse i islamiske ægteskaber, genopdragelsesrejser og kvindelig kønslemlæstelse

Negativ social kontrol

Anvendes oftest om handlinger, som et fællesskab anvender til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd i henhold til fællesskabets normer. Negativ social kontrol kan blandt andet komme til udtryk som begrænsning af individets muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job, fastholdelse i uønskede relationer og gennem isolation og overvågning. Negativ social kontrol kan have en karakter eller et omfang, hvor den falder inden for straffelovens definition på psykisk vold. [...] Når reguleringen og/eller sanktioneringen medfører begrænsning af individets rettigheder, trivsel eller alderssvarende udvikling, bliver den negativ. Negativ social kontrol anvendes i æresrelaterede konflikter, men kan også anvendes i eksempelvis ekstremistiske miljøer (jf. vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov, delvejledning 1 af 6).

Tvangsægteskaber

Ægteskaber, hvor en eller begge parter er tvunget til at indgå ægteskabet mod deres vilje ved brug af trusler, vold eller andet utilbørligt pres. I Danmark er det ulovligt at tvinge nogen til at indgå ægteskab, religiøs vielse uden borgerlig gyldighed eller et ægteskabslignende forhold (MÆRK Viden om tvangsægteskaber).

Fastholdelse i islamiske ægteskaber

Den situation, hvor muslimske kvinder har vanskeligere end muslimske mænd ved at opnå skilsmisse fra et religiøst ægteskab. En mand kan ophæve ægteskabet ensidigt gennem talaq⁴ uden begrundelse eller

accept fra kvinden. For en kvinde kræver islamisk skilsmisse typisk, at manden indvilliger, eller at en religiøs autoritet anerkender hendes ønske. I praksis kan kvinder dermed opleve sig fastholdt i et uønsket ægteskab på grund af religiøse og sociale forventninger samt mandens mulighed for at nægte skilsmisse (MÆRK Viden om fastholdelse i islamiske ægteskaber).

Genopdragelsesrejser

Den situation, hvor et barn eller en ung under 18 år sendes til udlandet til forhold, der bringer barnets sundhed eller udvikling i alvorlig fare – uanset om barnet er indforstået med rejsen eller er taget frivilligt afsted. Ufrivillige udlandsophold betegner den situation, hvor en person over 18 år med dansk statsborgerskab eller gyldig opholdstilladelse opholder sig ufrivilligt i udlandet, eksempelvis som følge af en genopdragelsesrejse, tvangsægteskab, tvungen forlovelse eller en æresrelateret konflikt (MÆRK Viden om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold).

Kvindelig omskæring (FGM)

Fjernelse af eller skade på kvindelige kønsorganer af ikke-medicinske årsager. Praksissen har ingen sundhedsmæssige fordele, forårsager betydelig skade og krænker universelle rettigheder. Straffelovens §245a forbyder alle former for kvindelig omskæring, herunder handlinger udført i udlandet af personer med tilknytning til Danmark. Strafferammen er op til seks års fængsel (Styrelsen for International Rekruttering og Integration, 2019).

4. Talaq kan oversættes til "at give skilsmisse". Det er en traditionel skilsmisseform, hvor manden alene kan opløse ægteskabet. Han kan erklære talaq og dermed ophæve ægteskabet uden at skulle begrunde sin beslutning og uden at indhente kvindens samtykke. Når han har fremsagt erklæringen, betragter han ægteskabet som afsluttet.

optræder samtidigt. Dette kan have omfattende konsekvenser for trivsel, handlefrihed og mulighed for deltagelse i samfundet. På den baggrund forstås æresmotiveret vold som et problem, der både vedrører den enkelte udsatte og har bredere samfundsmæssige implikationer i relation til ligestilling, integration og beskyttelse af grundlæggende rettigheder.

I videnskortlægningen har vi fokus på personer med oprindelse i MENAP-lande og muslimske minoritetsmiljøer. Dette fokus er empirisk og

metodisk begrundet. Internationalt dokumenterer forskningen, at de mest alvorlige former for æresmotiveret vold, herunder æresdrab, i høj grad rapporteres fra regioner i Mellemøsten, Nordafrika og dele af Sydasiens (se fx Baianstovu et al., 2025). I en vestlig og skandinavisk kontekst dokumenterer forskningen tilsvarende, at de fire udtryksformer i rapporten primært er dokumenteret i og undersøgt i relation til minoritetsmiljøer med oprindelse i MENAP-regionen og muslimske minoritetsmiljøer (Als Research, 2026).

Afgrænsningen afspejler således både opdraget fra MÆRK under Udlændinge- og Integrationsministeriet og det forhold, at de fire udtryksformer udgør centrale problematikker inden for MÆRKs ressort- og vidensområde. Rapporten sammenfatter derfor den eksisterende forskning om de målgrupper og kontekster, som opdraget vedrører, og hvor æresmotiveret vold i en dansk og skandinavisk sammenhæng særligt aktualiseres.

1.1.2 Ekstremisme

I videnskortlægningen tager vi afsæt i den definition af ekstremisme, som fremgår af regeringens nationale handlingsplan for forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings fra 2016. I handlingsplanen forstås **ekstremisme som det, at personer eller grupper begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med**. (Regeringen 2016). Radikalisering beskrives samtidig som en kortere eller længerevarende proces, hvor en person tilslutter sig ekstremistiske synspunkter eller legitimerer sine handlinger efter ekstremistisk ideologi.

Ekstremisme handler imidlertid ikke kun om vold og ulovlige handlinger. Ekstremisme er også tæt forbundet med handlinger og praksisser, der modarbejder eller undergraver demokrati samt grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Det gælder også handlinger, som ikke i sig selv er ulovlige, men som kan være med til at svække det demokratiske samfunds grundlag. I alt arbejder vi i kortlægningen derfor med tre udtryksformer for ekstremisme (jf. Tabel 1-2 på næste side):

- **Ekstremistisk vold:** Det kan blandt andet handle om hadforbrydelser mod personer eller grupper, for eksempel på grund af religion,

etnicitet, seksualitet eller politisk overbevisning. Den omfatter også terrorhandling, der har til formål at skabe frygt og påvirke samfundet.

- **Andre ulovlige handlinger med ekstremistisk motiv:** Det kan for eksempel være trusler, hærværk, støtte eller finansiering af ekstremistiske grupper, spredning af propaganda og onlineaktiviteter som rekruttering eller deling af voldsfremmende indhold.
- **Handlinger, der modarbejder eller underminerer demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder:** Det kan for eksempel være handlinger, der forsøger at hindre mennesker i at stemme ved valg, ytre sig frit eller deltage i samfundslivet. Det kan også være handlinger, der undergraver tillid til myndigheder eller demokrati som styreform.

I kortlægningen fokuseres primært på ekstrem islamisme. CDE definerer ekstrem islamisme som:

Ekstrem islamisme er en fællesbetegnelse for forskellige fortolkninger af islamistisk ideologi, hvor tilhængere begår, accepterer eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger for at opnå politiske, religiøse eller ideologiske mål. (CDE, 2026).

Ekstrem islamisme er også tæt forbundet med praksisser, der systematisk modarbejder demokratiske normer og grundlæggende rettigheder. Det kan for eksempel være aktører, der opbygger og understøtter parallelsamfund i udsatte boligområder. Det kan også være religiøse ledere, der deltager i uformelle retsinstanser, som erstatter eller undergraver det formelle retssystem og håndhæver normer, der strider mod grundlæggende rettigheder som ligestilling, selvbestemmelse og ytringsfrihed.

Betegnelsen ekstremistiske miljøer bruges i det følgende som en samlet betegnelse for organisationer, grupper og løst organiserede netværk, der kan defineres som ekstremistiske.

Tabel 1-2: Specificering af 'ekstremistiske handlinger' samt 'modarbejdelse eller underminering af demokrati og friheds- og menneskerettigheder'

Ekstremistiske handlinger

Nedenstående liste er ikke udtømmende, da flere ulovlige handlinger kan udføres med ekstremistisk motiv.

- **Hadforbrydelser med ekstremistisk motiv (§266b):** Hadmotiveret vold rettet mod personer eller grupper på baggrund af deres etnicitet, religion, seksualitet eller politiske holdning.
- **Terrorhandling (§114):** Politisk, religiøs eller ideologisk motiveret vold udført af ikke-statslige aktører for at påvirke en bredere offentlighed eller regering gennem frygt, chok og usikkerhed.
- **Ekstremistisk motiveret offentlig tilskyndelse til eller billigelse af forbrydelser (§136):** Tilskyndelse til eller billigelse af alvorlige forbrydelser, herunder forbrydelser mod statens sikkerhed og terrorisme. Bestemmelsen omfatter også – som led i religiøs oplæring – udtrykkelig billigelse af en række nærmere opregnede handlinger, bl.a. terrorisme, seksualforbrydelser, vold og drab, tvangsægteskab, negativ social kontrol og frihedsberøvelse.⁵
- **Trusler med ekstremistisk motiv (§266):** Trusler om skade, vold, drab mv. på baggrund af politisk, religiøs eller ideologisk overbevisning – fremsat online eller fysisk.
- **Intimidering med ekstremistisk motiv (§266 og §266b):** Verbal, fysisk eller psykisk intimidering på baggrund af politisk, religiøs eller ideologisk overbevisning.
- **Hadtale med ekstremistisk motiv (§266b):** Udbredelse af hadtale og hadsymboler målrettet eller motiveret af andres race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro, handicap eller seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika.
- **Hærværk med ekstremistisk motiv (§291; §266b):** Graffiti eller anden vandalisme mod eksempelvis politiske kontorer, religiøse institutioner eller minoritetsgrupper.
- **Støtte, rekruttering eller oplæring til ekstremisme og terror (§114c):** Logistisk støtte, rekruttering eller oplæring, der fremmer ekstremistiske grupper eller terrororganisationer.
- **Finansiering af ekstremisme og terror (§114b):** Finansiell støtte til ekstremistiske grupper eller terrororganisationer.

- **Spredning af ekstremistisk propaganda (§114e):** Spredning af materiale, der accepterer, legitimerer, hylder eller opfordrer til ekstremistisk vold eller andre ulovlige handlinger – eksempelvis flyers, klistermærker eller onlineindhold.
- **Cyberrelateret ekstremisme (§136, §114b, §266, §114e og §266b):** Onlinetrusler, publicering af manifeste, forsøg på radikaliserings og rekruttering via sociale medier, gamingplatforme mv.

Modarbejdelse af demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder⁶

Modarbejder eller underminerer

Begrebet er defineret i flere danske love, herunder donationsloven (L 2021-03-13 nr. 414) og folkeoplysningsloven (LBKG 2018-08-13, nr. 1115). Det skal forstås bredt og omfatter enhver aktivitet, der har til formål eller bidrager til at skade, hindre, svække eller nedbryde grundlaget for demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Eksempler er forsøg på at hindre mennesker i at stemme, ytre sig frit eller deltage i samfundslivet, samt systematisk pres, trusler eller desinformation, der undergraver tilliden til domstole, myndigheder og andre demokratiske institutioner.

Demokrati

Forstås som folkestyre med repræsentativt demokrati og tredeling af magten mellem den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt. Aktiviteter, der opfordrer til at afskaffe eller afgørende ændre det danske folkestyre – herunder ad demokratisk vej – er omfattet som modarbejdelse af demokrati. Det kan eksempelvis være udtrykt støtte til indførelse af kalifatstyre eller diktatur.

Grundlæggende friheds- og menneskerettigheder

De rettigheder, der følger af Grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det omfatter blandt andet ytringsfrihed, foreningsfrihed, forsamlingsfrihed, religionsfrihed, retten til liv, forbuddet mod tortur, retten til en retfærdig rettergang og den private ejendomsret.

5. De omfattede handlinger er opregnet i straffelovens §§114–114j, 208, 210, 216, 222, 223, 225, 237, 243–246, 260, 260a og 261.

6. Foreninger, der vurderes at modarbejde eller underminere demokrati eller grundlæggende rettigheder, kan nægtes tilskud og lokaler (jf. folkeoplysningsloven), og det kan gøres forbudt at modtage donationer fra dem, hvis de optages på forbudslisten (jf. donationsloven). Religiøse forkyndere, der søger at undergrave danske love eller understøtte parallelle retsopfattelser, kan optages på den nationale sanktionsliste og dermed udelukkes fra indrejse til Danmark. CDE bidrager til sagsbehandlingen af begge lister.

Til slut er det vigtigt at fremhæve, at CDE i sit arbejde med forebyggelse af ekstremisme og radikaliseringsarbejder med en række opmærksomhedspunkter. Det er punkter, som fagpersoner skal være opmærksomme på, når de vurderer, om en person kan være involveret i ekstremisme eller i risiko for radikaliseringsarbejder. Opmærksomhedspunkterne er opdelt i individuelle tegn og tegn knyttet til sociale forhold og netværk.

Individuelle opmærksomhedspunkter:

- Udviser voldsparathed, fx ved at være involveret i voldshandlinger eller voldelige sammenstød.
- Viser interesse for at tilslutte sig krige og konflikter eller træningsaktiviteter, hvor ekstreme grupper er involveret.
- Færdes på ekstreme onlinefora eller opsøger hjemmesider, litteratur m.m. med ekstremistiske eller voldslegitimerende budskaber.
- Truer, chikanerer eller udøver socialt pres over for andre.
- Udbreder hadefulde eller voldslegitimerende budskaber, fx via digitale platforme.
- Udtrykker foragt for og intolerance over for andres holdninger.
- Har en prædikende og moraliserende adfærd.
- Udviser tilknytning til ekstreme ideologier gennem sin påklædning, sit udseende eller brug af totalitære symboler.

Opmærksomhedspunkter om sociale forhold og personens netværk:

- Færdes i miljøer med let adgang til våben.
- Har social omgang med personer eller grupper, som har ekstreme holdninger.
- Isolerer sig og tager afstand fra familie og hidtidige venskaber.
- Afbryder skole, uddannelse, job og anden tilknytning til det omgivende samfund.
- Familien er dysfunktionel.

Disse opmærksomhedspunkter er væsentlige at holde sig for øje i læsningen af denne videnskortlægning, da de går igen i flere af de studier, vi gennemgår.

1.1.3 Udsatte boligområder

Når vi i denne kortlægning undersøger, hvordan æresrelaterede konflikter og ekstremisme kommer til udtryk i udsatte boligområder, tager vi udgangspunkt i de definitioner og kriterier, som er fastlagt af myndighederne.⁷ Et udsat boligområde er et alment boligområde med mindst 1.000 beboere, der opfylder mindst to ud af fire kriterier for arbejdsløshed, kriminalitet, uddannelse og indkomst. Hertil arbejder myndighederne med tre beslægtede områdetyper (parallel-samfund, omdannelsesområder og forebyggelsesområder), som også er relevante i kortlægningen.

Den internationale forskning bruger dog sjældent de samme områdedefinitioner som i Danmark. Studierne handler derfor ikke altid om geografisk

afgrænsede boligområder, men ofte om bestemte lokalmiljøer, hvor æresrelaterede konflikter eller ekstremisme udspiller sig. Det kan fx være minoritetsetniske miljøer præget af stærke interne netværk, nabolag præget af social og økonomisk marginalisering eller miljøer med begrænset kontakt til det omgivende samfund.

Vi har medtaget studier, der fokuserer på sådanne miljøer, når de kan bidrage til at forstå sociale mekanismer og lokale betingelser, som også kan være relevante i og omkring danske udsatte boligområder. Studierne bruges derfor ikke som direkte dokumentation for, hvor udbredte fænomenerne er i danske udsatte boligområder.

Se Tabel 1–4 på næste side for en oversigt over definitioner af udsatte boligområder, beslægtede områdetyper og kortlægningens bredere perspektiv på lokalmiljøer.

7. Social- og boligstyrelsen: <https://www.sbst.dk/bolig/udsatte-boligomraader-og-parallelsamfund>.

Tabel 1-4: Udsatte boligområder, beslægtede områdetyper og miljøer præget af social og økonomisk udsathed

Udsatte boligområder

Ved et udsat boligområde forstås et alment boligområde med mindst 1.000 beboere, hvor mindst to af følgende kriterier er opfyldt:

- Andelen af beboere i alderen 18-64 år, der er uden tilknytning til arbejdsmarked eller uddannelse, overstiger 40 pct. opgjort som gennemsnittet over de seneste 2 år.
- Andelen af beboere dømt for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om euforiserende stoffer udgør mindst 3 gange landsgennemsnittet opgjort som gennemsnit over de seneste 2 år.
- Andelen af beboere i alderen 30-59 år, der alene har en grunduddannelse, overstiger 60 pct. af samtlige beboere i samme aldersgruppe.
- Den gennemsnitlige bruttoindkomst for skattepligtige i alderen 15-64 år i området (eksklusive uddannelsessøgende) er mindre end 55 pct. af den gennemsnitlige bruttoindkomst for samme gruppe i regionen.

Beslægtede områdetyper

Hertil arbejder myndighederne med tre beslægtede typer af boligområder, der også er relevante i denne kortlægning:

- Et parallelsamfund defineres som et udsat boligområde, hvor andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande overstiger 50 procent.
- Et omdannelsesområde er et udsat boligområde, som i de seneste fem år har opfyldt kriterierne for at blive klassificeret som et parallelsamfund.
- Et forebyggelsesområde er et alment boligområde med mindst 1.000 beboere, hvor andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande overstiger 30 procent, og hvor mindst to af de kriterier, der også gælder for udsatte boligområder – vedrørende tilknytning til arbejdsmarkedet, kriminalitet, uddannelsesniveau og indkomstniveau – er opfyldt.

Lokalmiljøer med relevante sociale dynamikker

Kortlægningen inddrager også international forskning om lokalmiljøer, der på nogle punkter minder om danske udsatte boligområder, selvom de ikke er afgrænset på samme måde. Det kan for eksempel være nabolag eller byområder præget af sociale og økonomiske udfordringer eller minoritetsetniske miljøer med stærke interne netværk, hvor kontakten til det omgivende samfund er begrænset. Studierne er medtaget, når de kan hjælpe os med at forstå de sociale mekanismer og lokale vilkår, der også kan have betydning i og omkring danske udsatte boligområder.

1.1.4 Digitale platforme

Et andet vigtigt fokus i kortlægningen er, hvordan æresrelaterede konflikter og ekstremisme udspiller sig på digitale platforme. Vi anlægger en bred forståelse af digitale platforme.

Kortlægningen omfatter derfor både sociale netværk som Facebook og Instagram, indholdsplatforme som YouTube og TikTok, besked- og kommunikationsplatforme som WhatsApp,

Telegram og Snapchat samt digitale fora, gaming- og underholdningsplatforme. Kortlægningen ser på, hvordan digitale platforme kan bruges til at udøve vold, sanktionere normbrud, sprede ekstremistisk ideologi og rekruttere, og hvordan det digitale spiller sammen med relationer, normer og konflikter i lokale miljøer. Men den ser også på, hvordan unge

bruger de samme teknologier til at søge støtte og information, opbygge fællesskaber eller undgå for eksempel negativ social kontrol.

1.2 Læsevejledning

Foruden denne introduktion består kortlægningen af otte kapitler samt et metodebilag. Kapitlerne er opdelt i tre overordnede dele:

Del 2 (Kapitel 2-4)

Del 2 præsenterer videnskortlægningens resultater, der knytter sig til hvordan æresrelaterede konflikter kommer til udtryk i udsatte boligområder – herunder konflikternes udbredelse og omfang (kapitel 2), hvilke aktører der er involveret (kapitel 3), og hvilken karakter konflikterne typisk har (kapitel 4)

Del 3 (Kapitel 5-7)

Del 3 præsenterer videnskortlægningens resultater, der knytter sig til hvordan ekstremisme kommer til udtryk i udsatte boligområder – herunder ekstrem islamismes udbredelse og omfang (kapitel 5), hvilke aktører der er involveret (kapitel 6), og hvilken karakter denne aktivitet typisk har (kapitel 7)

Del 4 (Kapitel 8)

Del 4 samler viden fra de foregående kapitler og præsenterer en indledende analytisk ramme for at forstå sammenhængen mellem æresrelaterede konflikter og ekstremisme i udsatte boligområder, herunder overlap og forskelle.

Del 2

Æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder

2. Udbredelse og omfang af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder

I denne del af videnskortlægningen præsenterer vi de vigtigste resultater og indsigter fra den del af litteraturen, der handler om udbredelsen og omfanget af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder. Med udbredelse forstår vi, hvor almindeligt et fænomen er, og hvordan det fordeler sig på tværs af grupper eller områder. Med omfang mener vi, hvor mange der er berørt, og hvor omfattende eller alvorligt fænomenet er.

Kapitlets første afsnit giver et overblik over de centrale resultater, mens de efterfølgende afsnit uddyber disse fund for de forskellige former for vold, der kan optræde i æresrelaterede konflikter: negativ social kontrol og anden æresmotiveret vold, tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber, genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold samt kvindelig kønslemlæstelse.

Æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder	20
2. Udbredelse og omfang af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder	20
2.1 Hovedpointer	22
2.2 Gennemgang af resultater	23
3. Aktører i æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder	38
3.1 Hovedpointer	39
3.2 Gennemgang af resultater	40
4. Karakteren af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder	54
4.1 Hovedpointer	54
4.2 Gennemgang af resultater	

2.1 Hovedpointer

Ser man på litteraturen om udbredelsen og omfanget af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder, peger kortlægningen på disse hovedpointer:

Æresrelaterede konflikter ser samlet set ud til at være mere udbredte i udsatte boligområder, men vidensgrundlaget varierer på tværs af de konkrete udtryksformer.

Der er stærkest direkte viden om negativ social kontrol, æresmotiveret vold og tvangsægteskaber. Her viser flere studier, at unge i udsatte boligområder oftere end andre unge oplever vold og kontrol, som begrundes med æresnormer og familiens omdømme. For kvindelig kønslemlæstelse og genopdragelsesrejser findes der ikke studier, som direkte sammenligner omfanget i udsatte boligområder med andre boligområder. I stedet peger litteraturen på risikofaktorer knyttet til social udsathed, som i højere grad kan være til stede i udsatte boligområder.

Det nøjagtige omfang af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder kan ikke fastslås med sikkerhed.

Det skyldes blandt andet, at litteraturen ofte baserer estimater på forskellige målemetoder, målgrupper og definitioner. Derfor kan resultaterne ikke altid sammenlignes direkte på tværs af studier.

Æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder rammer bestemte grupper særligt hårdt.

På tværs af voldsformerne er det især unge med minoritetsbaggrund fra MENAPT-lande, der berøres. Piger og unge kvinder er mest udsatte, men også drenge, unge mænd og LGBT+-personer kan blive udsat for æresmotiveret vold.

Man kan ikke sætte lighedstegn mellem udsatte boligområder og æresrelaterede konflikter.

Æresrelaterede konflikter optræder oftere i isolerede minoritetsmiljøer præget af social og økonomisk udsathed, begrænset kontakt til det omgivende samfund og stærke bånd til slægtninge i oprindel-

seslandet. Hvor disse forhold er til stede, er det lettere at fastholde æresnormer og sværere at bryde med dem. Ikke alle udsatte boligområder er dog præget af disse forhold.

Kontakt med det omgivende samfund kan virke beskyttende. Normer og holdninger kan ændre sig, når familier får tættere kontakt til mennesker og fællesskaber uden for deres eget miljø. Det ses tydeligst i forhold til kønslemlæstelse, hvor et flertal i de berørte miljøer i dag tager afstand fra praksisen, men den samme mekanisme gør sig gældende på tværs af voldsformerne.

Dele af litteraturen har også undersøgt, hvilken betydning digitale platforme har for udbredelsen og omfanget af æresrelaterede konflikter. Her peger kortlægningen på følgende hovedpointer:

Digitale platforme og sociale medier fylder mere og mere i æresrelaterede konflikter.

Stadig flere unge oplever, at sociale medier bliver brugt til at kontrollere dem. Det sker for eksempel ved, at nogen overvåger deres profiler, læser deres beskeder, deler billeder af dem eller spreder rygter om dem. På den måde gør sociale medier det muligt at kontrollere unge ud over det fysiske rum. Ligesom uden for platformene rammer kontrollen især unge kvinder med ikke-vestlig baggrund.

Samtidig kan de samme platforme hjælpe unge, der lever med æresmotiveret vold.

Platformene kan give dem et frirum, nye måder at tale om parforhold og grænser på og en trykvej til at søge hjælp. Der er dog kun få studier, der undersøger disse positive sider af de digitale platforme.

Ingen studier har systematisk undersøgt samspillet mellem digitale platforme og udsatte boligområder i forhold til æresrelaterede konflikter.

Alligevel peger enkelte studier på, at de tætte netværk i udsatte boligområder, hvor mange kender hinanden, kan betyde, at det, der sker online, hurtigt forstærker konflikter offline - og omvendt.

2.2 Gennemgang af resultater

I dette kapitel gennemgår vi litteraturen om de udtryksformer, der kan opstå i forbindelse med æresrelaterede konflikter. Kapitlet er delt op i følgende afsnit:

- Negativ social kontrol og anden æresmotiveret vold (afsnit 2.2.1)
- Tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber (afsnit 2.2.2)
- Genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold (afsnit 2.2.3)
- Kvindelig kønslemlæstelse (afsnit 2.2.4)
- Æresrelaterede konflikter på digitale platforme og sociale medier (afsnit 2.2.5).

2.2.1 Negativ social kontrol og anden æresmotiveret vold i udsatte boligområder

Som beskrevet i indledningen kan æresmotiveret vold komme til udtryk på flere måder, for eksempel som fysisk, seksuel eller økonomisk vold. I æresrelaterede konflikter forekommer der ofte også negativ social kontrol, det vil sige handlinger, hvor familien eller et bredere fællesskab forsøger at regulere eller sanktionere en persons adfærd i henhold til fællesskabets æresnormer. De handlinger, der indgår i den negative sociale kontrol, kan have en karakter eller et omfang, hvor de falder inden for straffelovens definition af psykisk vold (§ 243).

En nyere videnskortlægning viser, at negativ social kontrol indgår i langt de fleste tilfælde af æresmotiveret vold – uanset om der også er tale om fx fysisk, seksuel eller økonomisk vold (Als Research, 2026). Negativ social kontrol er altså en gennemgående del af æresrelaterede konflikter. Kontrollen kan bruges forebyggende – for at forhindre handlinger, familien opfatter som æreskrænkende – eller som straf, når familien forsøger at genoprette ære efter et reelt eller opfattet normbrud.

Negativ social kontrol kan påvirke mange dele af hverdagen – for eksempel hvem man danner par med, hvad man laver i sin fritid, hvem man er venner med, hvilken uddannelse man vælger, eller hvad man gør med sit udseende. Kontrollen kan tage mange former og være mere eller mindre alvorlig. I det følgende gennemgår vi resultaterne opdelt efter livsområde. Til sidst ser vi på andre former for æresmotiveret vold.

Udbredelsen og omfanget af negativ social kontrol i relation til partnervalg

Negativ social kontrol i forbindelse med valg af kæreste eller partner er det område, vi ved mest om. Der findes flere store og pålidelige undersøgelser fra både Danmark og Sverige.

Danske undersøgelser peger samlet på, at unge i udsatte boligområder oftere end andre unge oplever negativ social kontrol i forbindelse med valg af kæreste eller partner. De fleste af studierne er landsdækkende spørgeskemaundersøgelser blandt unge med

ikke-vestlig baggrund (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2017; Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019) eller blandt unge med både dansk og ikke-vestlig baggrund (Følner et al., 2018). Hertil kommer en lokal undersøgelse af medborgerskab fra Københavns Kommune, som omfatter unge med både dansk/vestlig og ikke-vestlig baggrund (Moos-Bjerre, 2021).

Undersøgelserne sammenligner unge, der bor i udsatte boligområder, med unge, der bor andre steder. Definitionen af udsatte boligområder varierer på tværs af undersøgelserne, men områderne er generelt kendetegnet ved sociale og økonomiske udfordringer og ofte også ved en høj andel beboere med ikke-vestlig minoritetsbaggrund.⁸ Trods disse forskelle peger resultaterne i samme retning: Unge i udsatte boligområder oplever oftere, at deres familier kontrollerer deres kæreste- og partnervalg end unge uden for disse områder. Forskellen ligger på omkring 5–10 procentpoint.

Flere svenske spørgeskemaundersøgelser peger også på, at unge i udsatte boligområder oftere møder begræns-

8. Økonomi- og Indenrigsministeriets (2019) undersøgelse har fokus på "parallelsamfund", defineret som almene boligområder, hvor mindst halvdelen af beboerne har ikke-vestlig baggrund. Udlændinge- og Integrationsministeriets (2017) undersøgelse har fokus på "ghetto-lignende områder", defineret som områder, hvor alle eller næsten alle beboere har indvandrerbaggrund. Følner et al. (2018) undersøger, om de unges besvarelser afhænger af, om de bor i nabolag, hvor "ingen", "næsten ingen", "under halvdelen" eller "halvdelen eller derover" er indvandrere. I undersøgelsen fra Københavns Kommune (Moos-Bjerre, 2021) er fokus på fire af kommunens udsatte områder: Amager/Sundby, Nordvest/Ryparken, Nørrebro, Tingbjerg/Husum eller Valby/Sydhavnen.

ninger i deres valg af kæreste eller partner (se fx Baianstovu et al., 2019; Baianstovu og Enelo, 2023). Et større studie fra Göteborg viser eksempelvis, at omkring 50 procent af de unge i byens mest udsatte boligområder lever med stærke æresnormer, som begrænser deres mulighed for at have en kæreste. I byens mere ressourcestærke områder gælder det til sammenligning cirka 20 procent af de unge (Baianstovu og Enelo, 2023).

Forskellen mellem udsatte og mere ressourcestærke områder fremstår dermed større i den svenske undersøgelse end i de danske studier. Det skal dog læses med forsigtighed, fordi undersøgelseerne er opbygget forskelligt og ikke måler helt de samme forhold.

Negativ social kontrol i relation til partnervalg – et mere detaljeret billede

Resultaterne ovenfor peger på, at negativ social kontrol ikke kun hænger sammen med den enkelte families normer, men også med de lokale sociale vilkår, de unge lever i. Flere af studierne peger samtidig på følgende nuancer:

- **Negativ social kontrol er ikke lige udbredt i alle udsatte boligområder.** Litteraturen peger på, at kontrollen især er stærk i områder med høj social og etnisk segregation, hvor tætte netværk, gensidig afhængighed og stærke lokale normer kan give familier og nabolag stor indflydelse på den enkeltes adfærd. I sådanne områder kan den enkeltes

omdømme blive tæt knyttet til, hvad andre i lokalområdet tænker, samtidig med at de tætte bånd gør det lettere at overvåge og kollektivt håndhæve æresnormer. Det er altså ikke selve det at bo i et udsat boligområde, der nødvendigvis har betydning, men de konkrete sociale vilkår i området (Baianstovu et al., 2019; Baianstovu og Särnstedt Gramnaes, 2022).

- **De fleste unge i udsatte boligområder oplever ikke negativ social kontrol i forbindelse med partnervalg.** I de danske undersøgelser svarer omkring 80–90 procent, at familien ikke begrænser deres valg af kæreste eller partner. Tallene dækker dog alle unge i områderne, herunder også unge med dansk eller vestlig baggrund.
- **Negativ social kontrol rammer oftere unge med etnisk minoritetsbaggrund.** Eksempelvis viser en dansk undersøgelse fra Københavns Kommune at 24 procent af de unge med ikke-vestlig baggrund oplever negativ social kontrol, mens det gælder 4 procent af unge med dansk eller vestlig baggrund. Svenske undersøgelser viser også, at negativ social kontrol er mere udbredt blandt unge, hvis forældre er født i ikke-vestlige lande, især i Mellemøsten og Afrika (Baianstovu og Enelo, 2023).
- **Unge kvinder med ikke-vestlig baggrund i udsatte boligområder er særligt udsatte.** Tal fra Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017) viser, at 57 procent af unge kvinder med ikke-vestlig baggrund i udsatte

boligområder oplever, at familien begrænser, hvem de må være kæreste med eller gifte sig med. Uden for udsatte boligområder gælder det 22 procent. For unge mænd betyder bopælen mindre: 20 procent af unge mænd med ikke-vestlig baggrund i udsatte boligområder oplever begrænsninger i deres partnervalg — næsten det samme som blandt unge mænd uden for de udsatte områder

- **Negativ social kontrol hænger ofte sammen med familiens ære.** Ikke al kontrol med partnervalg er dog nødvendigvis æresmotiveret. Forældre kan også begrænse unges valg af andre grunde, fx bekymring for barnets trivsel, sikkerhed eller fremtid. Men Følner et al. (2018) viser, at negativ social kontrol er mere udbredt blandt unge med minoritetsbaggrund, som oplever, at familiens ære betyder "alt" eller "meget" for, hvad de må og ikke må i hverdagen. Undersøgelsen viser også, at denne oplevelse er mere udbredt blandt unge i nabolag med en høj andel indvandrere.

Udbredelsen og omfanget af negativ social kontrol på andre områder end partnervalg

Flere studier har også undersøgt, om det at bo i et udsat boligområde øger risikoen for, at familie eller slægt begrænser den enkeltes frihed på andre områder end valg af kæreste. Her er litteraturen mere begrænset, og resultaterne mindre entydige.

Enkelte danske spørgeskemaundersøgelser har set på negativ social kontrol i forhold til valg af venner og uddannelse (Moos-Bjerre, 2021; Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019). Undersøgelsen fra Københavns Kommune viser, at unge med ikke-vestlig baggrund oftere end unge med dansk eller

vestlig baggrund oplever, at familien begrænser deres valg af uddannelse. Det gælder særligt unge i udsatte boligområder. Til gengæld finder undersøgelsen ikke, at bopæl i et udsat boligområde har betydning for kontrol med valg af venner. Økonomi- og Indenrigsministeriets undersøgelse finder heller ikke en statistisk sikker sammenhæng mellem det at bo i et udsat område og begrænsninger i forhold til uddannelse eller venskaber.

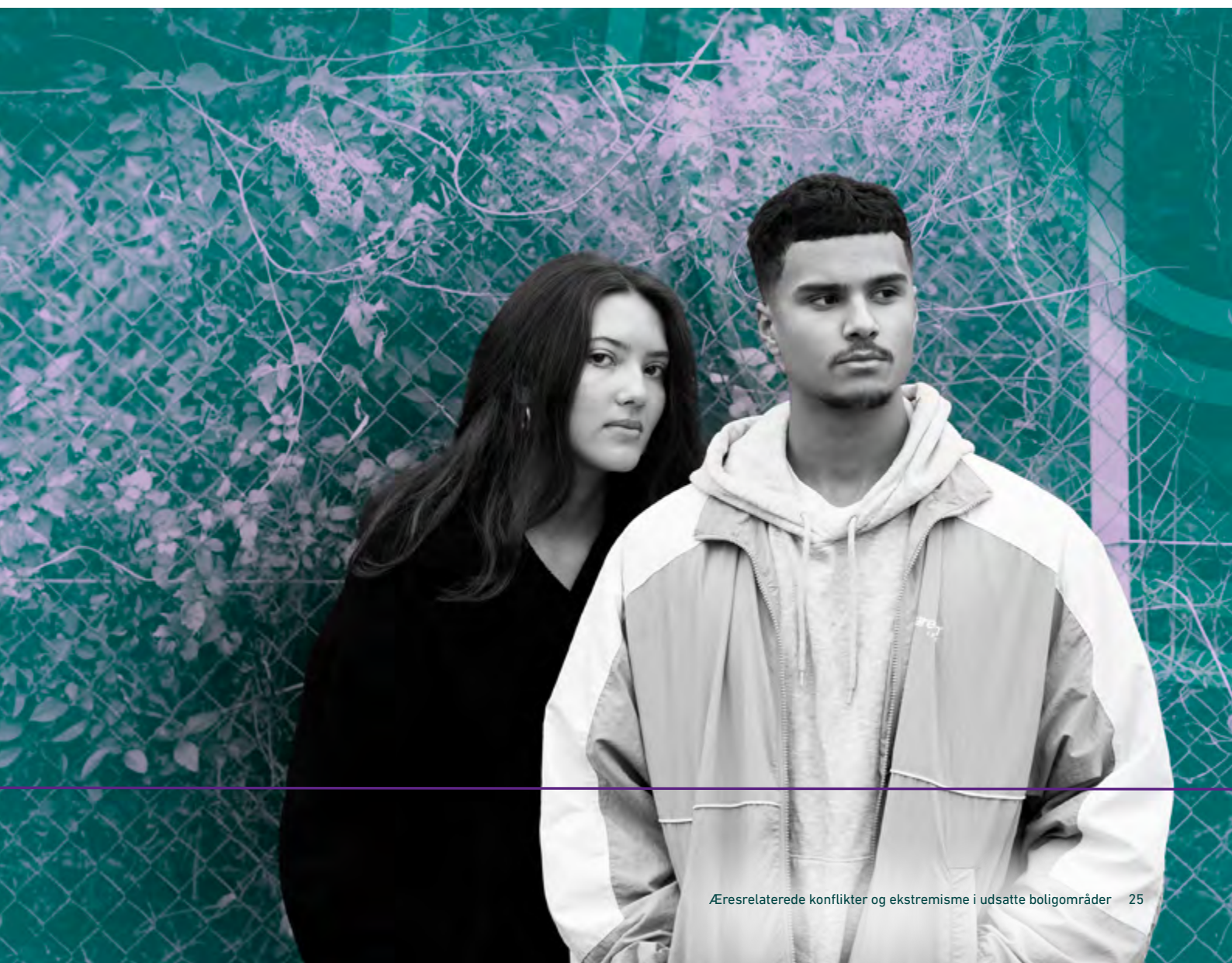
Samlet peger de danske studier på, at negativ social kontrol i forhold til venner og uddannelse er mindre udbredt end kontrol med valg af kæreste eller partner. Økonomi- og Indenrigsministeriets undersøgelse viser for eksempel, at omkring 4 procent af unge med ikke-vestlig baggrund i udsatte boligområder oplever begrænsninger i deres valg af uddannelse eller venner.

En norsk spørgeskemaundersøgelse blandt unge i Oslo undersøger også negativ social kontrol på andre områder end kæreste- og partnervalg (Smette et al., 2021). Undersøgelsen handler blandt andet om, hvorvidt familien begrænser, hvem de unge må være venner med, og om de må deltage i skoleaktiviteter, hvor piger og drenge er sammen, fx svømning eller lejrskole. Resultaterne viser, at denne form for negativ social kontrol er mere udbredt blandt unge fra ikke-vestlige familier med få ressourcer, som oplever deres nærområde som utrygt. Undersøgelsen handler ikke om udsatte boligområder i dansk forstand. Den er alligevel relevant, fordi den peger på, at negativ social kontrol også kan hænge sammen med en kombination af få ressourcer i familien og udfordringer i det lokalområde, de unge bor i.

Udbredelsen og omfanget af andre former for æresmotiveret vold

Hvor de foregående afsnit handlede om negativ social kontrol, ser dette afsnit på udbredelsen af konkrete former for vold, der begrundes med familiens ære eller normer. Der findes kun få studier, som direkte undersøger udbredelsen af æresmotiveret vold, og endnu færre, som sammenligner det nøjagtige omfang på tværs af boligområder. De eksisterende studier peger dog på, at æresmotiveret vold ofte må forstås i sammenhæng med bredere mønstre af kontrol, sanktioner og social udsathed.

I en spørgeskemaundersøgelse fra Sverige undersøger Baianstovu og Enelo (2023), hvor mange unge der lever i familier, hvor vold i familien

eller slægten – for eksempel fysisk, seksuel eller økonomisk vold – forklares eller retfærdiggøres med henvisning til familiens normer, ære eller traditioner. Forfatterne kalder dette at leve med "kollektivt legitimerede voldsnormer." Undersøgelsen viser, at 15 procent af de unge i Göteborgs mest udsatte områder lever med sådanne voldsnormer, mens det gælder omkring 7 procent af de unge i byens mest velstillede områder.

En anden svensk spørgeskemaundersøgelse blandt unge i Göteborg, Malmö og Stockholm peger i samme retning (Strid et al., 2021). Studiet viser, at unge fra familier præget af æresnormer oftere oplever vold fra familie eller slægt – både verbale trusler, fysisk vold, seksuel vold og materiel vold. Piger oplever generelt oftere end drenge vold fra familie eller slægtnin-ge. Ifølge forfatterne skyldes det, at flere piger end drenge er underlagt æresnormer, og at disse normer bruges til at retfærdiggøre volden.

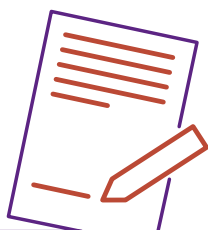
I dansk sammenhæng har vi ikke fundet studier, der direkte sammenligner forekomsten af æresmotiveret vold i udsatte boligområder med forekomsten i andre boligområder. Det studie, der kommer tættest på, er en register-baseret undersøgelse af Olsen og Dahl (2023). Studiet undersøger personer, der i perioden 2005–2019 har haft ophold på RED Safehouse – et dansk krisecenter for personer på flugt fra æresrelaterede konflikter, herunder vold, negativ social kontrol, tvangsægteskaber og trusler herom.

Studiet viser, at beboerne på RED typisk er unge kvinder med baggrund i MENAPT-lande, som ofte er vokset op under vanskelige sociale og økonomiske forhold. Sammenlignet med jævnaldrende med samme baggrund har de oftere været involveret i kriminalitet, og de kommer oftere fra familier med lav indkomst, lavt uddannelsesniveau og svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Undersøgelsen kan ikke sige noget direkte om sammenhængen mellem boligområde og æresmotiveret vold. Den peger dog på, at æresmotiveret vold hænger tæt

sammen med fattigdom, kriminalitet og manglende tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked. Det er netop de samme problematikker, der kan kendetegne udsatte boligområder.

Sammenfatning: Negativ social kontrol og æresmotiveret vold i udsatte boligområder

- **Negativ social kontrol i forbindelse med valg af kæreste eller partner forekommer oftere i udsatte boligområder.** Det er dog kun et mindretal af de unge i disse områder, der oplever denne form for kontrol. Kontrollen rammer især unge med ikke-vestlig baggrund. Minoritetsetniske piger og unge kvinder er særligt udsatte.
- **Andre former for negativ social kontrol forekommer også oftere i udsatte boligområder, men i mindre omfang.** Det gælder for eksempel begrænsninger i fritiden, i valg af venner eller i deltagelse i aktiviteter, hvor kønnene er blandet. Denne form for kontrol er generelt mindre udbredt end kontrol med kærlighedsliv og partnervalg.
- **Unge i udsatte boligområder lever oftere i familier, hvor vold retfærdiggøres med henvisning til ære.** Disse unge har også større risiko for at blive udsat for flere former for vold fra familie eller slægt. I familier, hvor æresnormer spiller en central rolle, rammer volden både piger og drenge.
- **Segregation kan være en vigtig del af forklaringen på, hvorfor negativ social kontrol er mere udbredt i udsatte boligområder.** Når etniske minoritetsfamilier med lignende baggrunde bor tæt sammen i ressourcetsvage områder, får æresnormer større gennemslagskraft. Normerne kan lettere håndhæves i fællesskab, fordi familierne i mindre grad møder mennesker med andre normer og måder at leve på i hverdagen.

2.2.2 Tvangsægteskab og fastholdelse i islamiske ægteskaber i udsatte boligområder

Et tvangsægteskab betyder, at en eller begge parter bliver presset til at gifte sig mod deres vilje. Det sker sjældent fra den ene dag til den anden, men udvikler sig ofte over længere tid (Styrelsen for International Rekruttering og Integration, 2019). Typisk begynder familien gradvist at begrænse den unges frihed. Det kan ske gennem kontrol, trusler, vold eller et vedvarende socialt og følelsesmæssigt pres i hverdagen (Petersen, Liversage og Vinding, 2019). Med tiden kan presset blive så stærkt, at den unge til sidst kan virke indforstået med ægteskabet, selv om der reelt ikke har været mulighed for et frit valg. Fordi presset ofte begynder længe før selve ægteskabet og foregår bag lukkede døre, er tvangsægteskaber svære at studere.

Fastholdelse i islamiske ægteskaber handler om situationer, hvor muslimske kvinder har svært ved at komme ud af et religiøst ægteskab – en såkaldt nikah. Det er ikke det samme som at blive skilt efter dansk lov. En kvinde kan selv opløse et borgerligt ægteskab ved at henvende sig til de danske myndigheder. Det kan være langt sværere at få opløst en nikah. Det skyldes, at det i nogle muslimske miljøer kræver mandens samtykke (se Liversage og Petersen, 2020). I denne kortlægning behandler vi fastholdelse i islamiske ægteskaber som en del af temaet tvangsægteskab. Det gør vi,

fordi fastholdelse kan fungere som en form for tvang, når kvinder begrænses i deres mulighed for at forlade et ægteskab, de ikke ønsker at være i.

Udbredelsen og omfanget af tvangsægteskaber

Flere studier viser, at tvangsægteskaber oftere forekommer i bestemte byområder med lav indkomst, arbejdsløshed, etnisk segregation og begrænset adgang til støtte uden for familien. Der er dog kun begrænset direkte viden om, hvor stor betydning det i sig selv har at bo i et udsat boligområde, og der mangler studier, som systematisk sammenligner, hvor udbredt tvangsægteskaber er i forskellige typer boligområder.

De studier, der mest direkte undersøger omfanget af tvangsægteskaber i forskellige lokalområder, er fra Storbritannien (Seminario et al., 2022; Seymour et al., 2025). I studierne blev fagfolk bedt om at vurdere, hvor ofte tvangsægteskaber forekommer på tværs af forskellige lokalområder. Resultaterne peger på en højere risiko for tvangsægteskaber i byområder præget af fx lav indkomst, hjemløshed, dårlige boligforhold og begrænset adgang til gode skoler. Forfatterne argumenterer, at den højere forekomst sandsynligvis hænger sammen med økonomisk udsathed og kulturelle

praksisser, hvor ægteskab bruges til at mindske fattigdom, for eksempel gennem medgift.

En nyere rapport fra Manchester-området når frem til samme konklusion (Khan og Morris, 2025). Rapporten bygger blandt andet på 150 henvendelser om tvangsægteskab til den nationale støtteenhed Forced Marriage Unit og 150 politiregistrerede straffesager fra perioden 2019–2024. Analyserne viser, at myndigheder og rådgivningstjenester oftest registrerer sager om tvangsægteskab i etniske minoritetsmiljøer i storbyområder, som også er præget af sociale og økonomiske problemer. I langt de fleste sager er de udsatte unge kvinder og teenagere med sydøstasiatisk baggrund. De har især rødder i Pakistan, men også i Bangladesh, Afghanistan og Indien.

Ser man på studier fra andre lande end Storbritannien, er der mest tale om indirekte indikationer på, at tvangsægteskaber er mere udbredte i udsatte områder.

Studier fra Belgien (Leye og Sabbe, 2015) og Tyskland (Mirbach et al., 2011) viser også, at tvangsægteskaber kan være et særligt stort problem i bestemte storbyområder med sociale og økonomiske problemer, hvor mange beboere har ikke-vestlig baggrund. Studierne bygger dog primært på interview- og myndighedsdata, der

ikke gør det muligt systematisk at sammenligne tvangsægteskaber på tværs af boligområder.

I en dansk sammenhæng har Petersen et al. (2019) gennemført en større undersøgelse af tvang i forbindelse med religiøse ægteskaber med fokus på muslimske praksisser. Undersøgelsen viser, at mange sager om tvangsægteskab handler om situationer, hvor familien vurderer, at den unge har overtrådt familiens æresnormer. Det kan for eksempel være unge, som familien forsøger at forhindre i at blive opfattet som for "vestlige", homoseksuelle familiemedlemmer, som familien forsøger at "kurere", eller familiemedlemmer med kognitive funktionsnedsættelser, som bortgiftes for at signalere, at alt er "normalt". Petersen et al. argumenterer for, at sådanne sager oftere forekommer i segregerede etniske minoritetsmiljøer, hvor begrænset kontakt med det omgivende samfund kan være med til at fastholde og forstærke æresnormer, der øger risikoen for tvangsægteskaber.

Udbredelsen og omfanget af pres forud for ægteskab

Studierne ovenfor handler om, hvor og hvor ofte tvangsægteskaber forekommer. Men tvangen udvikler sig ofte lidt efter lidt gennem et vedvarende pres fra familien. Flere studier undersøger netop dette pres i tiden før et muligt ægteskab (Baianstovu og Enelo, 2023; Følner et al., 2018; Moos Bjerre, 2021; Smette et al., 2021; UIM, 2017; ØIM, 2019).

Studierne peger samlet på det samme mønster: Unge med etnisk minoritetsbaggrund fra udsatte boligområder oplever oftere end andre unge, at familien presser dem i valget af

partner. Det gælder især unge kvinder, men i flere miljøer oplever unge mænd næsten det samme. Et svensk studie (Baianstovu og Enelo, 2023) viser for eksempel, at 55 procent af minoritetspiger og 43 procent af minoritetsdrenge i familier med æresnormer oplever, at deres forældre skal godkende deres valg af ægtefælle. Blandt unge i familier uden æresnormer gælder det kun omkring 8 procent.

Presset kan også handle om seksuel orientering. Følner et al. (2018) undersøger, hvordan unge oplever at have en kæreste af samme køn. Undersøgelsen viser, at unge med etnisk minoritetsbaggrund i mindre grad end unge med majoritetsbaggrund forventer, at deres familie vil acceptere en kæreste af samme køn. Den manglende accept ses især blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund fra lokalområder, hvor mange af de andre beboere også har minoritetsbaggrund. I sådanne områder kan unge med homoseksuel orientering altså opleve et særligt stærkt pres fra familien i relation til parforhold.

Det er vigtigt at fastslå, at pres forud for ægteskab og tvangsægteskaber ikke er det samme. At familien forventer indflydelse på valget af ægtefælle betyder ikke, at den unge tvinges til at gifte sig (Petersen et al., 2019). I mange tilfælde er der tale om arrangerede ægteskaber, hvor familien spiller en aktiv rolle, men hvor den unge kan afvise. Grænsen mellem frivillighed og tvang er dog ikke altid tydelig. Presset kan over tid blive så massivt, at et tilsyneladende frit valg reelt ikke er frit (ibid.). Derfor er det mest præcist at forstå pres og tvang som en glidende overgang frem for som to klart adskilte kategorier.

Udbredelsen og omfanget af fastholdelse i islamiske ægteskaber

Vi har ikke fundet studier, der direkte sammenligner, hvor ofte kvinder fastholdes i islamiske ægteskaber i udsatte boligområder og i andre boligområder. Den mest relevante forskning består af en række danske undersøgelser (Liversage og Petersen, 2020; Liversage, 2022; Petersen, 2020). Undersøgelserne bygger blandt andet på interviews med etniske minoritetskvinder, der har været igennem en skilsmisse, og på samtaler med fagpersoner og islamiske autoriteter.

Studierne peger samlet set på, at nogle muslimske kvinder kan have store vanskeligheder ved at forlade et religiøst ægteskab, fordi det i praksis ofte kræver mandens samtykke at opløse en nikah (Liversage og Petersen, 2020; Liversage, 2022).⁹ Problemet er især stort, når en borgerlig skilsmisse ikke bliver anerkendt som gyldig i kvindens familie og netværk, og når manden ikke vil medvirke til en religiøs skilsmisse. Studierne giver ikke et klart billede af, hvor udbredt denne manglende anerkendelse er. De viser dog, at det er et tilbagevendende mønster i de miljøer, der indgår i undersøgelserne.

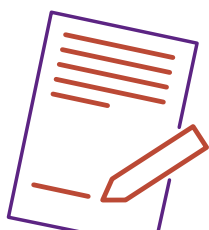
Studierne viser også, at kvinders muligheder for at komme ud af et religiøst ægteskab afhænger af deres personlige og sociale ressourcer (ibid.). Kvinder med sikkert opholdsgrundlag, gode danskundskaber, uddannelse, kendskab til danske hjælpe- og retssystemer samt adgang til støttende netværk står stærkere i et skilsmisseforløb og i forhandlinger om at opløse en nikah. Kvinder med få ressourcer er derimod mere sårbare

9. I et islamisk ægteskab (nikah) er der som udgangspunkt forskel på mænds og kvinders muligheder for at få ægteskabet opløst. Mænd har mulighed for ensidigt at afslutte en nikah ved at erklære talaq – et ord, der betyder skilsmisse – tre gange. Denne form for skilsmisse kræver hverken en begrundelse eller kvindens samtykke og kan derfor gennemføres uden hendes medvirken. Kvinders muligheder for selv at tage initiativ til en skilsmisse er derimod ofte mere begrænsede. I mange tilfælde forudsætter en religiøs skilsmisse, at manden medvirker. Samtidig er det vigtigt at understrege, at der er betydelig variation i, hvordan disse regler fortolkes og praktiseres. Religiøse autoriteter kan anlægge forskellige fortolkninger, og variationen er ofte endnu større i almindelige muslimers praksis. Det betyder, at de konkrete muligheder for skilsmisse kan variere betydeligt fra kontekst til kontekst. Vi henviser til de nævnte studier for en mere detaljeret beskrivelse af praksis.

og har større risiko for at blive fastholdt i et uønsket ægteskab.

Herudover spiller rammerne for religiøs skilsmisse i Danmark også en rolle. Danmark har ikke formelle islamiske institutioner med myndighed til at gennemføre en religiøs skilsmisse (Petersen, 2020). Petersen (2020) anfører, at kvinder derfor ofte må forhandle med deres ægtemand, familie, slægtninge eller lokale religiøse personer. Det betyder, at religiøs skilsmisse i høj grad bliver afgjort af sociale forhold og lokale normer. I praksis afhænger udfaldet ofte af, hvad omgivelserne vil acceptere. I etniske minoritetsmiljøer, hvor ægteskab har stor social betydning, og hvor man ser skilsmisse som noget, man bør undgå, kan disse normer gøre det svært for kvinder at komme ud af ægteskabet.

Samlet set viser studierne, at kvinder med få ressourcer, som lever i miljøer med stærke lokale normer om ægteskab, har sværest ved at forlade religiøse ægteskaber. Som nævnt ovenfor kan sådanne normer og forventninger være mere udbredte i udsatte boligområder. Studierne undersøger dog ikke dette direkte, og derfor kan man ikke sige det med sikkerhed.

Sammenfatning: Tvangsægteskaber og fastholdelse i islamiske ægteskaber i udsatte boligområder

- **Tvangsægteskaber ser ud til at være mere udbredte i udsatte boligområder, men kun få studier har undersøgt det direkte.** De viser, at tvangsægteskaber forekommer oftere i udsatte byområder med lav indkomst, arbejdsløshed og etnisk segregering. Studier fra Belgien, Tyskland og Danmark peger i samme retning, men de undersøger ikke direkte, hvilken betydning det har at bo i bestemte geografiske lokalområder. De viser dog, at tvangsægteskaber er mere almindelige i etnisk lukkede minoritetsmiljøer med sociale og økonomiske problemer.
- **Unge med etnisk minoritetsbaggrund i udsatte boligområder oplever mere pres fra familien om, hvem de skal gifte sig med.** Flere spørgeskemaundersøgelser viser, at forældre i udsatte boligområder oftere forventer at få indflydelse på deres børns valg af partner. Presset rammer især unge kvinder, men i flere miljøer oplever unge mænd næsten lige så meget pres. Unge med homoseksuel orientering kan opleve et særligt stærkt pres.
- **Det er ikke altid let at se grænsen mellem pres og egentlig tvang i forbindelse med ægteskab.** Pres forud for ægteskab og tvangsægteskab er ikke det samme, men de hænger sammen. I mange tilfælde spiller familien en aktiv rolle i valget af ægtefælle, uden at den unge bliver tvunget. Den afgørende forskel er, om den unge reelt kan sige nej. Men pres kan vokse lidt efter lidt og med tiden blive så stærkt, at et valg, der ser frit ud, i praksis ikke er frit.
- Nogle muslimske kvinder kan have svært ved at forlade et religiøst ægteskab, og problemet kan være større i bestemte miljøer. Det gælder især, når de har få personlige og sociale ressourcer, og når lokale normer ser skilsmisse som uacceptabelt. Disse forhold findes oftere i udsatte boligområder. Derfor kan problemet være mere udbredt her, men den eksisterende viden gør det ikke muligt at fastslå det sikkert.

2.2.3 Kvindelig kønslemlæstelse

Kvindelig kønslemlæstelse (FGM) er en praksis, hvor de ydre kvindelige kønsorganer helt eller delvist fjernes eller beskadiges uden medicinsk grund. Indgrebet er forbudt i Danmark og betragtes som en alvorlig krænkelse af pigers og kvinders rettigheder.

I forskningslitteraturen forstås kvindelig kønslemlæstelse som en form for seksuel og fysisk vold, der kan indgå i æresrelaterede konflikter. Indgrebet udføres dog sjældent som reaktion på et konkret brud på en æresnorm. Det ses snarere som en del af bredere æres- og kønsnormer, hvor formålet ofte er at kontrollere kvinders seksualitet – for eksempel ved at sikre jomfruelighed eller seksuel tilbageholdenhed (Berg og Denison, 2013). Kønslemlæstelse kan dermed forstås som et forebyggende indgreb i miljøer, hvor brud på normer om seksualitet kan skade familiens omdømme (Talle, 2010).

Vi har ikke været i stand til at finde studier, der direkte sammenligner omfanget af kvindelig kønslemlæstelse i udsatte boligområder med omfanget i andre boligområder. Afsnittet bygger derfor på indirekte viden om, hvor risikoen kan være geografisk koncentreret, og hvilke sociale forhold der kan være med til at fastholde eller svække praksissen. Denne viden peger på, at både befolkningssammensætning, social isolation og kontakt med det omgivende samfund kan have betydning. Det er forhold, der kan være relevante i nogle udsatte boligområder, men studierne dokumenterer ikke en selvstændig boligområdeeffekt.

Udbredelsen og omfanget af kvindelig kønslemlæstelse

Den mest konkrete viden om omfanget i Danmark kommer fra European Institute for Gender Equality (EIGE, 2021). EIGE vurderer, at mellem 1.408 og 2.568 piger i alderen 0–18 år i Danmark er i risiko for at blive kønslemlæstet.¹⁰ Pigerne har overvejende oprindelse i lande, hvor kvindelig kønslemlæstelse stadig praktiseres. Det drejer sig hovedsageligt om Somalia, men også Eritrea og i mindre omfang Sudan og Irak. EIGE opgør ikke risikoen på lokalt niveau. Det er dog rimeligt at antage, at risikogruppen er geografisk koncentreret dér, hvor mange personer med baggrund i disse lande bor – i Danmark typisk i hovedstadsområdet og andre større bykommuner.¹¹ En geografisk koncentration af risikogruppen siger dog ikke i sig selv noget om, hvorvidt forhold i det enkelte boligområde forstærker eller svækker praksissen.

Da EIGE peger på Somalia som den største oprindelsesgruppe blandt piger i risiko, er det relevant at se på studier af somaliske minoritetsmiljøer i Europa. Flere studier fra Norge (Gele et al., 2012a; 2012b), Holland (Kawous et al., 2022) og Storbritannien (Macfarlane og Dorkenoo, 2015; Talle, 2010) har undersøgt holdninger til kvindelig kønslemlæstelse i somaliske miljøer i større byer. Studierne afgrænser ikke bestemte boligområder, men beskriver, at mange somaliske familier bor i bydele præget af sociale og økonomiske problemer.

Studierne peger samlet på, at holdningerne i disse miljøer har ændret sig meget. Tidligere havde kvindelig kønslemlæstelse bred opbakning, men i dag tager et flertal afstand fra praksissen. I nogle studier siger op til 70 procent af de adspurgte, at de er imod kvindelig kønslemlæstelse (Gele et al., 2012b). Modstanden er særlig tydelig blandt yngre generationer, som er vokset op i de vestlige lande.

En norsk undersøgelse af Friberg og Bjørnset (2019), som blandt andet bygger på retsmedicinske data, peger i samme retning. Forfatterne vurderer, at de fleste somaliske indvandrere i Norge ikke længere lader deres døtre omskære, selv om praksissen stadig er udbredt i Somalia. De beskriver dette som en stor ændring i holdninger, som har fået relativt lidt offentlig opmærksomhed. Selvom der kan være mørketal, får myndighederne færre henvendelser om kønslemlæstelse end om tvangsægteskaber og genopdragelsesrejser. Det ser de som et tegn på, at praksissen reelt er blevet mindre udbredt.

Studierne peger på, at modstanden mod kvindelig kønslemlæstelse især vokser, når det sociale pres for at opretholde praksissen bliver mindre. Det sker blandt andet, når familier bor i lande, hvor omgivelserne ikke forventer, at piger bliver omskåret (Gele et al., 2012a; 2012b). I en vestlig sammenhæng møder familier nye normer, hvor det er almindeligt, at piger og kvinder ikke er omskåret (Talle, 2010). De møder også ofte andre

10. EIGE beregner risikoen for kvindelig kønslemlæstelse ved at kombinere to typer data. For det første ser de på, hvor mange piger i et EU-land, der har baggrund i lande, hvor kvindelig kønslemlæstelse praktiseres. For det andet bruger de prævalenstal for kvindelig kønslemlæstelse fra disse oprindelseslande. På den baggrund estimerer EIGE, hvor mange piger i et EU-land, der kan være i risiko. I beregningerne tager EIGE højde for, at indgrebet normalt sker i bestemte aldre. De justerer derfor estimerterne ud fra viden om, hvornår piger typisk bliver kønslemlæstet i oprindelseslandene. Resultaterne præsenteres som et interval med en lav og en høj beregning. Den høje beregning forudsætter i praksis, at migration ikke reducerer risikoen, mens den lave beregning antager, at risikoen kan være lavere – særligt blandt piger født og opvokset i Europa.

11. Se fx Danmarks Statistik, 2021.

syn på sundhed, forældreskab, køn og kvinders rolle, som med tiden kan ændre holdningerne til praksissen (Berg og Denison, 2013). Kontakt med det omgivende samfund kan derfor svække det pres, der ellers kan fastholde kvindelig kønslemlæstelse. Det gælder især for yngre generationer, som både kan få større mulighed for og større ønske om at tage afstand fra praksissen.

Ikke alle minoritetsmiljøer har dog samme grad af kontakt med det omgivende samfund. To studier peger på, at isolation og svage bånd til majoritetssamfundet kan gøre det lettere at fastholde normer om kvindelig kønslemlæstelse (Alhassan et al., 2016; Ranstorp og Ahlerup, 2022).

Ranstorp og Ahlerup (2022) undersøger bydelen Norrby i Borås, som politiet betegner som et særligt udsat område. Her beskriver politi og andre myndigheder kvindelig kønslemlæstelse som et udbredt og alvorligt problem. Ifølge studiet er op mod 95 procent af de somaliske kvinder i området omskåret. Forfatterne peger på, at høj etnisk segregering, mistillid til myndigheder og begrænset kontakt med det omgivende samfund kan være med til at fastholde traditionelle normer om ære, køn og kvindelig kønslemlæstelse.

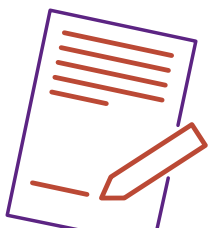
Alhassan et al. (2016) finder et lignende mønster i interviews med kvinder fra tre etniske minoritetsmiljøer i Europa. Kvinderne har rødder i lande i Afrika syd for Sahara og

udtrykker ofte holdninger til kvindelig kønslemlæstelse, som ligner dem, der er udbredt i deres oprindelseslande. Ifølge forskerne hænger det sammen med, at kvinderne lever relativt isoleret fra det omgivende samfund og derfor i mindre grad møder nye normer om køn, seksualitet og forældreskab.

Studiet peger også på, at isolation kan øge afhængigheden af slægt og familie i oprindelseslandet. Disse netværk yder ofte økonomisk og praktisk støtte og kan derfor få stor indflydelse på kvindernes hverdag. Hvis netværkene samtidig har mere konservative værdier, kan de bidrage til at fastholde opbakningen til kvindelig kønslemlæstelse efter migration.

Sammenfatning: Kvindelig kønslemlæstelse

- **Vi mangler viden om, hvor udbredt kvindelig kønslemlæstelse er i udsatte boligområder.** Ingen studier sammenligner forekomsten direkte på tværs af boligområder. De tal, der findes, bygger på statistiske beregninger, der ikke er knyttet til bestemte boligområder. Litteraturen handler derfor mest om de normer og sociale mekanismer, der kan forstærke eller svække praksissen.
- **Holdningerne til kvindelig kønslemlæstelse har ændret sig markant i de berørte minoritetsmiljøer.** Flere studier viser, at et flertal i de etniske minoritetsmiljøer, hvor praksissen har været mest udbredt, i dag tager afstand fra den. Den vigtigste forklaring er, at kontakt med det omgivende samfund svækker det sociale pres for at opretholde praksissen. Holdningsændringen er især tydelig blandt yngre generationer.
- **Isolation og begrænset kontakt med det omgivende samfund kan gøre det lettere at fastholde praksissen.** Litteraturen peger på, at kvindelig kønslemlæstelse lettere kan bestå i miljøer med høj etnisk segregation, mistillid til myndigheder og få bånd til omverdenen. Det er forhold, der ofte kendetegner udsatte boligområder. Isolation kan desuden øge familiers afhængighed af slægtsnetværk i oprindelseslandene. Disse netværk kan bidrage til at fastholde normer om kønslemlæstelse, også efter at familierne er flyttet til Europa.

2.2.4 Genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

I barnets lov og straffeloven defineres genopdragelsesrejser som rejser, hvor børn og unge sendes til udlandet under forhold, der bringer deres sundhed eller udvikling i alvorlig fare. For personer over 18 år bruges betegnelsen ufrivillige udlandsophold om tilsvarende rejser, hvor opholdet sker mod den enkeltes vilje eller under pres. I litteraturen om æresrelaterede konflikter beskrives begge dele som praksisser, hvor familier sender den unge til udlandet for at håndhæve normer og kontrol – ofte for at øge overvågningen og begrænse den unges muligheder (Als Research, 2026).

Vi har ikke fundet undersøgelser, der direkte sammenligner forekomsten af genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold i udsatte boligområder med forekomsten i andre boligområder. Afsnittet bygger derfor på studier og myndighedsopgørelser, der belyser

kendte sager og de forhold, som ofte går igen i familierne. Litteraturen peger især på sociale og økonomiske problemer, begrænset kontakt til det omgivende samfund og tætte bånd til familie og netværk i oprindelseslandet. Det er forhold, der kan være relevante i nogle udsatte boligområder, men studierne dokumenterer ikke en selvstændig boligområdeeffekt.

Udbredelsen og omfanget af genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

Enkelte danske undersøgelser belyser omfanget af genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. De bygger på myndighedsdata og henvendelser til centrale aktører, og giver derfor et indblik i de sager, som myndigheder og specialiserede tilbud får kendskab til, men kan ikke fastslå det samlede omfang præcist.

Ankestyrelsen (2018) viste på baggrund af blandt andet spørgeskemaer fra kommunerne, at omkring en tredjedel af kommunerne siden 2015 havde haft kendskab til samlet set omkring 200 sager, hvor børn var sendt på længerevarende ophold i udlandet. Kommunerne vurderede selv, at det reelle antal formentlig var højere, og at det ikke altid var muligt at afgøre, om opholdene var frivillige eller bekymrende.

En nyere rapport fra Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (CDE, 2025) peger på, at der fortsat er henvendelser om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. I 2024 modtog de regionale sikkerhedskonsulenter 52 henvendelser. Det svarer nogenlunde til niveauet i de foregående år i perioden 2021–2024. RED Safehouse modtog i 2022 i alt 96 henvendelser om genopdragelsesrejser. Heraf kom

16 fra børn og unge, der søgte hjælp til at vende tilbage til Danmark.

Publikationerne undersøger ikke, om sagerne er særligt udbredte i udsatte boligområder. De viser dog, at mange af de kendte sager handler om børn og unge med somalisk baggrund, mens også børn og unge med baggrund i blandt andet Tyrkiet og Pakistan er repræsenteret (Ankestyrelsen, 2018; CDE, 2025). Ankestyrelsens undersøgelse viser desuden, at sagerne ofte vedrører familier med begrænsede ressourcer, men at der også er sager, som handler om mere ressourcestærke familier.

En større dansk undersøgelse af Liversage (2026) kigger nærmere på, hvorfor nogle familier vælger at sende børn og unge på genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. Undersøgelsen viser, at de fleste unge er omkring 15–16 år, når de sendes ud, og at der ofte er flere årsager på spil samtidig. Nogle rejser udspringer af konflikter om den unges privatliv – for eksempel at den unge opfattes som "for dansk", har en kæreste eller er LGBT+. Andre hænger sammen med kriminalitet, misbrug eller kognitive udfordringer. I nogle tilfælde handler rejsen også om, at familien ønsker at undgå myndighedernes indblanding.

Fælles for mange sager er, at familierne har store sociale og økonomiske problemer. Forældrene har ofte kort eller ingen uddannelse og står uden for arbejdsmarkedet. Nogle familier er også præget af psykisk sygdom, misbrug eller kriminalitet (se også

Bech-Hansen et al., 2024). Ifølge Liversage kan denne type problemer oftere være til stede blandt isolerede etniske minoritetsfamilier i udsatte boligområder. Her kan begrænset kontakt med majoritetssamfundet betyde, at familiens normer i mindre grad udfordres udefra.

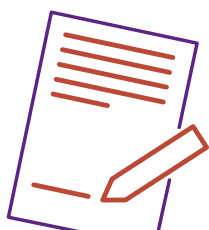
Risikoen handler dog ikke kun om økonomi og sociale problemer i familien. Studier fra Norge (Bredal et al., 2020; Friberg og Bjørnset, 2019) og Sverige (Jämställdhetsmyndigheten, 2022) peger på, at genopdragelsesrejser ofte sker i familier, der har få kontakter i det land, de bor i, men tætte bånd til familie og slægt i oprindelses-

landet. CDE-rapporten (2025) peger i samme retning. Den beskriver, at nogle somaliske familier, der sender børn på genopdragelsesrejser, oplever stress, ensomhed og konflikter efter migration og kan have svært ved at navigere i et velfærdssystem, som de oplever som indgribende.

Tilsammen tegner studierne et billede af familier i en dobbelt isolation. De har begrænset adgang til støtte i det samfund, de bor i, og er samtidig tæt knyttet til normer og netværk i oprindelseslandet, hvor genopdragelsesrejser kan fremstå som en acceptabel eller nærliggende løsning.

Sammenfatning: Genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

- **Vi mangler forskning, der direkte sammenligner omfanget på tværs af boligområder.** Ingen studier har undersøgt, om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold forekommer oftere i udsatte boligområder end i andre områder. Danske myndighedsdata viser, at problemet er kendt og tages alvorligt. Det er dog svært at sige præcist, hvor udbredt problemet er. Det reelle antal er formentlig højere end det registrerede.
- **Genopdragelsesrejser sker oftest i familier med store sociale og økonomiske problemer.** Det gælder familier med kort eller ingen uddannelse, arbejdsløshed og i nogle tilfælde misbrug, psykisk sygdom eller kriminalitet. Det er dog ikke udelukkende i disse familier, at det forekommer. Fordi disse belastninger ofte er mere udbredte i udsatte boligområder, kan risikoen være højere her.
- **Familier med svage netværk i værtslandet og stærke bånd til oprindelseslandet kan være mere tilbøjelige til at bruge genopdragelsesrejser.** Familier, der mangler kontakt og støtte i det omgivende samfund, men har tætte forbindelser til oprindelseslandet, bruger oftere genopdragelsesrejser som løsning på konflikter med deres børn. Dette mønster kendetegner formentlig i højere grad familier i udsatte boligområder med høj etnisk adskillelse end familier i andre områder.

2.2.5 Æresrelaterede konflikter på digitale platforme

Som led i videnskortlægningen har vi også undersøgt, hvordan æresrelaterede konflikter kan udspille sig på digitale platforme, og hvordan det kan hænge sammen med det, der sker i fysiske miljøer. Det fokus er relevant, fordi digitale platforme og sociale medier fylder meget i hverdagen for både unge og voksne. Samtidig viser den bredere forskning, at digitale platforme kan bruges til chikane, overvågning, afpresning og deling af intime billeder. Forskningen peger også på, at kvinder, unge og personer med minoritetsbaggrund rammes særligt ofte af denne type digitale krænkelse (se fx Benitez-Hidalgo et al., 2025).

Som det fremgår nedenfor, findes der dog langt mindre forskning om æresrelaterede konflikter specifikt på digitale platforme. Vi har heller ikke fundet studier, der direkte undersøger samspillet mellem æresrelaterede konflikter på digitale platforme og forhold i udsatte boligområder. Det betyder, at afsnittet bygger på den begrænsede forskning, der findes, og at der generelt er behov for mere viden på området.

Udbredelsen og omfanget af æresrelaterede konflikter på digitale platforme

Litteraturen viser, at sociale medier forstærker æresrelaterede konflikter (Agdal et al., 2022; Ahmed et al., 2024; Janssen & ten Voorde, 2019; Naper et al., 2022). Det skyldes, at ære handler om omdømme i fællesskabet. Et normbrud – eller bare et rygte om ét – skaber først skam, når familien og netværket hører om det. Det afgørende er derfor sjældent, hvad den unge har gjort. Det afgørende er, hvilke billeder, historier eller påstande der spredte sig, og hvem der ser dem. Sociale medier gør det muligt at sprede den slags hurtigt og bredt (Agdal et al.,

2022; Naper et al., 2022). Konflikter kan dermed opstå, vokse og nå langt flere mennesker, end de ville uden digitale platforme.

Der er flere måder, hvorpå det kan ske i praksis. Det kan ske ved, at familien overvåger den unges digitale liv, ved direkte trusler og afpresning, eller ved at konflikter spredes bredt – også på tværs af landegrænser.

Når familiens ære afhænger af, hvordan den unge fremstår udadtil, får familien en stærk grund til at følge med i den unges digitale liv. En række nordiske kvalitative studier viser, at denne kontrol ofte tager form af overvågning af telefoner, sociale medier og beskeder (Naper et al., 2022; Waltpor, 2015). Forældre eller andre familiemedlemmer kræver adgang til mobilen, gennemgår beskeder og billeder eller holder øje med, hvem den unge skriver med. Nogle gange sætter de søskende til at læse eller oversætte beskeder, uden at den unge ved det. Der er også eksempler på, at familiemedlemmer opretter falske profiler for at teste den unge eller lokke oplysninger frem, hvor målet typisk er at forhindre rygter, der kan bringe skam over familien.

Flere danske og nordiske spørgeskemaundersøgelser har undersøgt, hvor udbredt denne kontrol er (Følner et al., 2018; Hafsted & Augusti, 2019; Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2024). Her viser resultaterne, at unge med ikke-vestlig minoritetsbaggrund oftere oplever kontrol af deres digitale liv end unge med majoritetsbaggrund – men forskellen er typisk lille. Også blandt minoritetsunge er det et mindretal: På tværs af studierne fortæller omkring 10–15 procent, at de har oplevet digital overvågning og begrænsninger.

Overvågning er én form for digital vold. En mere direkte form er, når digitale

platforme bruges til tvang og afpresning. Flere studier beskriver, hvordan unge trues – ofte af ekskærester eller andre i deres netværk – med at få delt intime billeder, videoer eller oplysninger (Ahmed et al., 2024; Waltpor, 2015). Truslerne kan handle om at lægge materialet op i åbne grupper på sociale medier, men også om at sende det direkte til forældre eller familie. I en æreskontekst er denne afpresning særligt alvorlig, fordi konsekvenserne ikke kun rammer den unge selv, men kan bringe skam over familien og udløse voldsomme reaktioner.

Presset forstærkes af, at digitalt indhold spredes hurtigt og er svært at fjerne (Janssen & ten Voorde, 2019). Britiske spørgeskemaundersøgelser viser, at digital vold som chikane, stalking og deling af private billeder er udbredt, og at kvinder med etnisk minoritetsbaggrund og LGBT+-personer rammes særligt hårdt (Refuge, 2021; 2022). Blandt kvinder udsat for digital vold fortæller omkring 5 procent, at de direkte frygter æresrelateret vold som følge heraf. I opfølgende interviews beskriver kvinderne konkrete forløb, hvor deling af intime billeder førte til, at unge piger i deres lokalmiljø blev set som en skam for familien.

Selvom en stor del af litteraturen fokuserer på kvinders udsathed, peger flere studier på, at unge mænd også rammes. De kan opleve overvågning af telefoner og sociale medier (Følner et al., 2018; Hafsted & Augusti, 2019) og udsættes for digital afpresning og trusler (Roy et al., 2025). Samtidig

viser forskningen, at stærke maskulinitetsnormer og frygt for latterliggørelse afholder mange mænd fra at fortælle om deres oplevelser. Digital vold mod unge mænd i æresrelaterede sammenhænge forbliver derfor stort set usynlig i både forskning og praksis (Roy et al., 2025).

Overvågning og afpresning finder typisk sted inden for familien eller det nære netværk. Men digitale platforme kan også sprede konflikter bredere. Når opslag, billeder eller rygter deles online, kan mange i lokalmiljøet følge med, kommentere og reagere. Det gør det lettere for flere at lægge pres på den unge (Naper et al., 2022; Waltorp, 2015). Konflikterne kan også krydse landegrænser: Slægtninge i andre lande kan nemt følge med, dele indhold videre eller stille spørgsmål til den unges opførsel (Ahmed et al., 2024). Konflikter kan derfor vokse i et langt større socialt rum, hvor den unge bedømmes af mennesker, som vedkommende ikke nødvendigvis kender.

Ingen af studierne undersøger direkte, om æresrelaterede konflikter på digitale platforme er mere udbredte i udsatte boligområder. Men de mekanismer, studierne beskriver – tæt overvågning, rygter der spredes hurtigt, fælles pres og påvirkning fra slægt i andre lande – kan forstærkes i miljøer med stærk social kontrol, tætte netværk og mange beboere med samme etniske baggrund (se næste kapitel). I sådanne miljøer kan rygter og normbrud hurtigere få mærkbare konsekvenser, fordi det digitale og det fysiske lokalmiljø i højere grad overlapper. De mennesker, der ser et opslag online, er ofte de samme, der mødes i opgangen eller på skolen. Da disse forhold ofte kendetegner udsatte boligområder, er det nærliggende at antage, at samspillet mellem digitale og fysiske æresrelaterede konflikter kan være særligt stærkt her. Der mangler dog forskning, der undersøger denne sammenhæng direkte.

Digitale platforme som ressource i æresrelaterede konflikter

Litteraturen viser altså, at digitale platforme kan forstærke æresrelaterede konflikter. Men den peger også på, at de samme platforme i nogle tilfælde kan være en ressource for unge, der lever med æresrelaterede normer. Denne del af forskningen er begrænset og bygger primært på konkrete erfaringer fra mindre grupper af unge.

Flere studier viser, at nogle unge kvinder aktivt bruger digitale platforme til at skabe et frirum og mindske risikoen for sanktioner (Naper et al., 2022; Waltrip, 2015). De deltager f.eks. i lukkede grupper med nære venner, skriver via private kanaler som WhatsApp eller Snapchat, bruger anonyme profiler eller begrænser deres vennekreds online, så færre fra familien kan følge med. I nogle tilfælde koordinerer veninder likes og kommentarer, så opslag fremstår socialt acceptable, hvis familien ser dem. Disse strategier fjerner ikke de æresrelaterede forventninger, men de giver de unge en praktisk måde at bevare sociale relationer på og samtidig mindske risikoen for rygter og konflikter.

Digitale platforme kan også give unge et nyt sprog til at tale om kærlighed, relationer og grænser i miljøer, hvor sådanne emner ellers kan udløse konflikt. Ali et al. (2019) viser f.eks., hvordan nogle unge britiske muslimer gennem sociale medier, blogs og YouTube møder og bruger begrebet "halal-dating". Begrebet beskriver måder at lære en potentiel partner at kende, som familien kan acceptere –

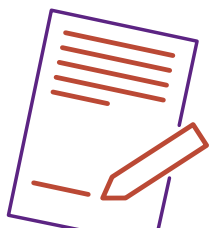
f.eks. gennem samtaler og klare grænser uden fysisk intimitet. Når relationen omtales sådan, bliver den lettere at forsvare over for både sig selv og andre. Waltrip (2015) viser mere bredt, at digitale medier kan fungere som en mellemzone mellem det private og det offentlige, hvor kærlighedsrelationer kan udvikle sig gradvist gennem chat og beskeder, uden at de straks bliver synlige for familie eller lokalmiljø. For nogle unge kvinder giver det en oplevelse af større handlerum inden for de rammer, de lever med.

Endelig peger enkelte studier på, at digitale platforme kan være en vigtig og relativt risikofri indgang til hjælp

(Ahmed et al., 2024; Naper et al., 2022). Når det føles farligt at tale med forældre, lærere eller myndigheder, bruger nogle unge platformene til først at orientere sig: De søger viden om rettigheder, finder information om rådgivningstilbud eller læser om andres erfaringer. Gennem videoer, opslag og onlinefællesskaber kan de få sat ord på det, de oplever, og få bekræftet, at vold og kontrol ikke er normalt. Digitale platforme fungerer dermed ikke som erstatning for professionel støtte, men som et første, forsigtigt skridt mod at søge hjælp – uden straks at udløse nye konflikter (Ahmed et al., 2024).

Sammenfatning: Æresrelaterede konflikter på digitale platforme

- **Digitale platforme kan forstærke æresrelaterede konflikter på flere måder.** Det sker blandt andet ved, at familien overvåger den unges digitale liv, ved direkte tvang og afpresning, og ved at konflikter spredtes til et bredt publikum. Det kan også ske på tværs af landegrænser. Unge kvinder og personer med minoritetsbaggrund er særligt udsatte. Unge mænd rammes også, men det forbliver stort set usynligt.
- **De samme platforme kan også være en ressource for unge, der lever med æresrelaterede normer.** Platformene kan skabe frirum, give et nyt sprog for relationer og grænser og fungere som en risikofri indgang til hjælp. Denne del af forskningen er dog begrænset.
- **Ingen studier har direkte undersøgt samspillet mellem udsatte boligområder og digitale platforme i forhold til æresrelaterede konflikter.** Men de mekanismer, studierne beskriver, kan blive forstærket i miljøer med stærk social kontrol og tætte netværk, hvor det digitale og det fysiske lokalmiljø i høj grad overlapper. Disse forhold kendetegner ofte udsatte boligområder. Derfor er det nærliggende at antage, at samspillet mellem digitale og fysiske konflikter kan være særligt stærkt her.

3. Aktører i æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder

I denne del af videnskortlægningen præsenterer vi de vigtigste resultater fra den identificerede litteratur om, hvilke aktører der kan spille en rolle i æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder.

Kapitlet tager udgangspunkt i en forståelse af udsatte boligområder som lokalsamfund (Norris et al., 2008). Med lokalsamfund mener vi her et geografisk afgrænset område, hvor bestemte sociale og økonomiske vilkår danner rammen om beboernes hverdagsliv og sociale relationer. Et lokalsamfund består samtidig af en række aktører, som på forskellig vis påvirker hinanden og området omkring sig. Det er relationerne mellem disse aktører – og deres relationer til det omgivende samfund – der er med til at forme de lokale dynamikker i området.

Kapitlet ser ikke kun på aktører forstået som konkrete personer,

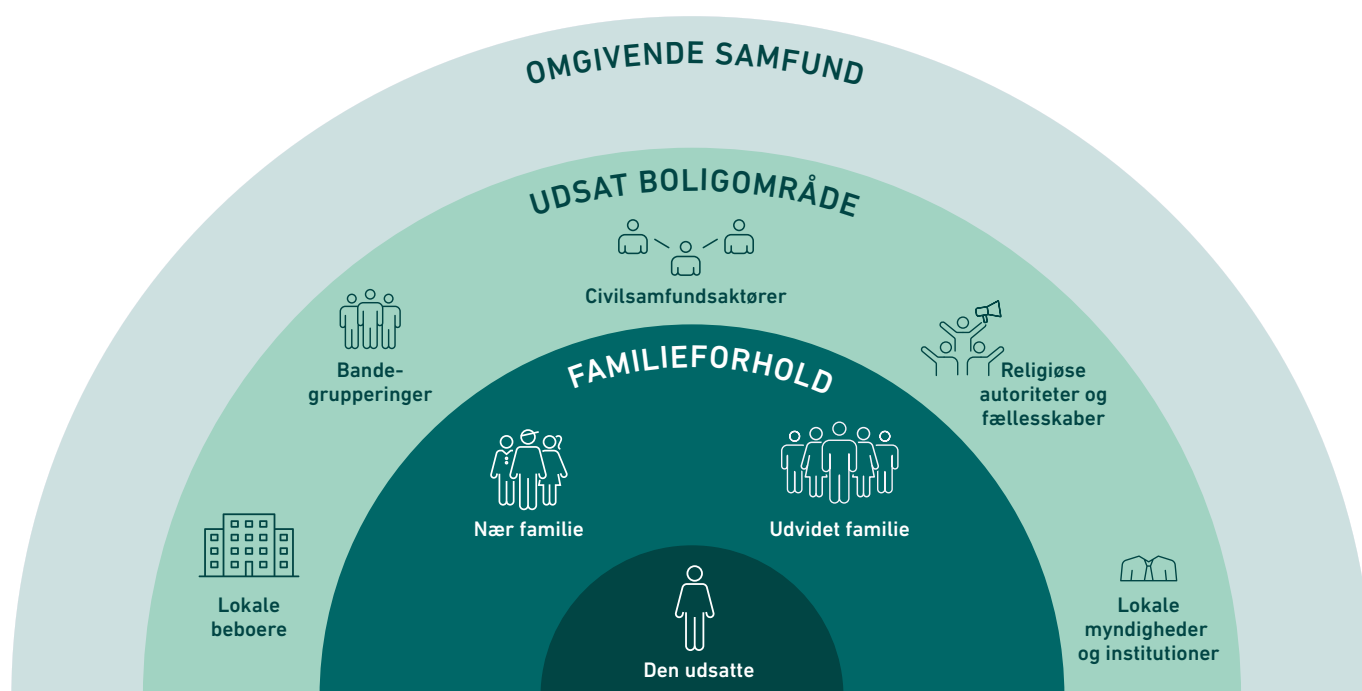
grupper og organisationer. Vi ser også på de sociale rum, hvor aktørerne færdes, for eksempel digitale platforme og lokale mødesteder. Derudover inddrager vi bredere samfundsforhold, herunder offentlige diskurser og sociale og økonomiske vilkår, som kan have betydning for, hvordan æresrelaterede konflikter udspiller sig. Denne brede ramme er vigtig, fordi aktørernes handlinger må forstås i sammenhæng med de omgivelser og relationer, de indgår i.

Gennemgangen er organiseret ud fra de aktører, som litteraturen fremhæver som centrale for æresrelaterede konflikter i lokalsamfund (se Figur 3-1). Figuren placerer aktørerne i halvcirkler, der er lagdelt. Inderst står den udsatte selv og de nære familie-relationer. Herefter følger aktører i lokalområdet, herunder beboere, venner og bekendte, religiøse autoriteter og fællesskaber, civilsamfundsak-

tører, kriminelle miljøer samt lokale myndigheder og institutioner. Det yderste lag omfatter det omgivende samfund, herunder digitale miljøer og bredere samfundsdiskurser.

Et lokalsamfund kan forstås som et geografisk afgrænset og gensidigt afhængigt kompleks af menneskeskabte, naturlige, sociale og økonomiske strukturer (Norris et al., 2008, s. 128). Lokalsamfundet består af en række aktører med bestemte værdier, normer og overbevisninger, som har betydning for deres handlinger og adfærd. Disse aktører interagerer i større eller mindre grad både indbyrdes og med aktører i det omgivende samfund.

Figur 3-1: Aktørkort i relation til æresrelaterede konflikter

3.1 Hovedpointer

Ser man på litteraturen om, hvilke aktører i udsatte boligområder, der har betydning for, hvordan æresrelaterede konflikter udspiller sig, peger kortlægningen på disse hovedpointer:

Familien er den vigtigste aktør i æresrelaterede konflikter.

Det er oftest i familien, at den mest direkte æresmotiverede vold finder sted. Roller og ansvar er dog sjældent entydige. De samme personer kan både være udsat for vold og kontrol og udsætte andre. En bror kan for eksempel blive pålagt at kontrollere sin søsters adfærd og samtidig selv risikere sanktioner fra familien, hvis han ikke gør det. Derfor kan afgrænsning mellem den, der udsættes for vold og kontrol, og den, der udøver den, være vanskelig.

Æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder er sjældent kun et privat anliggende i familien.

I områder, hvor mange bor tæt og har indsigt i hinandens liv, kan konflikterne lettere brede sig til det lokale miljø. Familier kan samtidig være afhængige af lokale fællesskaber for praktisk hjælp, rådgivning eller social tilknytning. Det kan give naboer, religiøse autoriteter og i nogle tilfælde kriminelle miljøer indflydelse på konflikterne. Æresrelaterede konflikter forstærkes derfor ofte af et bredere socialt lokalmiljø omkring familien.

Lokale normer har stor betydning for, om tætte relationer bliver en kilde til støtte eller risiko.

Relationer mellem fx beboere, ungegrupper og religiøse fællesskaber er ikke i sig selv hverken en risiko eller en beskyttelse. Det afhænger af, hvilke normer der præger miljøet. Hvis mange i området deler samme æresnormer, kan relationerne blive brugt til overvågning, rygter og sanktioner. I sådanne situationer kan den udsatte opleve, at der ikke er nogen i nærområdet, der er trykt at søge hjælp hos.

Aktører uden for familien kan også spille en rolle i æresrelaterede konflikter.

Det kan fx være naboer, bekendte eller andre i lokalområdet, som holder øje med den unges adfærd, spreder rygter eller giver oplysninger videre til familien. I nogle tilfælde kan den unge også møde direkte trusler uden for hjemmet. Religiøse autoriteter kan i nogle sager være med til at understøtte familiens vold, hvis deres rådgivning lægger vægt på lydighed, familiens omdømme eller bestemte normer

for adfærd. Kriminelle miljøer kan i de mest alvorlige tilfælde bidrage med trusler eller vold. Fælles for disse aktører er, at de kan gøre æresmotiveret vold stærkere og gøre det sværere for den udsatte at søge hjælp eller handle frit.

Digitale platforme kan gøre det lettere for familie, naboer og andre i netværket at følge med i den unges liv.

Familiemedlemmer i andre lande kan for eksempel følge med via sociale medier, og naboer eller jævnaldrende kan dele billeder, beskeder eller oplysninger videre. Det kan føre til æresrelaterede konflikter i familien eller forstærke den vold, der allerede findes. I områder, hvor mange kender hinanden, kan det digitale rum derfor gøre det sværere for den unge at have et privatliv og handle frit.

Institutioner og civilsamfund kan både forebygge æresrelaterede konflikter og i nogle tilfælde komme til at forstærke dem.

Skoler, sociale myndigheder og foreninger kan spille en vigtig rolle i at beskytte den enkelte og hjælpe den unge videre. Det kræver dog, at indsatsen opleves som respektfuld og tager udgangspunkt i den unges situation og rettigheder. Hvis unge eller familier oplever indsatsen som dømmende eller svær at forstå, kan det skabe mistillid og gøre det sværere at søge hjælp.

Det omgivende samfund kan påvirke tilliden til myndigheder og hjælpetilbud.

Hvis beboere i udsatte boligområder oplever, at de bliver stemplet i medierne eller den offentlige debat, kan det skabe afstand til myndighederne. Nogle kan blive mere tilbageholdende med at søge hjælp. Det kan svække det forebyggende arbejde, fordi forebyggelse kræver tillid mellem beboere, institutioner og civilsamfund. Derfor handler forebyggelse ikke kun om den enkelte unge eller den enkelte familie, men også om det samfundsklima, de lever i.

3.2 Gennemgang af resultater

Kapitlet har tre dele. Først ser vi på familiens rolle (afsnit 3.2.1). Her beskriver vi de roller og forhold i familien, som er vigtige for at forstå, hvordan personer og miljøer uden for familien kan være med til at fastholde eller forstærke æresmotiveret vold. For en bredere gennemgang af familiens rolle henviser vi til MÆRKs videnskortlægning (MÆRK, 2019).

Dernæst præsenterer vi resultaterne om aktører uden for familien i udsatte boligområder (afsnit 3.2.2): naboer og andre beboere, religiøse autoriteter, kriminelle grupperinger, foreningsliv, institutioner og det omgivende samfund. Disse aktører udgør tilsammen et bredere "kollektiv", som kan have stor betydning for, hvordan æresrelaterede konflikter udvikler sig.

Afslutningsvis ser vi på, hvordan aktører fra både familien og lokalområdet bruger digitale platforme og sociale medier i æresrelaterede konflikter (afsnit 3.2.3).

3.2.1 Familiens rolle i æresrelaterede konflikter

I dette afsnit beskriver vi, hvad vi ved om, hvilke personer i den nære og den bredere familie der spiller en rolle i æresrelaterede konflikter. Vi ser nærmere på, hvad familien betyder, og hvilke relationer der kan starte, fastholde eller forstærke konflikterne.

Udsatte i familien i æresrelaterede konflikter

Litteraturen viser, at piger og unge kvinder med ikke-vestlig minoritetsbaggrund er særligt udsatte for æresrelaterede konflikter. Det gælder især piger og unge kvinder fra familier med rødder med rødder i MENAPT-landene (Khan & Morris, 2025; Følner et al., 2018). Drengene og unge mænd kan også blive udsat for æresmotiveret vold. Det kan for eksempel ske gennem tvangsægteskab eller genopdragelsesrejser, hvor familien sender den unge til familiens oprindelsesland mod den unges vilje for at få ham til at følge familiens normer (Petersen et al., 2019; Liversage, 2026).

Studier viser samtidig, at drenge og unge mænd ofte har mere frihed end

piger og unge kvinder (Smette et al., 2021; Strid et al., 2021). Det hænger sammen med æresnormer, hvor familiens omdømme især bliver knyttet til pigers og kvinders adfærd, seksualitet og valg i hverdagen.

Både unge kvinder og unge mænd oplever oftere æresrelaterede konflikter, når familien bor i udsatte boligområder (Moos-Bjerre, 2021; Baianstovu & Enelo, 2023; Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2017). Det kan blandt andet hænge sammen med, at familier i områder med få ressourcer og tætte interne netværk lettere bliver afhængige af hinanden socialt og økonomisk. I sådanne miljøer kan æresnormer blive et fælles anliggende. Det kan betyde, at familien oplever et stærkere pres fra omgivelserne for at reagere, hvis en ung bryder med normerne (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Strid et al., 2021).

Når familien oplever et pres fra omgivelserne for at håndhæve æresnormer, kan presset også blive sendt videre til andre i familien. Det gælder ofte unge mænd, som kan føle et ansvar for at vise loyalitet og

handlekraft over for både familien og det lokale fællesskab (Bhanbhro, 2021; Mayeda et al., 2019). Det kan betyde, at de føler sig nødsaget til at holde øje med eller kontrollere kvindelige familiemedlemmers adfærd, for eksempel hvem de er sammen med (Baianstovu et al., 2019). På den måde kan familiemedlemmer ende i en dobbeltrolle, hvor de både selv er under pres og samtidig er med til at håndhæve de normer, der skaber konflikterne.

Litteraturen har især fokus på køn og etnicitet, men peger også på andre grupper, der kan være særligt udsatte for æresrelaterede konflikter. Det gælder blandt andet minoritetsetniske LGBT+ personer og minoritetsetniske unge med kognitive funktionsnedsættelser som udviklingshæmning, autisme eller ADHD (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Liversage, 2026).

For LGBT+ personer kan sårbarheden hænge sammen med, at æresnormer ofte bygger på forventninger om heteroseksualitet, faste kønsroller og bestemte forestillinger om familie og

ægteskab. For unge med kognitive funktionsnedsættelser kan sårbarheden hænge sammen med, at de ofte er mere afhængige af familien i hverdagen og kan have sværere ved at sige fra eller søge hjælp. I begge tilfælde kan presset blive større i udsatte boligområder, hvor støtte- og hjælpetilbud ikke altid er tilgængelige eller accepteres af familien (Følner et al., 2018; Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Liversage, 2026).

Udøvere i familien i æresrelaterede konflikter

Den ældre litteratur har ofte beskrevet mandlige familiemedlemmer som de vigtigste udøvere af æresmotiveret vold. Det gælder især fædre, men også ægtefæller og brødre. Nyere litteratur viser dog, at billedet ofte er mere komplekst.

Flere studier peger på, at kvinder i familien også kan spille en aktiv rolle, især mødre og svigermødre (Bhanbhro, 2021; Naper et al., 2021). I nogle familier udøver mødre kontrol og vold på linje med fædre, og i enkelte tilfælde kan de være de vigtigste udøvere (Liversage, 2026). Rollen kan dog se forskellig ud. Mødre står oftere for psykisk vold og negativ social kontrol i hverdagen eller i forbindelse med tvangsægteskab. Fædre og brødre står oftere for fysisk vold, typisk når familien oplever, at nogen har brudt familiens æresnormer (Bafouni et al., 2025).

Litteraturen viser også, at yngre familiemedlemmer, især brødre, kan få en aktiv rolle i volden og kontrollen. Men rollen hænger ofte sammen med det pres, de selv står i. Som beskrevet ovenfor kan unge mænd opleve et stærkt pres fra både familien og det lokale fællesskab for at vise ansvar, loyalitet og handlekraft. Det er vigtigt at være opmærksom på, fordi det viser, at grænsen mellem at være udsat og at være udøver ikke altid er tydelig (Baianstovu et al., 2019).

Undersøgelser viser også, at æresmotiveret vold ofte bliver udøvet i fællesskab. Beslutninger om sanktioner bliver sjældent truffet af én person alene, men kan opstå gennem samtaler og fælles forståelser mellem forældre, ældre søskende og andre nære familiemedlemmer (Bhanbhro, 2021; Gele et al., 2012b). Det kan føre til mere kontrol, mindre frihed eller mere indgribende handlinger som tvangsægteskab eller genopdragelsesrejser (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022). Når flere deler ansvaret, kan handlingerne blive oplevet som nødvendige for familiens bedste.

Volden og kontrollen stopper dog ikke altid ved den nære familie. Den udvidede slægt kan også spille en vigtig rolle. Slægtninge kan lægge pres på både forældre og unge, pege på bestemte handlinger som brud på normerne og opfordre til sanktioner (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Bhanbhro, 2021). Presset kan

komme fra slægtninge i lokalområdet, i familiens oprindelsesland eller i andre diasporamiljøer (Alhassan et al., 2016; Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022).

I nogle familier hænger æresmotiveret vold også sammen med praktiske og økonomiske forpligtelser. Hvis slægtninge hjælper med bolig, migration, arbejde, økonomi eller omsorg, kan det give dem større indflydelse på familiens valg. Det kan især være tydeligt i segregerede områder, hvor hverdagen i høj grad er bygget op omkring familie og nære netværk (Alhassan et al., 2016; Dogan, 2013; Idriss & Chowdhury, 2023). Derfor kan presset også ramme familier, som egentlig ønsker færre begrænsninger, men som frygter at miste støtte eller anerkendelse fra slægten, hvis de bryder med normerne (Bhanbhro, 2021).

Litteraturen viser samtidig, at håndhævelsen af æresnormer ikke altid stopper ved familien og slægten. Den kan også omfatte personer i lokalområdet. Derfor er æresrelaterede konflikter ikke kun et privat familieanliggende, men også et socialt spørgsmål, hvor flere kan være med til at afgøre, hvad der bliver set som acceptabel adfærd. Det ser vi nærmere på i afsnit 3.2.2.

Forhold i familien med betydning for æresrelaterede konflikter

Litteraturen peger på, at social udsathed i familier med etnisk minoritetsbaggrund kan øge risikoen for æresmotiveret vold og kontrol (Olsen & Dahl, 2023; Liversage, 2026; Smette et al., 2021). Det handler typisk om fattigdom, lavt uddannelsesniveau og svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Det betyder ikke, at æresrelaterede konflikter kun findes i familier med få ressourcer. Men risikoen ser ud til at være større, når familien lever under svære sociale og økonomiske vilkår. I

udsatte boligområder kan det få ekstra betydning, fordi få ressourcer og tætte netværk kan forstærke afhængighed og pres fra familie, slægt og lokalmiljø (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022).

Religion kan også spille en rolle. Flere studier viser, at unge fra stærkt religiøse familier oftere oplever begrænsninger i deres frihed, for eksempel i forhold til venner, skoleaktiviteter, kærester og valg i hverdagen (Strid et al., 2021; Smette et al., 2021). Det gælder især unge fra muslimske

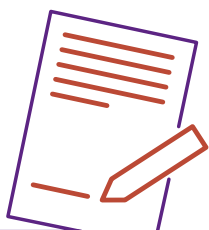
familier, men kan også ses i kristne og hinduistiske familier. Litteraturen er dog ikke entydig om, hvorvidt det er religion i sig selv, der styrker æresnormer, eller om det snarere handler om kulturelle normer, som ofte hænger sammen med bestemte religiøse miljøer (Alhassan et al., 2016; Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022).

Samtidig viser danske tal, at religiøs praksis er mere udbredt blandt personer med ikke-vestlig baggrund i boligområder, hvor mange andre også har ikke-vestlig baggrund. Her prakti-

serer 74 procent deres religion, mod 64 procent i områder med lavere koncentration (UIM, 2017). Det er dog ikke muligt at afgøre, om mere religiøse familier oftere bosætter sig i bestemte områder, eller om bopæl på bestemte steder i sig selv styrker religiøs praksis. Resultatet peger alligevel på, at religion kan have særlig betydning i nogle udsatte boligområder, hvor religiøse fællesskaber fylder mere i hverdagen.

Sammenfatning: Familiens rolle i æresrelaterede konflikter

- **Grænserne mellem dem, der bliver udsat, og dem, der udøver æresmotiveret vold, er ofte uklare.** Æresrelaterede konflikter kan sjældent forstås som et simpelt forhold mellem én udøver og ét offer. For eksempel har unge mænd ofte en dobbeltrolle. De er selv under pres fra familien og fællesskabet, men forventes samtidig at håndhæve de æresnormer, der skaber konflikterne. På samme måde kan mødre og svigermødre være centrale udøvere af psykisk vold. Det sker, selv om de selv lever inden for patriarkalske strukturer, som begrænser deres handlemuligheder.
- **Æresrelaterede konflikter handler ofte om mere end den nærmeste familie.** Presset kommer ikke kun fra dem, man bor sammen med, men også fra fjerne slægtninge i andre byer eller lande. Det kan også komme fra andre personer eller grupper i lokalområdet, som ikke er en del af familien. Konflikterne omfatter altså ofte et større netværk.
- **Sociale forhold, økonomi og religion kan have betydning for æresmotiveret vold, men der findes ikke én enkel forklaring.** Fattigdom, lav uddannelse og svag tilknytning til arbejde kan øge risikoen for æresrelaterede konflikter. Risikoen kan blive stærkere i udsatte boligområder, hvor familien er afhængig af lokale netværk. Det kan gøre det sværere at bryde med lokale normer. Religion og religiøsitet kan også spille en rolle, men det er usikkert hvordan. Det kan handle om religion i sig selv, eller om de kulturelle værdier, der er knyttet til bestemte religiøse miljøer.

3.2.2 Aktører i lokalområdet

Dette afsnit gennemgår litteraturen, der ser på, hvordan forskellige aktører i lokalområdet kan være involveret i æresmotiveret vold. Fokus er på aktører uden for den nære familie, som ifølge litteraturen kan få betydning for, hvordan æresrelaterede konflikter opstår, udvikler sig eller fastholdes.

Afsnittet er opdelt efter følgende aktørgrupper:

- Beboere i lokalområdet, herunder naboer, kollegaer, bekendte og vennegrupper
- Religiøse autoriteter
- Kriminelle bandemiljøer
- Civilsamfundsaktører, institutioner og betydningen af det omgivende samfund

Beboere i lokalområdet og deres rolle i æresrelaterede konflikter

Æresrelaterede konflikter foregår ikke altid kun inde i familien. I udsatte boligområder kan konflikterne også blive påvirket af naboer, bekendte og andre beboere i området. Det kan ske, når nogen holder øje med, hvad unge eller kvinder gør, spreder rygter eller reagerer, hvis de mener, at nogen bryder med familiens eller miljøets normer (Baianstovu et al., 2019; Bhanbhro, 2023; Idriss & Chowdhury, 2023; Payton, 2014). På den måde kan lokalmiljøet være med til at forstærke presset på den enkelte og på familien.

Rygter spiller ofte en særlig stor rolle. Hvis en pige for eksempel bliver set sammen med en dreng, eller hvis en kvinde klæder sig på en måde, som

andre opfatter som forkert, kan det hurtigt blive talt om i området (Dogan, 2013; Mayeda et al., 2016). For familien kan rygten opleves som et angreb på deres omdømme. Det kan føre til, at forældre eller andre familiemedlemmer strammer kontrollen for at undgå mere sladder. I praksis kan det betyde, at en ung får mindre frihed, bliver holdt mere hjemme eller får forbud mod at have en bestemt kæreste (Alhassan et al., 2016; Bhanbhro, 2021; Mayeda et al., 2016).

Beboere i området kan også få en mere direkte rolle i æresrelaterede konflikter. Det kan ske, når nogen giver oplysninger videre til familien og dermed hjælper med at holde øje med eller kontrollere den person, konflikten handler om. Flere studier peger på, at æresmotiveret stalking kan være en del af konflikterne (Bhanbhro, 2023; Idriss & Chowdhury, 2023). I nogle

tilfælde får familien andre i lokalområdet til at følge med i, hvor den udsatte færdes, hvem personen er sammen med, og hvordan personen opfører sig. Det kan både være personer, den udsatte kender, og personer fra lokalområdet, som for eksempel taxachauffører eller butiksejere.

Naboer og andre beboere kan også selv gribe ind, hvis de mener, at nogen bryder med æresnormerne. Flere studier viser, at især piger, kvinder og LGBTQ+-personer kan blive råbt efter, chikaneret eller truet i det offentlige rum, for eksempel på gaden, i butikker, i skolen, i fritidsklubber eller i offentlig transport (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Mayeda et al., 2019). Reaktionen kan handle om, at en person klæder sig, færdes eller lever på en måde, som andre opfatter som "for vestlig" eller forkert. For den enkelte kan det betyde, at det offentlige rum bliver mindre trygt at bevæge sig i, og at mulighederne for at deltage frit i hverdagslivet bliver begrænset.

Selv om litteraturen ofte beskriver, hvordan beboere i lokalområdet kan være med til at udøve æresmotiveret vold, gælder det langt fra alle. Naboer, venner og kollegaer kan også være en vigtig støtte for den udsatte. Det kan for eksempel være ved at hjælpe praktisk eller økonomisk, fortælle om muligheder for hjælp eller skabe kontakt til myndigheder og støttepersoner (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Gele et al., 2012a; Kawous et al., 2022).

Beboernes rolle afhænger derfor i høj grad af de normer, der fylder i området. Tæt naboskab, sociale netværk og det, at mange kender hinanden, kan både forstærke æresmotiveret vold og give adgang til støtte. I områder, hvor æresnormer deles af mange, kan flere være med til at understøtte vold og

kontrol, mens andre måske ikke tør hjælpe af frygt for selv at blive ramt eller udstødt (Bhanbhro, 2023). I områder, hvor æresnormer fylder mindre, kan der være bedre plads til støtte, modstand og hjælp til at bryde fri (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022). Det er derfor ikke naboskabet i sig selv, der er problemet, men de normer, som naboskabet er præget af.

Ungdoms- og vennegruppers betydning i æresrelaterede konflikter

Ungdoms- og vennegrupper kan også spille en vigtig rolle i æresrelaterede konflikter. Unge mænd kan ikke kun opleve pres fra familien, men også fra jævnaldrende. I nogle grupper kan status være knyttet til maskulinitet, styrke og loyalitet, og her kan ære blive noget, man forventes at beskytte for at blive respekteret i fællesskabet (Baianstovu et al., 2019; Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Mayeda et

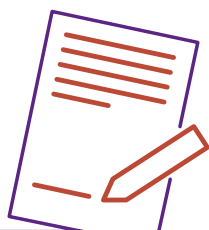
al., 2019). Det kan betyde, at nogle unge mænd føler sig presset til at kontrollere søstre eller andre kvindelige familiemedlemmer for ikke selv at blive opfattet som svage eller illoyale.

I nogle ungdomsmiljøer kan normerne blandt de unge blive så stærke, at de overskygger forældrenes egne værdier. Det kan for eksempel ske, hvis unge mænd forventes at holde øje med kvindelige familiemedlemmer, selv om forældrene egentlig ønsker en mere tillidsbaseret opdragelse (Baianstovu et al., 2019; Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022).

Venner kan dog også være en vigtig beskyttelse. For unge, der lever med stærke æresnormer derhjemme, kan venner give støtte, tryghed og et rum, hvor der er plads til egne valg (Mayeda et al., 2019). Det afgørende er derfor, hvilke normer venskaberne bygger på.

Sammenfatning: Beboere i lokalområdet og deres rolle i æresrelaterede konflikter

- **I udsatte boligområder kan æresrelaterede konflikter involvere beboere i hele lokalområdet.** Det hænger blandt andet sammen med, at mange bor tæt, kender hinanden og hurtigt opdager, hvad andre gør. Derfor kan konflikter lettere brede sig fra familien til naboer og andre beboere.
- **Beboere kan bidrage til æresmotiveret vold.** Det kan ske gennem rygter, overvågning, videregivelse af oplysninger til familien og chikane eller trusler i det offentlige rum. Andre i området kan dermed i nogle tilfælde deltage aktivt i kontrollen.
- **Normerne i lokalområdet afgør, om tætte sociale relationer bliver brugt til vold eller til støtte.** Hvis æresnormer står stærkt i området, kan naboer, venner og andre beboere være med til at holde øje, sprede rygter og lægge pres på den udsatte. Hvis normerne derimod i højere grad giver plads til personlige valg, kan de samme relationer blive en kilde til støtte, beskyttelse og hjælp. Det gælder også ungdoms- og vennegrupper, som enten kan presse andre unge til at håndhæve æresnormer eller støtte dem i at træffe deres egne valg.

Religiøse autoriteter

I det følgende ser vi nærmere på, hvilken rolle religiøse autoriteter kan spille i æresrelaterede konflikter i socialt udsatte områder. Som beskrevet ovenfor afhænger beboernes rolle i høj grad af de normer, der præger området. Religiøse autoriteter kan være med til at forme disse normer. De kan både bidrage til, at æresnormer fastholdes og bliver stærkere, og de kan være med til at udfordre dem og skabe plads til andre måder at forstå familie, køn og selvbestemmelse på.

Religiøse autoriteters rolle i æresrelaterede konflikter

Litteraturen viser, at religiøse autoriteter, fx imamer, kan have stor betydning for holdninger og normer i lokalsamfund, hvor mange deler religiøs baggrund (Idriss, 2020; Istratii et al., 2025; Pertek et al., 2023). Det kan især

gælde i udsatte boligområder, hvor nogle beboere har lav tillid til offentlige myndigheder. Her kan lokale moskéer og andre religiøse fællesskaber få stor betydning for, hvad der bliver opfattet som rigtigt og forkert (Istratii et al., 2025; Ranstorp & Ahlerup, 2022). I æresrelaterede konflikter er religiøse autoriteters rolle dog ikke entydig. De kan både være med til at fastholde problematiske normer og til at udfordre dem og støtte den udsatte.

Imamer kan i nogle tilfælde være en vigtig del af løsningen. De kan bruge deres position til at sige klart fra over for æresnormer og over for regler og forventninger, der begrænser især kvinder og unge (Idriss, 2020; Pertek et al., 2023). De kan for eksempel tage tydelig afstand fra kvindelig omskæring og på den måde være med til at ændre holdninger i lokalmiljøet (Lien & Schultz, 2013). De kan også hjælpe

mennesker, der er udsat for pres eller vold, ved at henvise dem til relevante tilbud eller skabe kontakt til myndighederne (Lien & Schultz, 2013).

Imamer kan dog også have den modsatte effekt. Nogle studier viser, at enkelte imamer bruger religion til at retfærdiggøre æresmotiveret vold (Idriss, 2020; Lien & Schultz, 2013). Nogle religiøse ledere ser fx vold i ægteskabet som et privat problem, som myndighederne ikke skal blande sig i. Andre ønsker ikke at samarbejde med de organisationer og myndigheder, der hjælper udsatte og prøver at forebygge vold. Det kan betyde, at kvinder bliver fastholdt i forhold præget af kontrol eller vold.

Selv om litteraturen viser, at religiøse autoriteter kan spille en dobbeltrolle, findes der også studier, som mere tydeligt peger på, at religiøse aktører

kan være med til at styrke æresmotiveret vold. Det gælder især svenske studier af religiøse autoriteter med forbindelse til ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder (Normark, 2019; Ranstorp & Ahlerup, 2022; Strindberg, 2021; Stål, 2021). Denne litteratur, som uddybes i senere kapitler, viser, at sådanne aktører ofte kan have en stærk position i lokale trossamfund. De kan have tætte forbindelser til moskéer, muslimske friskoler og religiøse foreninger, både lokalt og internationalt, og bruge deres position til at udbrede meget snævre forståelser af, hvad der er "rigtig" islamisk adfærd.

Disse religiøse autoriteter kan påvirke normer gennem prædikener, undervisning og rådgivning. I nogle tilfælde kan det også ske gennem religiøst begrundet konfliktløsning uden for det formelle retssystem, for eksempel i såkaldte sharia-råd (Normark, 2019; Ranstorp & Ahlerup, 2022). Her kan der blive formidlet strenge normer for, hvordan især kvinder og unge bør opføre sig, klæde sig, omgås andre og indgå ægteskab. Der opfordres sjældent direkte til fysisk vold, men praksissen kan alligevel være med til at skabe en ramme for religiøst begrundet negativ social kontrol. Det gælder især, når kvinders ærbarhed og mænds ansvar for at kontrollere kvindelige familiemedlemmer bliver fremstillet som religiøse pligter. Flere studier peger på, at det kan lægge et stort pres på mennesker, der bor i de berørte områder (Ranstorp et al., 2018; Strindberg, 2021).

På baggrund af denne kortlægning kan vi ikke klart vurdere, om religiøse autoriteter spiller en lignende rolle i udsatte boligområder i Danmark. De danske studier i kortlægningen har ikke haft særligt fokus på netop disse

boligområder. Derfor kan vi heller ikke afvise, at forholdene i udsatte boligområder kan være anderledes end i resten af landet.

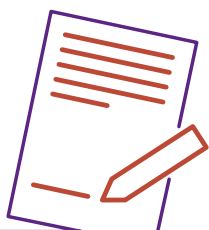
Den offentlige debat har dog i flere år peget på, at uformelle islamiske råd og religiøs rådgivning i nogle tilfælde fungerer som en form for parallel konfliktløsning. Det kan for eksempel dreje sig om religiøse skilsmisser, mægling i ægteskaber og familiekonflikter, som bliver håndteret uden om myndighederne. Journalistisk dækning (jf. fx TV-dokumentaren *Ghetto*, 2025) har vist eksempler på religiøse aktører, der har presset par til at blive sammen i voldelige forhold, nægtet at anerkende skilsmisser eller legitimeret vold og sanktioner over for unge, som forsøger

at bryde med familiens normer for køn og moral.

Samtidig viser en større kortlægning af danske mainstream-moskeers holdninger, at de i vid udstrækning tager afstand fra ekstremistiske miljøer og deres praksis (Larsen, 2022). Andre studier peger også på, at imamer ofte står uden reel magt i sager om religiøs skilsmisse, fordi de mangler formelle beføjelser og i praksis ofte må rette sig efter mandens ønsker (Petersen, 2020). Der er derfor ikke grundlag for at antage, at den rolle, som religiøse autoriteter med tilknytning til ekstreme miljøer spiller ifølge dele af den svenske forskning, uden videre også gælder i Danmark.

Sammenfatning: Religiøse autoriteters rolle i æresrelaterede konflikter

- **Religiøse autoriteter har ikke samme betydning alle steder.** Deres rolle afhænger meget af de lokale forhold. I udsatte boligområder, hvor tilliden til myndighederne kan være lav, kan imamer og moskeer få stor indflydelse på, hvad folk opfatter som rigtigt og forkert. De kan dermed være med til at påvirke, hvordan beboere lever og træffer valg i hverdagen.
- **Religiøse autoriteter kan spille forskellige roller i æresrelaterede konflikter.** Nogle imamer siger fra over for æresnormer og hjælper mennesker, der er i en udsat situation. Andre kan være med til at retfærdiggøre negativ social kontrol. Den svenske litteratur om religiøse ledere med tilknytning til ekstreme islamistiske miljøer tegner dog et mere klart billede. Her peger studierne især på personer, som er med til at styrke æresnormer, blandt andet gennem sharia-inspireret konfliktløsning og strenge regler for køn og adfærd.
- **Vi ved stadig kun lidt om, hvordan det ser ud i Danmark.** De danske studier har ikke haft meget fokus på udsatte boligområder. Samtidig peger forskningen på, at de fleste almindelige moskeer i Danmark tager afstand fra ekstreme miljøer og deres praksis. Både forskning og journalistisk dækning viser dog også, at der findes religiøs rådgivning og konfliktløsning, som foregår uden om myndighederne. Derfor er der brug for mere viden om, hvilken rolle religiøse autoriteter faktisk spiller i danske udsatte boligområder.

Kriminelle bandemiljøer

I dette afsnit ser vi på kriminelle miljøer i udsatte boligområder som en mulig aktør i æresrelaterede konflikter. Her er der tale om miljøer, hvor indflydelse ofte bygger på frygt, trusler, intimidering og vold. Når sådanne miljøer bliver involveret i æresrelaterede konflikter, kan det gøre konflikterne mere alvorlige og gøre det sværere for den udsatte at søge hjælp eller bryde ud.

Der findes kun begrænset forskning om kriminelle miljøers rolle i æresrelaterede konflikter. En del af den viden, der findes om emnet, bygger derfor på journalistiske kilder og mediedækning. I det følgende gør vi derfor tydeligt opmærksom på, når en pointe især bygger på journalistisk dokumentation og ikke på forskningsbaseret viden.

Kriminelle bandemiljøers rolle i æresrelaterede konflikter

I nogle udsatte boligområder kan kriminelle grupper få en stærk lokal position. Det betyder ikke, at de fleste beboere støtter dem. Tværtimod tager mange tydeligt afstand fra bandekriminalitet og ønsker, at der gribes hårdere ind (Epinion, 2021). Alligevel kan kriminelle miljøer få indflydelse på hverdagen i et område, fordi de bruger frygt, trusler og vold.

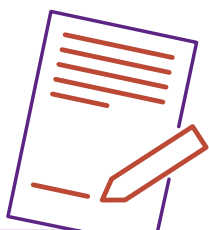
I nogle tilfælde kan de også være med til at fastholde æresnormer, når de kontrollerer adfærd i det offentlige rum eller presser beboere til at rette sig efter bestemte normer. Det kan for eksempel handle om, hvem unge kvinder færdes med, om de går alene, eller om unge har en kæreste uden familiens accept. I de mest alvorlige tilfælde kan de kriminelle miljøer skabe parallelle magtstrukturer, hvor konflikter håndteres uden om myndighederne, og hvor beboere ikke tør anmelde vold, trusler eller andre overgreb. Det kan gøre det sværere for myndighederne at beskytte den enkelte og for politiet at gribe ind

(Baianstovu et al., 2019; Normark, 2018; Normark, 2019; Ranstorp & Ahlerup, 2022; Stål, 2021).

Både i forskningen og i den offentlige debat er der stor opmærksomhed på kriminelle netværk, der er bygget op omkring slægt, storfamilier eller klaner. Den type netværk er især beskrevet i svenske udsatte områder, men kendes også fra andre lande, herunder Tyskland og Danmark (Information, 2020; Normark, 2019; Ranstorp & Ahlerup, 2022; Stål, 2021; Berlingske, 2025a). Netværkene kan bestå af en eller flere storfamilier, hvor flere personer er involveret i alvorlig kriminalitet. Forskningen peger på, at sådanne netværk også kan fungere som uformelle magthavere i lokalområdet. Det betyder, at de i nogle tilfælde kan blande sig i æresrelaterede konflikter, mægle uden om politiet og udøve stærk negativ social kontrol. I relation til æresmotiveret vold er det særligt relevant, at nogle af disse netværk også kan bruge arrangerede ægteskaber eller tvangsægteskaber til at styrke interne bånd, fastholde familiens magt og kontrollere familiedlemmers liv (Jämställdhetsmyndigheten, 2025; Ranstorp & Ahlerup, 2022; Stål, 2021).

Den svenske forskning om klanbaserede netværk er den mest omfattende på området, men det er uklart, hvor direkte resultaterne kan overføres til danske forhold. De danske studier er færre og bygger i højere grad på journalistisk dokumentation og myndighedsanalyser end på egentlig forskning. Materialet peger dog på, at lignende mønstre også findes i Danmark.

På den ene side har kriminelle klaner og deres brug af negativ social kontrol fået stor opmærksomhed i både den offentlige debat og hos myndighederne (Berlingske, 2025a; 2025b). Rigspolitiet udarbejdede i 2025 et samlet overblik, som viser, at 17 familier er under national monitorering, og at yderligere 50–100 kriminelle familier overvåges i forskelligt omfang (Rigspolitiet, 2025). Overblikket oplyser ikke, hvor familierne bor, men tidligere analyser peger på, at mange opholder sig i hårdt belastede og udsatte boligområder (Berlingske, 2025b; 2025c). Analyserne peger også på, at familierne ofte agerer på tværs af kommune- og bygrænser.

På den anden side peger nyere analyser på, at problemer med kriminelle grupper er blevet mindre i flere udsatte boligområder. En undersøgelse fra A&B Analyse (2025), som bygger på svar fra almene boligorganisationer, viser et tydeligt fald i både

bandekriminalitet og multikriminelle familier. I 2024 oplyste lidt over halvdelen af de særligt udsatte områder, at de havde problemer med bander. I 2017 gjaldt det to tredjedele. I 2024 var der kun tre områder, der bekræftede, at bander bestod af flere medlemmer fra samme familie, mens det i 2017 gjaldt mere end tre ud af fire områder.

Det er ikke muligt at afgøre, om dette fald også betyder, at kriminelle miljøers rolle i æresrelaterede konflikter er blevet mindre, eller om problemet i højere grad er samlet i færre områder. Undersøgelsen fra A&B Analyse (2025) siger heller ikke noget specifikt om æresmotiveret vold og kontrol, men kun om bandekriminalitet og multikriminelle familier. Materialet peger dermed på, at udviklingen kan ændre sig over tid, og at situationen kan være forskellig fra område til område.

Sammenfatning: Kriminelle bandemiljøers rolle i æresrelaterede konflikter

- **Kriminelle bandemiljøer kan spille en rolle i æresrelaterede konflikter.** De kan håndhæve æresnormer i det offentlige rum, for eksempel ved at holde øje med unge kvinders adfærd og kontrollere kæresteforhold. Der findes også eksempler på, at særligt klanbaserede netværk bruger arrangerede ægteskaber og tvangsægteskaber til at styrke interne bånd og fastholde magt. Gennem trusler og vold kan kriminelle grupper få stor lokal indflydelse og dermed øge det pres, som nogle allerede oplever fra familie, naboer og religiøse autoriteter.
- **Viden fra Danmark er begrænset.** Den forskningsbaserede viden stammer især fra Sverige, mens de danske fund i højere grad bygger på medieomtale og myndighedsanalyser end på egentlig forskning. Det gør det usikkert, hvor direkte de svenske fund kan overføres til danske forhold, selv om de tilgængelige kilder peger på lignende mønstre.

Civilsamfundsaktører, institutioner og det omgivende samfund

De foregående afsnit har handlet om aktører, der kan være med til at fastholde eller forstærke æresrelaterede konflikter. I dette afsnit ser vi på de aktører, som først og fremmest har til opgave at forebygge konflikter og støtte dem, der står i en svær situation. Det gælder blandt andet skoler, sociale myndigheder, foreninger, frivillige organisationer og boligsociale indsatser. De kan spille en vigtig rolle, fordi de ofte møder børn, unge og familier tæt på hverdagen.

Samtidig viser litteraturen, at også hjælpesystemet kan komme til at forstærke problemerne, hvis indsatsen ikke bygger på tillid, viden og blik for den enkeltes sikkerhed. Mulighederne for at hjælpe afhænger derfor ikke kun af den konkrete indsats, men også af den tillid eller mistillid, der findes mellem familier, lokalmiljøer, myndigheder og det omgivende samfund.

Offentlige institutioners rolle i æresrelaterede konflikter

Offentlige institutioner som skoler og sociale myndigheder kan spille en vigtig rolle i arbejdet med æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder (Als Research, 2023; Deloitte, 2025; Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022). De møder ofte børn, unge og familier i hverdagen, og de har mulighed for både at stille krav, gribe ind og tilbyde støtte. Det giver dem særlige muligheder for at hjælpe den enkelte og skabe alternativer til familiens eller netværkets æresmotiverede vold. Når skoler og sociale myndigheder møder den unge med tillid, viden og forståelse for de lokale forhold, kan de være en vigtig støtte. Men hvis hjælpen opleves som kontrollerende eller stigmatiserende, kan den skabe mere mistillid. I værste fald kan det gøre situationen sværere for den person, der har brug for hjælp (Liversage, 2026).

Flere studier peger på skolen som en vigtig aktør i arbejdet med æresrelaterede konflikter (Mayeda et al., 2016; Friberg & Bjørnset, 2019). Skolen møder børn og unge i hverdagen og kan give dem adgang til andre voksne, fællesskaber og normer end dem, de møder i familien og det nære netværk. Det kan være vigtigt for unge, der lever med stærk kontrol, fordi skolen kan vise, at der findes andre måder at forstå køn, frihed, ansvar og familieliv på. Skolen kan også hjælpe forældre, som ikke selv ønsker at fastholde æresnormer, men som er under pres fra familie, slægt eller netværk. Når skolen gør klart, at lejrskole, idræt eller andre fælles aktiviteter er en ufravigelig del af undervisningen, kan det blive lettere for forældrene at sige ja, fordi de kan henvise til, at skolen stiller de samme krav til alle elever.

Det betyder ikke, at skolens rolle er enkel. Forskningen viser, at skolen ofte må arbejde målrettet med dialog og tillid, især når aktiviteter som svømning, lejrskole, overnatninger eller sociale arrangementer skaber bekymring hos forældrene. For nogle forældre kan bekymringen handle om frygt for normbrud, sladder eller tab af kontrol. Her kan lærere og skoleledere spille en vigtig rolle ved at tage bekymringerne alvorligt, holde fast i skolens rammer og samtidig have blik for de konflikter, barnet kan stå i. Det kræver faglig viden, tid og tydelig opbakning fra ledelsen (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Friberg & Bjørnset, 2019).

Skolens forebyggende rolle afhænger dog ikke kun af, hvad lærerne gør. Den afhænger også af de normer, eleverne møder hos hinanden. Som beskrevet i afsnittet om ungdoms- og vennegrupper kan æres- og maskulinitetsnormer i nogle elevgrupper fylde så meget, at de skaber modstand mod undervisning om for eksempel køn, seksualitet og ligestilling (Friberg & Bjørnset, 2019). Det betyder, at skolen ikke møder eleverne i et neutralt rum, men

arbejder midt i de fællesskaber, relationer og normer, som allerede præger elevernes hverdag.

De sociale myndigheder spiller også en vigtig rolle i æresrelaterede konflikter, fordi de har mulighed for at gribe ind og stille krav til familien (Friberg & Bjørnset, 2019; Kawous et al., 2022; Liversage, 2026). For mange forældre kan kontakten med myndighederne dog også vække usikkerhed og frygt, især for, at barnet kan blive fjernet fra hjemmet. Den frygt kan i nogle tilfælde betyde, at familien holder igen med vold eller meget hård kontrol. Men den kan også få familien til at lukke sig om sig selv, undgå kontakt med myndighederne og skjule de konflikter, der foregår i hjemmet.

Myndighedernes rolle er derfor ofte præget af en svær balance. De skal beskytte barnet, vurdere risici og sikre, at barnets rettigheder bliver respekteret. Samtidig kan deres tilstedeværelse forstærke æresrelaterede konflikter, hvis familien oplever kontakten som truende eller uforudsigelig. Studier viser dog, at sociale myndigheder også kan være med til at skabe ro, når de arbejder tydeligt og forudsigeligt. Når familien ved, hvilke rammer der gælder, hvilke forventninger der stilles, og hvor grænserne går, kan det bidrage til mere stabilitet i hverdagen og mindske konfliktniveauet (Gele et al., 2012a; Liversage, 2026).

Civilsamfundsaktørers rolle i æresrelaterede konflikter

Civilsamfundsaktører har en anden rolle end skoler, sociale myndigheder og andre offentlige institutioner. De har typisk ikke formel magt til at gribe ind, men møder børn, unge og familier i mere uformelle rammer, hvor relationer og tillid betyder meget (Als Research, 2023; Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022). Det kan for eksempel være lokale foreninger, fritids- og ungdomstilbud, frivillige organisationer og boligsociale indsatser. De kan give unge og familier

adgang til støtte, fællesskab og nye perspektiver, uden at det opleves som en myndighedsindsats (Deloitte, 2021).

Samtidig viser forskningen, at civilsamfundsaktører også kan komme i en svær position. Hvis de mangler viden om æresrelaterede konflikter eller er usikre på, hvordan de skal handle, kan de komme til at acceptere kontrol og sanktioner som noget, der blot handler om kultur (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022). Det kan betyde, at unge ikke får den støtte og beskyttelse, de har brug for. Omvendt kan civilsamfundsaktører med lokalkendskab og et tydeligt blik for børns og unges rettigheder spille en vigtig forebyggende rolle. De kan støtte unge i at navigere mellem familiens forventninger og egne ønsker og være med til at forhindre, at konflikter udvikler sig (Als Research, 2023; Deloitte, 2015).

Det omgivende samfunds betydning i æresrelaterede konflikter

Skoler, myndigheder og civilsamfundsaktører arbejder ikke i et tomrum. Deres muligheder for at forebygge og håndtere æresrelaterede konflikter afhænger også af den tillid eller mistillid, der findes mellem minoritetsmiljøer og majoritetssamfundet. Den tillid påvirkes blandt andet af, hvordan udsatte boligområder, etniske minoriteter og æresrelaterede konflikter bliver omtalt i medier, politik og offentlig debat (Van Kerckem et al., 2013; Petersen et al., 2019).

Flere studier viser, at negative fremstillinger af udsatte boligområder og deres beboere kan få konkrete konsekvenser i det forebyggende arbejde. Hvis beboere oplever, at deres område bliver fremstillet som et problem, eller at deres kulturelle eller religiøse baggrund bliver mødt med mistanke, kan det skabe afstand til myndigheder, institutioner og tilbud om

hjælp (Van Kerckem et al., 2013; Petersen et al., 2019). Nogle kan også holde sig tilbage, fordi de frygter at bekræfte negative forestillinger om deres familie, miljø eller lokalområde. Det kan i sidste ende gøre det sværere at opbygge den tillid og de fællesskaber, som netop er vigtige for at forebygge æresrelaterede konflikter.

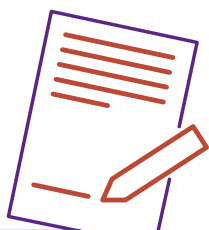
Det kan skabe en negativ spiral. Hvis familier eller unge oplever sig stempet eller mødt med mistillid, kan de blive mere tilbageholdende med at søge hjælp hos skoler, myndigheder og andre tilbud. Det gør det sværere for institutioner og civilsamfundsaktører at komme i kontakt med dem, der har brug for støtte. Derfor er det ikke nok, at tilbuddene findes. Familierne skal også have tillid til, at hjælpen er tryk-

relevant og ikke bygger på mistanke på forhånd (Baianstovu et al., 2019; Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022).

Omvendt kan tillid styrkes, når beboere oplever at blive mødt med anerkendelse, lige adgang og reel mulighed for at være en del af fællesskabet. Det kan gøre det lettere for familier og unge at bruge de tilbud, der findes, og det kan styrke både myndigheders og civilsamfunds mulighed for at arbejde forebyggende. Forebyggelse af æresrelaterede konflikter handler derfor ikke kun om, hvad der sker i den enkelte familie eller i det enkelte boligområde. Det handler også om de bredere samfundsmæssige rammer, som familierne lever i.

Sammenfatning: Civilsamfundsaktører, institutioner og det omgivende samfund

- **Offentlige institutioner har en vigtig, men også vanskelig rolle.** Skolen kan skabe fælles rammer, som gør det lettere for børn og unge at deltage i undervisning, fællesskaber og aktiviteter på lige fod med andre. Sociale myndigheder kan gribe ind, beskytte den enkelte og stille krav til familien. Men begge dele kan også skabe modstand, hvis indsatsen opleves som kontrol, mistillid eller stemping. Derfor er det afgørende, at børn, unge og familier oplever mødet med skoler og myndigheder som tydeligt, trygt og præget af forståelse.
- **Civilsamfundet kan give unge og familier andre veje til støtte.** Foreninger, ungdomstilbud, frivillige organisationer og bologisociale indsatser møder ofte familierne i mere uformelle rammer end myndighederne. Det kan gøre det lettere at skabe tillid og åbne for hjælp. Men det kræver, at aktørerne har viden om æresrelaterede konflikter og et tydeligt blik for den enkeltes rettigheder. Ellers kan de utilsigtet komme til at acceptere vold som noget, der blot handler om kultur.
- **Det omgivende samfund påvirker også mulighederne for forebyggelse.** Mediernes omtale, politiske fremstillinger og oplevelser af stigmatisering kan svække tilliden til skoler, myndigheder og hjælpetilbud. Hvis familier og unge trækker sig væk fra majoritetssamfundets institutioner, bliver det sværere at nå dem, der har brug for støtte. Omvendt kan anerkendelse, lige adgang og reel inklusion styrke tilliden og gøre det forebyggende arbejde mere virksomt.

3.2.3 Aktørernes brug af digitale platforme og sociale medier i æresrelaterede konflikter

De foregående afsnit har vist, hvordan forskellige aktører kan påvirke æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder. I det følgende ser vi på, hvordan de samme former for vold og kontrol kan fortsætte og blive forstærket i det digitale rum. Digitale platforme behandles derfor ikke som en ny aktør i sig selv, men som et redskab, de allerede beskrevne aktører kan bruge til at udøve æresmotiveret vold.

Digital vold og kontrol på tværs af aktørgrupper

Litteraturen viser samlet set, at digitale platforme og sociale medier fungerer som en direkte forlængelse af de relationer og kontrolformer, der

allerede findes i familien, blandt jævnaldrende og i lokalområdet (Agdal et al., 2022; Naper et al., 2022). I æresrelaterede konflikter er det afgørende, hvem der ser, fortolker og deler information. Sociale medier udvider kredsen af dem, der kan følge med, og gør det lettere for flere aktører at deltage i overvågning, pres og sanktioner – ofte i et samspil mellem det digitale og det fysiske rum.

Familien spiller en central rolle i den digitale vold og kontrol. Forældre, søskende og i nogle tilfælde ægtefæller følger den unges kommunikation og færden via telefoner og sociale medier. Det kan ske gennem krav om adgang til konti, gennemgang af beskeder og billeder eller brug af lokaliserings-

funktioner som Snap Map (Naper et al., 2022; Ahmed et al., 2024; Waltorp, 2015). Digitale platforme giver samtidig den udvidede, transnationale familie langt bedre mulighed for at følge med i den unges liv, også når slægtninge bor i andre lande. Billeder, opslag og rygter kan nemt deles på tværs af grænser, og slægtninge i oprindelseslandet kan kommentere, stille spørgsmål eller lægge pres på forældrene for at gribe ind.

Jævnaldrende og vennegrupper spiller en anden, men lige så vigtig rolle. Her foregår volden ofte horisontalt, hvor unge holder øje med hinanden og håndhæver fælles normer uden direkte indblanding fra voksne (Naper et al., 2022; Mayeda et al., 2019).

Sociale medier bruges til at følge opslag, billeder, likes og relationer, og adfærd, der opfattes som normbrydende, kan hurtigt blive gjort synlig gennem screenshots, deling i private grupper eller videresendelse til familien (Baianstovu et al., 2019; Brookfield, 2024). Det digitale rum fungerer dermed som et fælles overvågningsfelt, hvor unge gensidigt bliver ansvarliggjort over for hinanden og over for familiens og lokalmiljøets normer. Denne form for digital kontrol hænger tæt sammen med offline dynamikker i lokalområdet, hvor unge i forvejen observerer hinandens adfærd på gaden, i skolen og i fritidslivet.

Bekendte og personer i lokalområdet, som den unge ikke nødvendigvis har tætte relationer til, kan også bidrage til den digitale vold og kontrol. Studier viser, at naboer, klassekammerater eller andre beboere i miljøet kan bruge sociale medier til at følge, overvåge og rapportere om unges adfærd (Ahmed et al., 2024; Mayeda et al., 2019). I nogle tilfælde beskrives former for digital stalking, hvor voksne eller unge systematisk følger den unges profiler, kommenterer, sender beskeder eller deler information videre til familien (Bhanbhro, 2023; Idriss & Chowdhury, 2023). Denne adfærd spejler kendte former for fysisk overvågning i udsatte boligområder, hvor lokale beboere holder øje med, hvem der færdes hvor og med hvem.

Truslen om digital eksponering fungerer som en særlig effektiv kontrolmekanisme på tværs af aktørgrupper. Familie, venner eller bekendte kan true med at dele private billeder, beskeder eller oplysninger med forældre, slægt eller det lokale netværk (Ahmed et al., 2024; Janssen & ten Voorde, 2019; Brookfield, 2024). I æresrelaterede sammenhænge er det ofte ikke nødvendigt, at materialet faktisk deles – det er nok, at den unge ved, at det kan ske. Frygten for eksponering fører til selvcensur, begrænsning af sociale relationer og

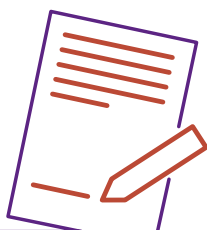
undgåelse af bestemte platforme og emner, særligt i relation til køn, seksualitet og personlige valg (Agdal et al., 2022; Waltorp, 2015).

Litteraturen peger på, at digital overvågning sjældent er et isoleret fænomen. Ofte fungerer den som et tidligt led i en proces, hvor familie og netværk først følger med digitalt, før de eventuelt griber mere ind i den unges liv. Digitale spor – som beskeder, billeder eller opslag – bruges til at sende advarsler, udtrykke mistanke eller dokumentere adfærd, der opfattes som problematisk. Hvis den unge ikke ændrer adfærd, kan den digitale kontrol danne grundlag for mere indgribende offline sanktioner, som for eksempel skældud, isolation, trusler, fysisk vold, tvangsægteskab eller genopdragelsesrejser (Bredal, 2011; Naper et al., 2022; Ahmed et al., 2024). På den måde bliver digitale platforme et centralt redskab i æresrelaterede konflikter, hvor kontrol og pres gradvist kan eskalere, og hvor grænsen mellem online og offline indgreb i praksis er flydende.

Hvad det digitale rum ændrer

På tværs af litteraturen går tre ting igen, som viser, hvordan digitale platforme ændrer æresrelateret vold og kontrol.

For det første kan kontrollen foregå hele tiden. Fysisk overvågning kræver, at nogen er til stede og kan se, hvad den unge gør. På digitale platforme kan familie og andre følge med på afstand. Opslag, billeder og beskeder kan ses, gemmes og findes frem igen senere. Det kan gøre det svært for den unge at få en pause fra kontrollen.

For det andet kan kontrollen række langt ud over lokalområdet. Familie og slægtninge i andre byer eller lande kan følge med i den unges liv og være med til at lægge pres på familien. Billeder, beskeder og rygter kan hurtigt deles på tværs af landegrænser. Det betyder, at langt flere kan blive involveret i en konflikt, også selv om de bor langt væk.

For det tredje kan det, den unge gør, gemmes og bruges senere. Screenshots, beskeder og opslag kan blive brugt som dokumentation for, at

den unge har brudt familiens eller miljøets normer. Selv hvis noget blev delt for lang tid siden, kan det findes frem igen og bruges til at lægge pres på den unge.

Digitale platforme gør derfor ikke bare den eksisterende kontrol lettere. De gør det også sværere at slippe væk fra den. Kontrollen kan foregå hele tiden, række på tværs af landegrænser og bygge på billeder og oplysninger, der kan gemmes og bruges igen senere.

Sammenfatning: Aktørernes brug af digitale platforme og sociale medier i æresrelaterede konflikter

- **Digitale platforme kan gøre den eksisterende vold og kontrol stærkere.** Vold og kontrol opstår ikke kun på sociale medier eller i beskæftigelse. Den hænger ofte sammen med den vold, der allerede findes i familien, slægten eller lokalområdet. Det kan være forældre, søskende, slægtninge i andre lande, jævnaldrende eller bekendte, som følger med, deler oplysninger eller lægger pres på den udsatte.
- **Digital vold og kontrol kan være svært at slippe væk fra.** Fysisk vold kræver ofte, at nogen er tæt på. Digital vold kan foregå hele tiden og på tværs af landegrænser. Billeder, beskeder og opslag kan gemmes, deles og bruges senere. Derfor kan frygten for at blive udstillet eller afsløret få den udsatte til at ændre adfærd og begrænse, hvad vedkommende siger, gør og deler.
- **Digital vold og kontrol kan udvikle sig til sanktioner og restriktioner i hverdagen.** Litteraturen peger på, at overvågning, rygter eller gemte beskeder på digitale platforme kan blive brugt som begrundelse for mere indgribende kontrol. Det kan for eksempel være isolation, trusler, fysisk vold, tvangsægteskab eller genopdragelsesrejser. Derfor er grænsen mellem digital og fysisk kontrol ofte flydende i konkrete sager.

4. Karakteren af æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder

I dette kapitel præsenterer vi de vigtigste fund fra litteraturen om, hvad der karakteriserer æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder. Hvor

de forrige kapitler har handlet om, hvor udbredte æresrelaterede konflikter er, og hvilke aktører der kan være involveret, ser vi her på, hvordan

konflikterne udspiller sig i praksis, og hvordan de kan opleves af dem, der befinder sig i dem.

4.1 Hovedpointer

På tværs af litteraturen finder man følgende hovedpointer om, hvad der kendetegner æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder og på digitale platforme:

I udsatte boligområder kan ære fungere som en vigtig social valuta.

Når en familie er afhængig af andre i området for støtte, beskyttelse og praktisk hjælp, kan det få store konsekvenser at bryde med fællesskabets normer. Mister familien anseelse, kan den også risikere at miste vigtige relationer. Det kan være med til at gøre æresrelaterede konflikter mere intense og sværere at bryde ud af.

Æresnormer kan blive forstærket af andre former for magt og status.

I nogle miljøer hænger ære tæt sammen med maskulinitet, loyalitet og vold, fx i bandemiljøer eller andre stærke lokale netværk. Det kan øge presset på den udsatte. Æresrelateret kontrol handler derfor ikke kun om familiens normer, men også om magtforholdene i lokalområdet.

Æresrelaterede konflikter udspiller sig ikke kun i hjemmet, men også i hverdagens fælles rum.

Gader, gårdmiljøer, fællesarealer, skoler, foreninger og religiøse mødesteder kan være steder, hvor andre lægger mærke til, hvad man gør, og hvor det hurtigt kan blive noget, folk taler om. Også helt almindelige valg – som om man deltager i lokale aktiviteter eller

holder sig væk – kan blive opfattet som et tegn på, om man følger fællesskabets normer. Skolen har en særlig rolle, fordi den både kan give unge adgang til andre fællesskaber og normer og samtidig skabe konflikt, hvis familien oplever skolens krav som en trussel mod familiens ære.

Flere forhold kan gøre det svært at komme ud af æresrelaterede konflikter.

Hvis man er økonomisk og socialt afhængig af familien, kan et brud få store konsekvenser. Lav tillid til myndighederne og få alternativer kan gøre det endnu sværere. Har man levet med vold og kontrol i lang tid, kan det samtidig blive en del af hverdagen og gøre det vanskeligere at sige fra og søge hjælp.

Det er sjældent nok bare at bryde med familien.

Et liv uden æresmotiveret vold kræver ofte længerevarende støtte og adgang til nye fællesskaber. Uddannelse, arbejde og økonomisk selvstændighed kan give den udsatte flere muligheder for at skabe sit eget liv. Digitale platforme kan også hjælpe ved at give adgang til viden, rådgivning og fællesskaber uden for det kontrollerende miljø.

4.2 Gennemgang af resultater

Resultaterne er struktureret omkring fire delafsnit. Det første delafsnit forklarer, hvordan lokale dynamikker i udsatte boligområder sammen med digitale medier kan bidrage til, at æresnormer og derved æresrelaterede konflikter kommer til udtryk på bestemte måder. Det andet delafsnit undersøger, hvordan dette har betydning for, hvor æresrelaterede konflikter udøves i udsatte boligområder. Det tredje delafsnit ser på, hvilke konsekvenser dette har for den udsatte i sådanne konflikter. Det fjerde og sidste delafsnit belyser de modstandsressourcer og veje ud af konflikterne, som litteraturen peger på.

Kendetegn ved æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder

Litteraturen peger på, at æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder ofte involverer flere personer end den nærmeste familie. Det kan være slægtninge, naboer eller andre i lokalområdet, som holder øje med den enkelte, kommenterer adfærden eller forsøger at påvirke, hvad personen gør (Dogan, 2013; Idriss og Chowdhury, 2023; Strid et al., 2021). Konflikten kan derfor brede sig ud over hjemmet og blive et anliggende for flere i det lokale miljø (Baianstovu et al., 2019; Bhanbhro, 2021).

Et beslægtet fund er, at ære kan fungere som en social valuta i sådanne områder. Når beboere har få ressourcer og begrænset kontakt til det omgivende samfund, kan familiens omdømme få stor betydning for adgangen til hjælp og støtte (Baianstovu og Enelo, 2023; Idriss et al., 2017). Hvis nogen bryder lokale normer, kan det derfor få konsekvenser for både den enkelte og familiens plads i fællesskabet (Berg og Denison, 2013; Baianstovu og Enelo, 2023).

Volden og kontrollen kan også fortsætte på digitale platforme. Personer i lokalområdet kan bruge sociale medier til at følge med i den enkeltes liv, dele oplysninger og reagere på mulige normbrud (Ahmed et al., 2024; Agdal et al., 2022; Naper et al., 2022). Bekendte kan fx sende billeder, opslag eller rygter videre til forældre eller slægtninge (Waltorp, 2015). Det betyder, at noget, der sker i lokalområdet, hurtigt kan nå familien digitalt – og omvendt. Kontrol og vold online og offline kan dermed hænge tæt sammen og forstærke hinanden.

Digitale platforme kan også betyde, at vold og kontrol rækker ud over boligområdet og på tværs af landegrænser. Familiemedlemmer i oprindelseslandet kan følge med i den udsattes liv og lægge pres på både personen og familien gennem digitale kanaler (Bredal, 2022; Smette et al., 2021). Kontrollen kan også fortsætte på andre måder, fx ved at familien tager personens pas, presser personen til at rejse ud af landet eller truer med at skade slægtninge i oprindelseslandet (Bredal, 2022).

Flere studier peger også på, at forskellige former for ære kan spille sammen i udsatte boligområder. Det kan både handle om familiens omdømme og normer for køn og seksualitet

og om status, respekt og loyalitet, som fx kan fylde i kriminelle miljøer (Baianstovu et al., 2019; Kalkan, 2021; Stål, 2021). Når de forskellige former for ære hænger sammen, kan en konflikt både handle om familiens normer og om magt, territorium eller økonomiske interesser i lokalområdet. En konflikt, der ligner en familiekonflikt, kan derfor også hænge sammen med andre magtforhold i området.

Fysiske arenaer for æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder

Hvor det foregående afsnit beskrev de overordnede kendetegn ved æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder, handler dette afsnit om, hvor konflikterne konkret udspiller sig. Litteraturen peger på, at konflikterne ofte finder sted uden for hjemmet – i de fælles rum, som beboerne bruger i hverdagen (Bhanbhro, 2021; Idriss og Chowdhury, 2023). Gader, gårdmiljøer, trappeopgange og fællesarealer er steder, hvor beboerne kan lægge mærke til hinandens adfærd, og hvor formodede normbrud hurtigt kan blive kendt ud over den nærmeste familie (Leye & Sabbe 2015; Mayeda et al., 2019).

Den fysiske indretning af mange udsatte boligområder er en vigtig del af forklaringen på, hvorfor overvågningen er så effektiv netop her. Tæt bebyggelse, fælles opgange, små boliger med mange beboere og begrænset adgang til private rum gør det svært at undgå andres blikke (Bhanbhro, 2021; Idriss og Chowdhury, 2023). Hverdagsadfærd – hvem man mødes med, hvornår man går ud, hvordan man klæder sig – er synlig for mange på én gang. Den fysiske indretning af boligområdet forstærker dermed den æresmotiverede vold.

I nogle miljøer kan brugen af offentlige rum være præget af forskellige forventninger til piger og drenge. Piger og kvinder kan være underlagt strengere begrænsninger end drenge og mænd, når det gælder, hvor de må færdes, hvem de må være sammen med, og hvornår de må være ude (Baianstovu et al., 2019; Schlytter og Linell, 2010). Drenge kan i de samme miljøer have større bevægelsesfrihed, men samtidig møde forventninger om at holde øje med søstre og andre kvindelige familiemedlemmer (Schlytter et al., 2009). Æresrelateret kontrol kan dermed ramme kønnene forskel-

ligt: Piger og kvinder kan få deres frihed begrænset, mens drenge og unge mænd kan blive presset til at håndhæve familiens normer.

Æresrelaterede konflikter breder sig ofte til andre hverdagsarenaer i lokalområdet. I foreningsliv, klubber, fritidsaktiviteter og på arbejdspladser indgår unge og voksne i de samme sociale relationer som i familien (Bhanbhro, 2021; Friberg og Bjørnset, 2019). Hvem man er sammen med, hvad man deltager i, og hvad man fravælger, kan derfor blive tolket som loyalitet eller normbrud. I udsatte

boligområder, hvor de samme mennesker mødes på tværs af bolig, arbejde og fritid, kan hverdagsvalg hurtigt få betydning for familiens og slægtens vurderinger. Æresrelaterede konflikter kan dermed vokse og sprede sig – ikke nødvendigvis gennem direkte overvågning, men gennem de forpligtelser og forventninger, der følger med at indgå i lokale fællesskaber (Baianstovu et al., 2019).

Skolen bliver ofte en særlig central arena, fordi den bygger på værdier, der kan udfordre stærke æresnormer i familien og det lokale miljø (Friberg og

Bjørnset, 2019). Fælles regler om deltagelse, ligestilling og individuel udfoldelse kan give unge adgang til andre normer og handlemuligheder. Men når æresnormer står stærkt, bliver skolens krav ikke kun et anliggende mellem skole og forældre – de vurderes og diskuteres også i det bredere fællesskab (Baianstovu et al., 2019; Smette et al., 2021). Forældre kan opleve pres fra slægt, naboer eller andre i lokalområdet for at begrænse barnets deltagelse, fordi eftergivenhed over for skolen kan blive opfattet som et svigt af familiens ære. Spændinger opstår, når familiens håndtering af for eksempel lejrskoler, kønsblandede aktiviteter eller fritidsordninger bliver genstand for andres vurdering og får betydning for familiens omdømme. Skolen kan dermed få en dobbelt rolle: den kan både give unge adgang til andre normer og støtte, og samtidig være et sted, hvor konflikter bliver synlige, fordi de unges deltagelse eller fravalg tiltrækker kollektiv opmærksomhed.

Endelig peger studier på, at religiøse steder som moskéer, tilknyttede undervisningslokaler og rådgivningsrum også kan spille en rolle i æresrelaterede konflikter (Idriss, 2020; Normark, 2019). Litteraturen peger på, at religiøse autoriteter som imamer og rådgivere i nogle tilfælde formidler og forhandler normer om køn, ære og familie ansigt til ansigt med beboere. Når konservative fortolkninger dominerer, kan de bidrage til at

legitimere negativ social kontrol – for eksempel gennem rådgivning, der fremstiller begrænsninger af unges handlefrihed som moralsk eller religiøst nødvendige.

Barrierer for at bryde med æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder

De foregående afsnit har beskrevet, hvad der kendetegner æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder, og i hvilke rum de udspiller sig. De følgende to afsnit skifter perspektiv fra det strukturelle til det individuelle: først de barrierer, der fastholder den udsatte, og derefter de ressourcer og veje, der kan understøtte frigørelse.

Litteraturen peger grundlæggende på en række forhold, der gør det svært for udsatte at bryde fri af vold og negativ social kontrol i disse miljøer.

For det første begrænser den tætte sociale overvågning i lokalmiljøet den udsattes mulighed for at handle uden at blive opdaget (Dogan, 2013; Idriss og Chowdhury, 2023). Det kan for eksempel handle om at kontakte rådgivning, tale med lærere eller myndigheder, mødes med venner uden familiens viden eller træffe mere selvstændige valg i hverdagen. Når slægtninge, naboer og bekendte holder øje med hinanden og videregiver information, bliver selv små afvigelser hurtigt bemærket og rapporteret. Jo mere

isoleret den udsatte er – socialt, økonomisk og geografisk – desto stærkere er æresnormernes greb, og desto større er risikoen for vold (Strid et al., 2021; Baianstovu et al., 2022). Den konstante synlighed gør det risikabelt at sige fra, fordi reaktionen kan komme hurtigt og med opbakning fra flere på én gang – i form af skærpet kontrol, trusler, isolation eller vold. Forsøg på at søge hjælp kan dermed eskalere konflikten frem for at løse den.

kan denne erstattes med: For det andet udgør økonomisk og social afhængighed af familien en væsentlig barriere, særligt for kvinder, der ønsker at bryde fri af æresbaserede relationer som voldelige ægteskaber. Familien er ofte den primære kilde til økonomisk sikkerhed, bolig og praktisk støtte (Seminario et al., 2022; Leye & Sappe 2015). For kvinder uden egen indkomst, med begrænsede sprogkunderskaber eller uden adgang til selvstændig bolig kan det føles for risikabelt at forlade familien. Frygten for fattigdom, hjemløshed og social udstødelse kan veje tungere end ønsket om at slippe fri (Liversage og Petersen, 2020). Forskning om tvangsægteskaber peger desuden på, at overgangen fra en patriarkalsk familiestruktur til et selvstændigt liv er en langvarig og krævende proces, som kræver både praktisk og kulturelt sensitiv støtte (Ahmed et al., 2024; Schlytter og Linell, 2010).

For det tredje kan lav tillid til myndigheder og oplevelsen af manglende flugtveje holde udsatte fast i konflikten (Van Kerckem et al., 2013; Friberg & Bjørnset, 2019). Mange udsatte fortæller, at de er blevet misforstået, mødt med mistillid eller ikke har fået den nødvendige hjælp fra politi, kommune eller sociale tilbud (Baianstovu et al., 2019). Tilliden kan svækkes yderligere, når professionelle behandler konflikterne som et rent kulturelt fænomen og dermed reducerer den udsatte til en stereotyp kategori frem for at møde dem som individer (Baianstovu et al., 2022). I nogle tilfælde kan religiøse institutioner, der ellers kunne støtte, i stedet fastholde udsatte i relationer præget af vold og kontrol gennem deres rådgivning (Idriss, 2020). Samtidig opleves alternativerne ofte som få og usikre. At bryde med familien kan betyde ensomhed, tab af netværk og tab af identitet. Selv når der findes krisecentre eller rådgivningstilbud, kan frygten for at blive opsporet eller presset til at vende tilbage gøre det svært at tage det første skridt (Dogan, 2013). Mange forbliver derfor i konflikten – ikke fordi de accepterer vold eller kontrol, men fordi omkostningerne ved at forlade den opleves som endnu større (ibid.).

For det fjerde udgør den transnationale dimension en særlig barriere for udsatte i familier med tætte bånd til oprindelseslandet. Risikoen for at blive sendt til familie i udlandet – for eksempel under dække af en ferie – eller for

at få konfiskeret sit pas kan konkret forhindre den udsatte i at søge hjælp (Bredal, 2022). Båndene til oprindelseslandet fastholder dermed ikke kun den udsatte, men opretholder også de normer, som legitimerer volden (Berg og Denison, 2013; Smette et al., 2021). Det gør det samtidig særligt vanskeligt for offentlige myndigheder at beskytte udsatte, fordi kontrollen overskrider de nationale grænser og retslige rammer (Bredal, 2022).

Over tid kan overvågning, afhængighed, mistillid og transnationalt pres også påvirke den måde, den udsatte forstår sig selv på. Enkelte studier peger på, at mennesker, der vokser op i miljøer med stærke æresnormer, konstant overvågning og kontrol, gradvist kan overtage disse normer som deres egne (Bhanbhro, 2021; Dogan, 2013). Dogan (2013) argumenterer for, at stærkt normerede fællesskaber modarbejder forandring, fordi forandring kun accepteres, når den passer ind i de eksisterende kulturelle normer. Når familien og omgivelserne igen og igen markerer grænserne for acceptabel adfærd, kan den udsatte med tiden opleve dem som naturlige eller uundgåelige.

Litteraturen peger på, at isolation og segregation i udsatte boligområder forstærker denne proces, fordi begrænset kontakt med andre grupper mindsker adgangen til alternative normer og selvforståelser (Baianstovu et al., 2022; Strid et al., 2021). Nogle

udsatte kan begynde at tvivle på deres egne rettigheder eller give sig selv skylden for konflikten. Denne internalisering kan svække modstanden mod kontrollen og gøre det sværere at forestille sig et liv uden for æresnormernes rammer. Samlet set forstærker strukturelle vilkår, transnationale dynamikker og psykologiske mekanismer hinanden og gør det særdeles vanskeligt at bryde fri.

Muligheder for at bryde med æresrelaterede konflikter i udsatte boligområder

Trods de mange barrierer peger litteraturen på flere veje, som udsatte i æresrelaterede konflikter kan benytte for at skabe afstand til vold, kontrol og æresbaserede krav.

For det første spiller økonomisk selvstændighed gennem uddannelse og beskæftigelse en central rolle. Når udsatte får egen indkomst og adgang til bolig og økonomiske ressourcer, mindskes den materielle afhængighed af familien – en af de tungeste barrierer for at bryde fri (Seminario et al., 2022).

For det andet sker varig frigørelse sjældent uden stabil, langsigtet støtte fra professionelle og nye fællesskaber uden for familien. Studier fremhæver betydningen af socialrådgivning, juridisk bistand og hjælp til at opbygge nye sociale relationer (Liversage, 2016;

Baianstovu et al., 2019). Når udsatte får adgang til fællesskaber, der kan erstatte noget af familiens støtte, bliver det lettere at fastholde bruddet med kontrollen over tid.

For det tredje kan digitale platforme i nogle tilfælde fungere som et vigtigt frirum for udsatte i æresrelaterede konflikter – særligt i miljøer med tæt social kontrol og begrænset adgang til fysisk hjælp. Når det er farligt eller skamfuldt at opsøge støtte i lokalområdet, kan digitale rum give mulighed for anonymt at søge information, dele erfaringer og kontakte andre uden at vække mistanke (Ahmed et al., 2024). For personer, der lever med isolation, vold eller stærkt begrænset bevægelsesfrihed, kan digitale fællesskaber erstatte noget af den støtte, der mangler i det fysiske miljø (Refuge, 2021; Naper et al., 2022).

Digitale redskaber kan også spille en mere direkte rolle i planlægningen af et brud. Studier viser, at unge bruger digitale platforme til at skaffe viden om rettigheder, boligmuligheder, økonomi og kontakt til støtteorganisationer – også i forbindelse med flugt fra tvangsægteskab (Mayeda et al., 2019; Ahmed et al., 2024). Hvor tilliden til myndigheder er lav og adgangen til velfærdssystemet svag, bliver det digitale rum ikke blot et supplement, men i nogle tilfælde en forudsætning for overhovedet at kunne planlægge et liv uden for kontrollen.

Endelig rummer den generationsforandring, der er beskrevet i kendetegn-afsnittet, også muligheder. Når unge forhandler og udfordrer æresnormer indefra – fx ved gradvist at udvide deres handlerum, stille spørgsmål ved restriktioner eller støtte hinanden i at afvise kontrol – kan det over tid svække normernes greb (Baianstovu et al., 2019). Forandringen sker ofte langsomt og med tilbagefald, men litteraturen peger på, at den er reel og kan understøttes af indsatser, der styrker unges kritiske refleksion og adgang til alternative fællesskaber og værdier. Samlet set afhænger frigørelse ikke kun af den enkeltes handlekraft, men af et samspil mellem økonomiske vilkår, professionel støtte, digitale ressourcer og gradvise normforandringer.

Del 3

Ekstrem islamisme i udsatte boligområder

5. Udbredelse og omfang af ekstremisme i udsatte boligområder

I denne del af videnskortlægningen præsenterer vi de vigtigste resultater fra litteraturen om udbredelsen af ekstrem islamisme i udsatte boligområder. Kapitlet er delt i to dele. Først ser vi på, hvor ekstreme islamistiske

miljøer findes. Derefter ser vi på udbredelsen og omfanget af ekstremistiske handlinger. Det første afsnit giver et overblik over de centrale resultater, og de næste afsnit uddyber dem.

Ekstrem islamisme i udsatte boligområder	60
5. Udbredelse og omfang af ekstremisme i udsatte boligområder	60
5.1 Hovedpointer	62
5.2 Gennemgang af resultater	64
6. Aktører i ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder	78
6.1 Hovedpointer	79
6.2 Gennemgang af resultater	80
7. Karakteren af ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder	91
7.1 Hovedpointer	92
7.2 Gennemgang af resultater	92

5.1 Hovedpointer

Litteraturen om ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder peger samlet på fem hovedresultater:

I Vesteuropa findes ekstreme islamistiske miljøer især i udsatte byområder og forstæder omkring de største byer.

Det er typisk ikke store organiserede grupper, men mindre lokale netværk, hvor personer kender hinanden tæt, og hvor enkelte centrale personer kan få stor betydning. Samtidig er det vigtigt at understrege, at det kun er en meget lille del af beboerne i et område, der har tilknytning til sådanne miljøer.

Det nøjagtige omfang af ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder kan ikke fastslås med sikkerhed.

Det skyldes blandt andet, at litteraturens estimerer ofte bygger på forskellige målemetoder, målgrupper og definitioner. Derfor kan resultaterne ikke altid sammenlignes direkte på tværs af studier.

Særligt tre forhold kan være med til at forklare, hvorfor ekstremistiske miljøer får fodfæste i nogle udsatte boligområder og ikke i andre.

Sociale og økonomiske problemer kan ikke i sig selv forklare, hvor miljøerne opstår. I stedet peger litteraturen på, at det også handler om oplevelser af stigmatisering og marginalisering, om karismatiske personer, der kan give utilfredshed og vrede en ekstremistisk retning, og om lokale miljøer, der lukker sig om sig selv og gør det sværere for andre perspektiver og fællesskaber at få plads.

Miljøerne har ændret sig over tid, og de er i dag sværere at få overblik over.

Da Islamisk Stat voksede frem i perioden 2013–2017, førte det til en stigning i rekruttering til ekstremistiske miljøer. Siden er miljøerne blevet mindre synlige, men det betyder ikke nødvendigvis, at de er blevet svagere. Nogle studier tyder på, at de snarere er blevet mere organiserede, mere forsigtige og bedre til at tilpasse sig myndighedernes pres. Det gør det vanskeligt at vurdere, hvor store miljøerne reelt er.

Ekstremistiske miljøer er i stigende grad til stede på digitale platforme, og de bruger ofte forskellige platforme til forskellige formål.

Åbne platforme som Facebook, YouTube og TikTok kan bruges til at nå nye personer med indhold, der virker moderat eller ikke umiddelbart ekstremistisk. Mere lukkede platforme som Telegram bruges derimod ofte til intern organisering og til mere direkte ideologisk kommunikation. De digitale miljøer er typisk bygget op omkring en lille, meget aktiv kerne, som producerer og styrer indholdet. Rundt om den er der et større publikum, som mest følger med, ser indholdet og deler det videre. På den måde minder de digitale miljøer på nogle punkter om de fysiske miljøer.

Radikalisering sker sjældent kun online.

Den udvikler sig ofte i et samspil mellem digitale platforme og relationer i den fysiske verden. Digitale platforme kan spille en vigtig rolle, fordi de giver adgang til indhold, fællesskaber og personer, som kan trække i en ekstremistisk retning. Men fysiske relationer og lokale miljøer har som regel også betydning for radikaliseringsforløb. Derfor bør den digitale og den fysiske udbredelse ikke forstås som to adskilte fænomener, men som noget, der ofte hænger tæt sammen.

For ekstremistiske handlinger i udsatte boligområder peger kortlægningen på følgende hovedresultater:

Ekstreme islamistiske handlinger kommer til udtryk på flere måder i udsatte boligområder.

Handlingerne spænder bredt og omfatter, og omfatter blandt andet terrortrusler, ekstremistisk propaganda, finansiering og kriminalitet samt negativ social kontrol, der forsøger at styre normer og adfærd i lokalmiljøet. Der mangler dog systematisk viden om, hvorvidt disse handlinger er mere udbredte i udsatte boligområder end andre steder.

Terrortruslen fra ekstreme islamistiske miljøer vurderes som alvorlig.

Truslen kan komme både fra personer i eller omkring fysiske miljøer og fra online-sympatisører uden fast tilknytning til en gruppe. Flere danske terrorsager har haft direkte forbindelse til udsatte boligområder. Litteraturen viser dog også, at truslen ikke kun er knyttet til disse områder.

Ekstrem islamistisk propaganda udbredes i stigende grad både fysisk og digitalt, men har ændret form.

Den er mindre åbenlyst militant end tidligere og fremstår oftere mere indirekte, hvor målet er at påvirke, hvad der opfattes som rigtigt og forkert. Budskaberne kobler ofte religiøs pligt, modstand mod myndigheder, fortællinger om uretfærdighed og temaer om køn, ære og familie til fjendebilleder og globale konflikter. På digitale platforme tilpasser kommunikationen sig løbende nye trends, herunder kodet sprog, humor, memes og spillelignende virkemidler for at undgå moderering.

Trusler, intimidering og negativ social kontrol er en central del af miljøernes påvirkning i udsatte boligområder og foregår ofte i en juridisk gråzone. Handlingerne er ikke altid strafbare, men kan begrænse menneskers frihed og deltagelse i samfundet. Kontrollen rammer især piger og kvinder i de lokalsamfund, hvor miljøerne har fodfæste. Miljøerne kan desuden påvirke normer og adfærd gennem pres i lokalmiljøer, forsøg på indflydelse via offentlige stillinger og brug af formelle kanaler som lobbyisme og retssager.

Miljøernes evne til at opretholde sig selv bygger på flere former for støtte og finansiering.

Det gælder blandt andet brug af foreninger og offentlige midler, økonomisk kriminalitet og digital finansiering via sociale medier, kryptovaluta og symbolsk handel. I nogle tilfælde får miljøerne også støtte fra udenlandske stater, organisationer og enkeltpersoner.

5.2 Gennemgang af resultater

I kapitlet ser vi både på, hvor ekstreme islamistiske miljøer er koncentreret geografisk og digitalt, og på forekomsten af konkrete handlinger med et ekstremistisk motiv. Kapitlet er struktureret i følgende underafsnit:

Kapitlet er opdelt i følgende afsnit:

- Ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder (afsnit 5.2.1)

- Ekstreme islamistiske miljøer på digitale platforme (afsnit 5.2.2)
- Ulovlige og øvrige handlinger med ekstremistisk motiv i udsatte boligområder og digitale miljøer (afsnit 5.2.3)

5.2.1 Udbredelse og omfang af ekstreme islamistiske miljøer: I udsatte boligområder

I dette afsnit afdækker vi den eksisterende litteratur om udbredelsen og omfanget af ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder.

Udbredelsen af ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder

Litteraturen peger på, at ekstreme islamistiske miljøer ofte er geografisk koncentreret. De samler sig ofte på bestemte steder i byområder og lokalsamfund. I Europa ses de ofte i afgrænsede nabolag, typisk i fattige by- og forstadsområder i og omkring de største byer (se fx Vidino, 2022; Varvelli, 2016). Danske myndigheder peger på et lignende mønster. De vurderer, at miljøerne især findes nær de større byer, og at rekruttering ofte – men ikke altid – sker fra udsatte boligområder (Center for Terroranalyse, 2014; 2025).

Flere studier bruger myndighedsoplysninger om terrordømte islamister og fremmedkrigere til at undersøge, hvor

ekstreme islamistiske miljøer står stærkt.¹² Tanken er, at personer, der begår terror eller rejser til konfliktzoner, ofte har haft kontakt til miljøer, hvor ekstreme ideologier, fjendebilleder og fortællinger om vold bliver udbredt og legitimeret (Vidino et al., 2022; Varvelli, 2016). Når flere terrordømte eller fremmedkrigere kan knyttes til bestemte områder, kan det derfor ses som et tegn på, at ekstreme islamistiske miljøer har fået fodfæste dér.

Studier, der bruger data om fremmedkrigere og terrordømte, peger samlet på, at ekstreme islamistiske miljøer er mere udbredte i udsatte lokalområder. I Sverige boede omkring 70 procent af 267 registrerede fremmedkrigere i områder, der var klassificeret som "socialt udsatte", "risikoområder" eller "særligt udsatte områder" (Gustafsson og Ranstorp, 2017; Center mot våldsbejakande extremism, 2020). Et lignende mønster ses i Belgien, som ifølge flere studier har haft den højeste andel fremmedkrigere per indbygger i Vesteuropa. Her

12. Med fremmedkrigere menes personer, der er rejst til konfliktzoner som Irak, Afghanistan og Syrien.

boede omkring 75 procent af 469 fremmedkrigere med kendt bopæl langs Bruxelles-Antwerpen-aksen, især i forstæder som Molenbeek og Schaerbeek, hvor der er høj fattigdom og mange beboere med ikke-vestlig baggrund (Van Vlierden, 2016). Lignende geografiske koncentrationer er fundet i Nederlandene (Bakker og de Bont, 2017; Neve et al., 2020) og Tyskland (Musyal og Vogel, 2022). I Frankrig havde 40 procent af 121 terrordømte med kendt bopæl i ekstreme islamistiske sager adresse i et udsat boligområde (Hecker, 2018), mens ca. halvdelen af 269 dømte i islamismerelaterede sager i Storbritannien boede i de 20 procent mest belastede områder (Stuart, 2017).

Også danske studier peger på, at ekstreme islamistiske miljøer oftere findes i og omkring udsatte boligområder. Hjelt (2020) gennemgik eksempelvis 226 politisager om radikaliserings fra 2010 til 2017 og fandt, at antallet af sager om islamistisk ekstremisme var tre til syv gange højere i tre udsatte boligområder i Aarhus - Bispehaven, Herredsvang og Møllevangen - end i Aarhus som helhed.

Et lignende mønster ses blandt danske fremmedkrigere. Af de godt 100 danske Syrien-farere, der i 2014 blev skønnet at være rejst til Syrien, havde mindst 22 haft deres gang i Grimhøjmoskéen, som ligger tæt på det udsatte boligområde Gellerupparken i Aarhus (Søndergaard, 2014a; 2014b). Moskéen har flere gange været genstand for offentlig debat og medieomtale, fordi personer med tilknytning til den har fremsat udtalelser, der er blevet tolket som støtte til Islamisk Stat, forsvar for et sharia-baseret retssystem og afstandtagen fra demokrati, blandt andet i dokumentarerne *Den Fordømte Moské* (DR, 2014) og *Moskeerne bag sløret* (TV2, 2016).¹³ Grimhøjmoskéen kan derfor ses som et eksempel på, hvordan lokale religiøse og ideologiske aktører kan få betydning for udviklingen af

ekstremistiske miljøer i udsatte boligområder – et tema, som næste kapitel behandler nærmere.

Hvorfor ekstreme islamistiske miljøer kun opstår i nogle udsatte områder

Selv om ekstreme islamistiske miljøer oftere ses i udsatte boligområder, er det langt fra alle udsatte områder, hvor de opstår (Varvelli, 2016; Vidino et al., 2017). Studier peger på, at lav beskæftigelse, kort uddannelse, kriminalitet og en stor andel beboere med ikke-vestlig baggrund ikke i sig selv er nok til at forklare udviklingen (Kanol, 2025; Van Vlierden, 2016). Litteraturen peger i stedet på, at sådanne forhold især får betydning, når de indgår i et samspil med andre lokale dynamikker. Særligt tre forhold fremhæves:

- **Oplevelse af stigmatisering og eksklusion.** Diskrimination, manglende anerkendelse og social udstødelse kan skabe frustration og afstand til det omgivende samfund. Det kan gøre nogle personer mere modtagelige for ekstremistiske idéer og fjendebilleder (Hekmatpour og Burns, 2019; Kurtenbach et al., 2025).
- **Ideologiske og religiøse ledere.** Lokale ledere og forkyndere kan spille en central rolle, hvis de giver beboeres frustrationer en ekstrem islamistisk fortolkning og samler personer omkring anti-vestlige fortællinger. På den måde kan de være med til, at miljøerne opstår og breder sig (Varvelli, 2016; Vidino, 2022).
- **Social lukkethed.** Ekstreme miljøer har bedre betingelser i lokalsamfund, hvor de interne bånd er stærke, men kontakten til det omgivende samfund er begrænset. Hvis tilliden til myndighederne samtidig er lav, kan bekymringer om ekstremisme blive håndteret internt i stedet for at

blive delt med institutioner og myndigheder. Det kan gøre det sværere for omverdenen at opdage og reagere på miljøerne (Hjelt, 2020; Hüttermann, 2018).

Litteraturen giver dog ikke et klart svar på, om alle tre forhold skal være til stede samtidig, for at ekstreme islamistiske miljøer kan opstå og udvikle sig. Enkelte studier peger på, at det især er samspillet mellem forholdene, der har betydning. Oplevelser af stigmatisering kan skabe frustration og sårbarhed, som ideologiske ledere kan udnytte. Social lukkethed kan samtidig gøre det lettere for miljøerne at blive beskyttet mod indblanding udefra og dermed overleve og vokse (Vidino, 2022; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Det skal dog understreges, at konklusionen bygger på et begrænset antal studier og ekspertvurderinger. Der er derfor behov for mere systematisk forskning i, hvordan forholdene virker sammen.

Udbredelsen af ekstrem islamisme i udsatte boligområder over tid

Flere studier peger på, at Islamisk Stat og det selvudråbte kalifat fik stor betydning for udbredelsen af ekstrem islamisme i Vesteuropa i årene 2013-2017. I denne periode blev Islamisk Stat et stærkt symbol og en fælles fortælling, som lokale ekstremistiske aktører kunne bruge til at tiltrække og fastholde især unge, der oplevede marginalisering, diskrimination eller usikkerhed om deres identitet. Det gjaldt blandt andet i nogle udsatte boligområder, hvor lokale relationer og miljøer kunne gøre budskaberne mere nærværende og troværdige. Krigen i Syrien og Irak skabte samtidig splittelser internt i de ekstremistiske miljøer, blandt andet efter Islamisk Stats brud med al-Qaeda. Samlet peger forskningen dog på, at perioden styrkede rekrutteringen til ekstremistiske miljøer i Vesteuropa

13. Dokumentarerne er journalistiske produktioner og ikke forskningsbaserede undersøgelser. De inddrages her, fordi de har spillet en væsentlig rolle i den offentlige debat om Moskéen og belyst konkrete praksisser, der er relevante for at forstå miljøernes karakter. En ledende imam har efterfølgende afvist offentligt, at den retspraksis, dokumentarerne beskriver, ville kunne praktiseres i Danmark.

(Gustafsson og Ranstorp, 2017; Hüttermann, 2018; Neve et al., 2020; Varvelli, 2016; Hamming, 2022; Ranstorp og Ahlerup, 2022).

Svenske myndigheder vurderer fx, at antallet af personer med tilknytning til ekstremistiske islamistiske miljøer steg fra nogle hundrede omkring 2010 til mellem 800 og 2.000 i 2017-2018 (CVE, 2020). Stigningen kan ikke forklares med Islamisk Stat alene, men litteraturen peger på, at organisationen var en vigtig drivkraft i perioden. Tallene skal dog læses med forsigtighed, fordi en del af stigningen også kan skyldes øget myndighedsopmærksomhed og ændrede måder at registrere miljøerne på.

Ranstorp og Ahlerup (2022) peger på, at ekstremistiske miljøer er blevet mindre synlige efter Islamisk Stats fald. I deres kortlægning af udsatte boligområder i Göteborg, Borås og Gävle finder de, at åbne støtteklæringer og synlig rekruttering er blevet sjældnere. Det betyder dog ikke nødvendigvis, at miljøerne er forsvundet. Flere steder beskrives de som mere robuste, mere sikkerhedsbevidste og bedre til at tilpasse sig myndighedernes opmærksomhed.

Studiet peger samtidig på, at den lavere synlighed kan gøre miljøerne sværere at opdage og håndtere. Påvirkningen kan i stedet ske mere indirekte gennem lokale institutioner, foreninger, skoler og dagtilbud, gennem forsøg på offentlig finansiering og lokal indflydelse samt gennem negativ social kontrol i nærmiljøet, især rettet mod kvinder og børn. Hovedpointen er derfor, at mindre synlighed ikke i sig selv er tegn på tilbagegang, men at miljøernes lokale indflydelse er blevet sværere at få øje på og gribe ind over for.

Sammenfatning: Ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder

- **Ekstreme islamistiske miljøer findes især i bestemte udsatte byområder, men deres udbredelse og omfang er svære at måle præcist.** Forskningen peger på, at miljøerne i Europa ofte er koncentreret i et mindre antal socialt udsatte by- og forstadsområder tæt på større byer. Meget af den viden bygger på data om fremmedkrigere og terrordømte. Det giver vigtig viden, men betyder også, at forskningen især fanger de personer, der er mest villige til at bruge vold. De bredere miljøer omkring dem er derfor sværere at kortlægge.
- **Miljøerne opstår ikke på grund af fattigdom alene, men når flere lokale forhold spiller sammen.** Social udsathed kan have betydning, men den forklarer ikke i sig selv, hvorfor ekstremistiske miljøer får fodfæste. Litteraturen peger især på samspillet mellem oplevelser af stigmatisering og udelukkelse, lokale religiøse eller ideologiske ledere og lukkede fællesskaber, hvor ekstreme budskaber kan få ro til at udvikle sig. Det er dette samspil, der kan være med til at forklare, hvorfor miljøerne opstår i nogle udsatte boligområder, men ikke i andre.
- **Mindre synlighed betyder ikke nødvendigvis, at miljøerne er blevet svagere.** Islamisk Stat ser ud til at have styrket rekrutteringen til ekstremistiske miljøer i årene 2013-2017. Efterfølgende er miljøerne flere steder blevet mindre synlige, men ifølge dele af litteraturen er de ikke nødvendigvis forsvundet eller svækket. Nogle studier peger tværtimod på, at de i visse tilfælde er blevet bedre organiseret og mere opmærksomme på at undgå myndighederne.

5.2.2 Udbredelse og omfang af ekstreme islamistiske miljøer: På digitale platforme

Ekstreme islamistiske miljøer findes både i fysiske miljøer og på digitale platforme. Digitale platforme kan bruges til at sprede propaganda, skabe kontakt og fastholde fællesskaber på tværs af lande og lokalområder. I dette afsnit ser vi derfor på, hvordan miljøerne bruger internettet, og hvordan det digitale og det fysiske kan hænge sammen. Når det er muligt, ser vi også på forbindelsen til udsatte boligområder. Her er vidensgrundlaget dog begrænset, fordi forskningen sjældent undersøger digitale dynamikker specifikt i disse områder.

Udbredelsen af ekstreme islamistiske miljøer på digitale platforme

I Danmark vurderer Center for Terroranalyse (CTA), at radikalisering, rekruttering og anden terrorrelateret aktivitet i stigende grad foregår online. Det gælder både højreekstremisme, antimyndighedsekstremisme og militant islamisme (CTA, 2024; 2025). CTA peger på, at ekstremistiske miljøer bruger digitale platforme og nye teknologier til at sprede budskaber, skabe kontakt og undgå myndighedernes opmærksomhed, og norske og svenske efterretningstjenester peger på samme udvikling (PST, 2025; NCT, 2025).

Selvom ekstremistiske miljøer i stigende grad er aktive online, er det svært at måle, hvor udbredte de er. Det skyldes blandt andet, at de digitale platforme har ændret sig over tid. Fra omkring 2005 til 2015 kunne ekstremistiske aktører relativt let blive synlige på platforme som Twitter, Facebook og YouTube. Fra omkring 2015 begyndte både teknologivirksomheder og myndigheder at slå hårdere ned på ekstremistisk indhold, hvilket gjorde

det sværere at sprede åbent ekstremistiske budskaber på de store platforme (Ranstorp og Ahlerup, 2022; Conway et al., 2021).

En større kortlægning af Islamisk Stats tilstedeværelse på Twitter viser, at ekstreme islamistiske netværk havde stor synlighed på sociale medier, før modereringen blev skærpet (Berger og Morgan, 2015). Undersøgelsen fandt i perioden fra september til december 2014 mindst 46.000 Twitter-brugere, der blev vurderet at sympatisere med Islamisk Stat. Efter 2014 begyndte Twitter i langt højere grad at suspendere konti og fjerne indhold, og antallet af IS-relaterede profiler faldt markant (Berger og Perez, 2016). En del af aktiviteten flyttede dog samtidig til mere lukkede platforme som Telegram, hvor det er langt sværere at opgøre udbredelsen præcist (Alexander, 2017; Bloom et al., 2017).

Flere nyere studier peger dog på, at ekstreme islamistiske miljøer fortsat er bredt til stede online (CDE, 2024; Alkhamisi et al., 2024; Conway et al., 2021). Et eksempel er en stor kortlægning af digitale salafistiske miljøer, hvor forskerne følger 1.500 salafistiske brugere, der kommunikerer med deres følgere på arabisk, engelsk og tysk og er aktive på Facebook, Instagram, Telegram og YouTube (Guhl og Comerford, 2021). Studiet viser, at aktørerne indgår i netværk med millioner af følgere på tværs af platforme,¹⁴ og at både antallet af følgere og mængden af opslag, billeder og videoer steg markant fra 2019 til 2021.

Det er dog vigtigt at understrege, at studiet handler om det bredere salafistiske miljø og omfatter både apolitiske salafister og mere ekstremistiske og voldsparete aktører. De store

følgertal kan derfor ikke bruges som et direkte mål for udbredelsen af ekstrem islamisme alene.

En lille aktiv kerne bag onlinemiljøernes udbredelse

Litteraturen peger på, at ekstreme islamistiske onlinemiljøer typisk består af en mindre aktiv kerne og en større gruppe mere passive følgere. Berger og Morgan (2015) fandt for eksempel, at selvom mindst 46.000 IS-sympatisører var aktive på Twitter i 2014, var det kun omkring 500 til 2.000 såkaldte superbrugere, der fyldte mest gennem hyppige opslag og koordinerede kampagner.

Det samme mønster ses i senere studier. Clifford og Powell (2019) viser, at et mindre antal officielle IS-kanaler og meget aktive brugere ofte fungerer som centrale knudepunkter i spredningen af ekstremistiske budskaber. Disse brugere kaldes ofte media mujahidin, hvor begrebet dækker over online-aktivister, som producerer, tilpasser og deler propaganda med et større publikum. Cohen og Kaati (2018) peger på, at de ikke nødvendigvis har en formel tilknytning til organisationen, men alligevel kan spille en vigtig rolle ved at dele propaganda på tværs af platforme og formater.

Den lille aktive kerne kan få ekstra stor betydning, fordi platformene er indrettet til at sprede indhold videre. anbefalinger, delinger og kontakt til nært beslægtede netværk kan gøre, at propaganda når langt bredere ud end den gruppe, der først producerer eller deler den. På den måde kan få meget aktive brugere være med til at give ekstreme islamistiske budskaber en større rækkevidde online (Alexander, 2017; Conway et al., 2021).

14. De arabisksprogede konti har samlet omkring 117 mio. følgere, de engelsksprogede konti omkring 109 mio., og de tysksprogede konti omkring 3 mio. følgere på tværs af platformene (med forbehold for mulig dobbelttælling på tværs af konti og platforme).

Den lille aktive kerne kan få ekstra stor betydning, fordi platformenes anbefalingsalgoritmer kan være med til at forstærke indholdet. Når brugere ser, liker eller deler ekstremistisk materiale, kan platformene anbefale mere af det samme eller føre brugerne videre til beslægtede profiler, kanaler og netværk. På den måde kan propaganda fra få meget aktive brugere få større rækkevidde, end den ellers ville have haft (Alexander, 2017; Conway et al., 2021).

Miljøernes brug af forskellige platforme

Litteraturen viser, at ekstreme islamistiske miljøer bruger flere forskellige digitale platforme, og at de bruger dem forskelligt alt efter formål. Store åbne platforme som Facebook, X, YouTube, Instagram og TikTok bruges især til at

nå bredt ud (Ayad, 2025; Ganesan og Sinan, 2023). Her deles ofte indhold, der ikke fremstår åbent ekstremistisk, for eksempel korte videoer, religiøse budskaber og personlige fortællinger. Formålet kan være at skabe opmærksomhed, vække sympati eller give nye brugere et første møde med miljøet. Herfra kan nogle brugere gradvist blive ledt videre til andre platforme, hvor indholdet er mere radikalt.

Mere lukkede platforme spiller en anden rolle. Telegram og andre chattjenester bruges i højere grad til organisering og intern kommunikation (Clifford og Powell, 2019; Lakomy, 2023). Her kan miljøerne dele mere tydelig propaganda og holde kontakt med de mest engagerede tilhængere. Indholdet er ofte rettet mod personer, som allerede er tættere på miljøet. Samtidig bruger miljøerne egne hjemmesider og arkivsider til at gemme og sprede

videoer, artikler og magasiner. Disse sider kan være sværere at få fjernet og gør det derfor lettere at bevare og genbruge materialet.

Radikalisering og rekruttering: samspillet mellem online og offline

Litteraturen peger på, at digitale platforme spiller en vigtig rolle i radikalisering og rekruttering til ekstremistiske miljøer. Samtidig viser forskningen, at radikalisering sjældent kun sker online eller kun i den fysiske verden. I mange tilfælde sker det i et samspil, hvor propaganda, digitale fællesskaber og kontakt med andre kan understøtte det, der også sker i personens hverdag og omgangskreds.

Flere studier viser, at personer, der er involveret i ekstrem islamisme, ofte

har været aktive i ekstremistiske miljøer online. Gill et al. (2017) fandt, at 61 procent af 227 terrordømte i Storbritannien havde deltaget i onlineaktiviteter, og at det især gjaldt jihadistisk inspirerede gerningsmænd. I en amerikansk undersøgelse fandt Whittaker (2021), at 92 procent af 231 IS-sympatisører havde brugt internettet i forbindelse med deres radikaliserings eller støtte til Islamisk Stat, og at over en tredjedel selv havde delt propaganda online. Bastug et al. (2020) fandt tilsvarende, at to tredjedele af de undersøgte islamistiske ekstremister i Canada var blevet påvirket af online-indhold. Et spansk studie viser dog også, at påvirkningen ikke kun sker online. Her fandt Reinares et al. (2017), at 35 procent var radikaliseret udelukkende online, mens 40 procent var påvirket af både internettet og relationer eller aktiviteter i den fysiske verden.

Det er vanskeligt at sige præcist, hvor stor betydning internettet har sammenlignet med fysiske relationer i radikaliseringsforløb. Det skyldes blandt andet, at studierne måler forskellige ting. Nogle studier undersøger, hvor mange personer der har været aktive online eller brugt internettet i deres radikaliseringsforløb. De finder derfor høje andele. Andre studier undersøger, om internettet var den vigtigste vej ind i radikalisering, og her er tallene lavere. Hamid og Ariza (2022) undersøgte 439 jihadistiske gerningsmænd i otte vestlige lande og fandt, at 18 procent primært var radikaliseret via internettet. Flertallet var derimod radikaliseret gennem kontakt i den fysiske verden. Studiet viser også, at personer, der var radikaliseret gennem fysisk kontakt,

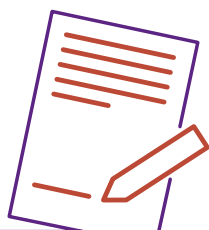
havde omkring tre gange så stor sandsynlighed for at gennemføre et angreb som personer, der primært var radikaliseret online.

Samlet peger litteraturen på, at digitale platforme ofte indgår i radikaliseringsforløb, men sjældent forklarer dem alene. Radikalisering sker typisk i et samspil mellem digital påvirkning og forhold i den fysiske verden, for eksempel sociale relationer, lokale

netværk eller bestemte miljøer (Bastug et al., 2020; Hamid og Ariza, 2022). Det er relevant for udsatte boligområder, hvor oplevet stigmatisering, lokale ideologiske ledere og social lukkethed potentielt kan gøre nogle personer mere modtagelige for ekstremistisk indhold online. Forskningen undersøger dog sjældent denne kobling direkte.

Sammenfatning: Ekstreme islamistiske miljøer på digitale platforme

- **Miljøerne bruger åbne og lukkede platforme til forskellige formål.** Ekstreme islamistiske miljøer er til stede på mange digitale platforme. Åbne platforme som Facebook, YouTube og TikTok kan bruges til at nå nye brugere og skabe interesse, mens mere lukkede platforme som Telegram i højere grad bruges til at fastholde kontakten til de mest engagerede og dele mere tydeligt ekstremistisk indhold. Det gør udbredelsen svær at opgøre. Når indhold fjernes fra de åbne platforme, rykker dele af aktiviteten over i mere lukkede kanaler, hvor den er sværere at følge. Derfor bygger den bedste kvantitative viden stadig på data fra 2014-2016, mens der mangler solid viden om, hvor udbredte miljøerne er online i dag.
- **En lille gruppe aktive brugere kan få stor betydning online.** Litteraturen peger på, at ekstremistiske onlinemiljøer ofte er bygget op omkring en mindre kerne af brugere, som producerer og spreder ideologisk indhold. Omkring dem findes et større publikum, som i højere grad følger, deler eller ser med. Det minder om mønstre fra fysiske ekstremistiske miljøer, hvor karismatiske eller ideologiske ledere kan spille en central rolle for, at miljøerne fastholdes.
- **Radikalisering sker sjældent kun online.** Forskningen viser, at internettet ofte indgår i radikaliseringsforløb, men sjældent forklarer dem alene. Radikalisering sker typisk i et samspil mellem digital påvirkning og forhold i den fysiske verden, for eksempel relationer, lokale netværk og bestemte miljøer. Det er potentielt relevant i udsatte boligområder, hvor sociale dynamikker og lokale miljøer kan gøre nogle personer mere modtagelige for ekstremistisk indhold online. Litteraturen undersøger dog sjældent denne kobling direkte.

5.2.3 Udbredelse og omfang af ekstremistiske handlinger

De foregående afsnit har handlet om ekstreme islamistiske miljøer. I dette afsnit ser vi på udbredelse og omfang af ekstremistiske handlinger i udsatte boligområder. Sndringen mellem miljø og handling er vigtig, fordi viden om miljøernes udbredelse ikke i sig selv viser, om der også sker ekstremistiske handlinger i de samme områder. Handlingerne er samtidig centrale for det forebyggende arbejde, fordi det er her, ekstremismen kan få konkrete konsekvenser for borgere og lokalsamfund.

Ekstremistiske handlinger kan se meget forskellige ud. Nogle handlinger er klart ulovlige, for eksempel terror, vold, hadforbrydelser og finansiering af terror. Andre ligger i en gråzone, hvor personer eller grupper forsøger at påvirke andre på måder, der kan svække demokratiske værdier, modarbejde integration eller begrænse andre menneskers frihed. I dette afsnit gennemgår vi fem typer handlinger, som litteraturen især beskæftiger sig med:

- **Terrorhandling og ekstremistisk motiveret vold** – for eksempel terrorangreb, voldelige hadforbrydelser og hærværk.
- **Propaganda, tilskyndelse og hadtale** – for eksempel spredning af ekstremistisk materiale, opfordringer til vold eller hadtale mod bestemte grupper.
- **Trusler, intimidering og negativ social kontrol** – for eksempel når personer udsættes for trusler,

chikane eller pres, eller når der bruges intern kontrol til at fastholde bestemte normer i et ekstremistisk miljø.

- **Støtte, rekruttering, oplæring og finansiering** – for eksempel økonomisk støtte, praktisk hjælp, rekruttering af nye personer eller oplæring i ekstremistiske miljøer.
- **Modarbejdelse af demokrati og grundlæggende rettigheder** – for eksempel forsøg på at svække tilliden til demokratiske institutioner, begrænse andres frihedsrettigheder eller modarbejde deltagelse i samfundet.

Terrorhandling og ekstremistisk motiveret vold

I Center for Terroranalysens (CTA) seneste vurdering beskrives terrortruslen fra ekstreme islamister i Danmark som "alvorlig" (CTA, 2025). CTA peger på, at truslen kan komme fra flere forskellige steder. Det kan være personer, der befinder sig i kanten af de fysiske ekstremistiske miljøer i Danmark, eller personer, som er blevet ekskluderet fra miljøerne. Truslen kan også komme fra militante islamister, der sympatiserer med Islamisk Stat eller al-Qaeda, og som deltager i militante fællesskaber og aktiviteter online uden nødvendigvis at være en del af en fysisk gruppe.

Vi har ikke fundet studier, der direkte sammenligner forekomsten af terrorhandling eller ekstremistisk motiveret vold i udsatte boligområder med

andre områder. Gennemgangen i afsnit 5.2.1 viste dog, at en relativt større andel af terrordømte islamister og fremmedkrigere har haft bopæl i eller omkring udsatte boligområder. Derudover findes der flere større danske terrorsager med forbindelse til udsatte boligområder. Det gælder blandt andet Vollsmose-sagen fra 2006, hvor tre mænd blev dømt for at planlægge terror og anskaffe materiale til fremstilling af sprængstof, og Glasvej-sagen fra 2007-08, hvor to mænd blev dømt for terrorplanlægning (Ranstorp, 2022).

Propaganda, tilskyndelse og hadtale

Propaganda er en central del af ekstreme islamistiske miljøers måde at påvirke, fastholde og rekruttere personer på. I dette afsnit ser vi først på, hvordan propaganda udbredes i både fysiske og digitale rum. Derefter ser vi på, hvad propagandaen indeholder, og om nogle budskaber og temaer fylder mere end andre. Her gennemgår vi blandt andet antisemitisme som et centralt tema. Hovedteksten fokuserer især på propagandaens udbredelse, kanaler og former, mens tekstboks 5.1 går tættere på de konkrete budskaber og virkemidler i kommunikationen fra ekstreme islamistiske miljøer.

Ekstremistisk propaganda i udsatte boligområder

Flere danske og internationale studier peger på, at ekstreme islamistiske miljøer rekrutterer og spreder propaganda i udsatte boligområder (SFI, 2014; CVE, 2020; CDE, 2022; Fredriksson og Torstensson, 2019). Vi har ikke fundet systematiske sammenligninger af, hvor udbredt propagandaen er i forskellige lokalområder. Alligevel dokumenterer flere undersøgelser, at propaganda spredes

gennem mange kanaler i lokalmiljøer. Det kan ske gennem foreninger, studiekredse, debatmøder og opsøgende aktiviteter i gadebilledet. Det kan også ske gennem demonstrationer eller ved uddeling af flyers, klistermærker og andet materiale. Disse aktiviteter tager ofte udgangspunkt i lokale moskéer, mødesteder eller civilsamfundsaktører i de pågældende boligområder (CVE, 2020; CDE, 2022; Fredriksson og Torstensson, 2019; SFI, 2014; Social- og Integrationsministeriet, 2012).

Mange af disse aktiviteter ligger i en gråzone mellem lovlig og ulovlig adfærd. Aktiviteter som møder, debatarrangementer eller religiøs formidling er som udgangspunkt lovlige. De kan dog også bruges til at fremme ekstremistiske budskaber eller til gradvist at normalisere radikale synspunkter. Dette forhold gør det vanskeligere for myndigheder og andre aktører at gribe ind.

Ekstremistisk propaganda på digitale platforme

Litteraturen viser, at digitale platforme er et effektivt redskab til at sprede ekstrem islamistisk propaganda (CDE, 2024; CTA, 2025; Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016). Platformene gør det muligt hurtigt at producere og dele indhold på tværs af landegrænser. Grupper kan nå både personer, der allerede sympatiserer med budskabet, og personer, som de forsøger at rekruttere. De digitale medier gør det også lettere at målrette budskaber til bestemte grupper.

Et studie af digitale salafistiske netværk ser nærmere på, hvad ekstreme islamistiske miljøers digitale kommunikation handler om (Guhl og Comerford, 2021). Studiet viser, at størstedelen af indholdet ikke direkte opfordrer til vold, men handler om religion, identitet og hverdagsliv. Omkring 70 procent handler om

religiøs vejledning og spørgsmål om identitet. Cirka 10 procent handler om køn, seksualitet og familie samt fortællinger om uretfærdighed, for eksempel påstande om strukturel diskrimination, statslig racisme eller islamfjendtlighed. En mindre del af indholdet er dog mere direkte hadefuldt, truende eller dehumaniserende. Det gælder omkring 8 procent af opslagene og omfatter blandt andet opfordringer til vold mod vantro, jøder eller andre grupper.

Studiet viser, at i de digitale miljøer optræder hadefulde, truende eller dehumaniserende budskaber ofte side om side med religiøs vejledning, identitetsspørgsmål og mere hverdagsnære diskussioner om køn, familie og tilhørsforhold. Det gør det svært at vurdere, hvornår almindelig religiøs formidling bliver en del af en bredere ekstremistisk fortælling. Studiet peger derfor på behov for mere viden om, hvordan ekstremistiske holdninger kan blive normaliseret online, også når indholdet ikke direkte opfordrer til vold.

Clifford og Powell (2019) viser, at ekstrem islamistisk propaganda på Telegram ofte spredes gennem digitale netværk med en tydelig intern organisering. I deres analyse af 636 engelsksprogede pro-IS-kanaler finder de, at kanalerne har forskellige funktioner. Nogle bruges til debat, nogle leder brugere videre til nye kanaler, og andre samler og videresender propaganda fra Islamisk Stat. Det gør netværket mere robust, fordi brugerne hurtigt kan finde nye steder at gå hen, hvis enkelte kanaler bliver lukket. Et vigtigt fund er, at 15 procent af kanalerne er instruktionskanaler. De adskiller sig fra de øvrige kanaler ved ikke kun at sprede budskaber, men også ved at dele konkret viden, der kan understøtte terrorrelaterede handlinger.

Samlet peger analysen derfor på, at digitale propagandanetværk ikke kun handler om kommunikation og påvirkning. De kan også være med til

at fastholde netværk, sprede praktisk viden og i nogle tilfælde yde operationel støtte.

Et skifte i propagandaens indhold

Litteraturen peger på et skifte i propagandaen i og omkring ekstreme islamistiske miljøer. Tidligere var indholdet ofte direkte militant og præget af krigsfortællinger og opfordringer til væbnet jihad. I hvert fald i Danmark er propagandaen i dag oftere mere indirekte og rettet mod religion, værdier og hverdagsliv (CDE, 2024; Jacobsen, 2021). Svenske kortlægninger viser endvidere, at budskaberne i stigende grad handler om at forme lokale normer og social adfærd ud fra en ekstrem religiøs ideologi (Fredriksson og Torstensson, 2019; Nilsson og Esholdt, 2022; Ranstorp og Ahlerup, 2022; Stål, 2021; Strindberg, 2021) - en tematik, der uddybes i boks 5.1. Denne form for propaganda kan være sværere for myndigheder at opdage og håndtere, netop fordi den ikke altid fremstår som en direkte opfordring til vold.

Dette står dog i kontrast til den internationale ekstremistiske propaganda, hvor internationale ekstremistiske organisationer i deres digitale kommunikation oftere formidler i højere grad formidler militante budskaber, herunder opfordringer til angreb på jøder, lande, der er allieret med Israel, og Vesten mere generelt (CDE, 2024; Jacobsen, 2021). Der er derfor en vigtig forskel mellem den propaganda, som kan præge lokale miljøer og hverdagsnormer, og den propaganda, som internationale aktører bruger til at fremme voldelige handlinger.

Antisemitisme som propagandatema

International forskning viser, at antisemitisme ofte fylder i propaganda fra visse ekstreme islamistiske netværk. Her bruges hadtale, fjendebillede og konspirationsteorier om jøder til at skabe afstand til det omgivende samfund, samle sympatisører og retfærdiggøre vold (Ayad, 2025).

I Danmark og Skandinavien er billedet mere sammensat. Center for Terroranalyse vurderer, at antisemitiske

narrativer har været med til at øge truslen mod jødiske og israelske mål i Danmark. Det hænger blandt andet sammen med konflikten mellem Israel og militante grupper i Palæstina (CTA, 2025). En tidligere dansk kortlægning giver også eksempler på, at ekstreme islamistiske aktører har delt materiale med opfordringer til drab på jøder (Social- og Integrationsministeriet, 2012). I Sverige peger Center mot Våldsbejakande Extremism på antisemitiske hadforbrydelser i flere større byer, blandt andet vold, trusler og chikane mod jødiske personer og

Tekstboks 5.1: Narrativer og virkemidler i ekstrem islamistisk propaganda og kommunikation

Denne tekstboks uddyber, hvilke centrale narrativer og kommunikationsformer der kendetegner ekstrem islamistisk propaganda, både offline og online.

Centrale narrativer

Religiøs pligt og ære

Et gennemgående tema i propagandaen er, at vold fremstilles som noget rigtigt og ærefuldt. Propagandaen bygger ofte på en fortælling om, at den enkelte har en religiøs pligt til at handle (Frischlich, 2021). Den kobler jihad til mod, sejr og åndelig belønning (Awan, 2017). Samtidig fremstilles forsvaret af ummah – det globale fællesskab af troende – som en nødvendig kamp mod Vesten og mod muslimer, der bliver set som frafaldne (Müller et al., 2022). Udvalgte koranpassager og religiøse symboler bruges til at retfærdiggøre vold og give væbnet jihad og martyrdød et religiøst præg (CVE, 2020; Fredriksson & Torstensson, 2019). På den måde kan volden blive fremstillet som en måde at beskytte fællesskabet på, frem for som en kriminel handling.

Antimyndighedsretorik og konspirationsteorier

Et andet centralt tema er modstand mod myndigheder og demokrati. Propagandaen bruges til at afvise demokratiske værdier og skabe tydelige fjendebilleder (CDE, 2025). Det sker blandt andet gennem antivestlige konspirationsteorier og en klar opdeling

mellem "os" og "dem" (Hüttermann, 2018). Vestlig lovgivning og demokrati bliver fremstillet som illegitime, fordi de ses som menneskeskabte og ikke gudgivne (CVE, 2020; Social- og Integrationsministeriet, 2012). I nogle tilfælde opfordrer budskaberne også til modstand mod staten eller til at tage afstand fra demokratiske processer (CDE, 2024).

Offerfortællinger og globale konflikter

Offerfortællinger er også et vigtigt tema i propagandaen. Her bliver lokale oplevelser koblet til globale konflikter. Det kan være oplevelser af islamofobi, racisme og social marginalisering, men også henvisninger til vestlig udenrigspolitik i fx Irak og Afghanistan (Abbas & Siddique, 2012; Neve et al., 2020; CDE, 2024). Abbas og Siddique (2012) viser, at ekstreme islamistiske organisationer bruger sådanne oplevelser til at tale ind i følelser af fremmedgørelse og frustration, især blandt unge muslimer. CDE (2024) peger desuden på, at Israel-Palæstina-konflikten ofte bruges til at skabe stærke fjendebilleder og som et fælles samlingspunkt i ekstreme islamistiske miljøer.

Køn, ære og familie

Køn, ære og familie er også centrale temaer i propagandaen. Studier viser, at budskaberne ofte rettes forskelligt mod mænd, kvinder og børn. Jacobsen (2020) beskriver, hvordan danske ekstreme islamistiske grupper henvender sig til kvinder gennem

institutioner (CVE, 2020). Samtidig fortæller medlemmer af det jødiske mindretal, at frygt for overgreb kan gøre det svært at bære synlige religiøse symboler i nogle lokalområder. Ifølge CVE ser nogle grupper i ekstreme islamistiske miljøer fortsat jødiske institutioner som legitime mål.

En nyere dansk undersøgelse giver dog et mere nuanceret billede. Som led i den nationale handlingsplan mod antisemitisme har Center for Dokumentation og indsats mod Ekstremisme undersøgt onlinekommunikationen

fra ni islamiske organisationer og tolv tilknyttede religiøse forkyndere. De er bosat i og omkring udsatte boligområder og har en vis lokal indflydelse, men de kan ikke betegnes som ekstremistiske (CDE, 2024). Undersøgelsen viser, at antisemitisme generelt fylder lidt i deres onlinekommunikation. Når jøder nævnes, sker det dog oftest i en negativ sammenhæng. Det sker typisk i forbindelse med Israel-Palæstina-krigen. Undersøgelsen peger også på, at antisemitiske budskaber nogle gange formidles i kodet sprog eller gennem visuelle symboler. Det kan gøre

indholdet sværere at vurdere og samtidig lettere at dele med en bredere målgruppe.

idealiserede roller som mor, martyrhustru og mujahida, dvs. kvindelig kriger. Fortællingerne spiller især på følelser som vrede, håb, skam og kærlighed. CVE (2020) peger på samme mønster i Islamisk Stats internationale propaganda, hvor bestemte kvinde- og familieroller fremstilles som en del af det gode familieliv, ofte med løfter om bedre levevilkår i kalifatet. Samtidig viser Esholdt og Necef (2024) og Jacobsen (2025), at fortællinger rettet mod mænd også spiller en vigtig rolle. Her lægges der vægt på mænds ansvar for at genoprette familiens ære og deres egen maskulinitet.

Digitale kommunikationsformers særlige kendetegn

Digitale medier giver ekstreme islamistiske miljøer nye muligheder for at sprede deres budskaber. Hvor formidling i den fysiske verden ofte er knyttet til bestemte personer, miljøer og mødesteder, kan digitale platforme nå mange mennesker hurtigt. CDE (2024) peger på, at miljøerne løbende tilpasser deres kommunikation til de formater og trends, der fylder på sociale medier.

Et centralt træk ved den digitale kommunikation er, at budskaberne ofte bliver formidlet indirekte. Når platforme fjerner mere ekstremt indhold, forsøger aktørerne i højere grad at skjule budskaberne gennem fx symboler, billeder, interne referencer og uklart sprog. CDE (2024) vurderer, at denne form for kodet

kommunikation i dag er den mest udbredte form i ekstreme islamistiske onlinemiljøer.

Budskaberne bliver også ofte pakket ind i ironi, sarkasme og humor. Det kan gøre hadtale og antidemokratiske budskaber mere normale for dem, der ser indholdet, samtidig med, at det bliver sværere for platformene at opdage. En analyse af jihadistisk kommunikation på TikTok fra 2022 viser fx, at antisemitiske fortællinger ofte bliver formidlet som jokes eller animerede videoer. CDE (2024) beskriver også en stigende brug af gamificering, hvor budskaber kobles til spilæstetik. Det kan for eksempel være korancitater om væbnet jihad, der lægges oven på kampscener fra populære skydespil, eller virkelige kampscener, der filmes, så de ligner et skydespil set fra spillerens eget perspektiv.

Et andet vigtigt træk er udbredelsen af såkaldt borderline-indhold. I forskningen kaldes det også "awful but lawful" eller "legal but harmful". Det betyder indhold, som ikke nødvendigvis er ulovligt eller direkte voldeligt, men som stadig kan være skadeligt. Indholdet bygger ofte på de samme fortællinger som mere militant propaganda, fx stærke fjendebilleder, antidemokratiske budskaber og hadtale (CDE, 2024). Selvom indholdet ikke altid bryder loven, peger forskningen på, at det kan bidrage til polarisering og fungere som en vej ind i ekstreme islamistiske miljøer.

Trusler, intimidering og negativ social kontrol

Studier fra Danmark og udlandet viser, at trusler, intimidering og negativ social kontrol kan indgå i nogle ekstreme islamistiske miljøer. Det kan både ske i fysiske fællesskaber og på digitale platforme. Sammenlignet med terrorangreb og åben propaganda er denne type handlinger ofte mere indirekte. Derfor kan de også være sværere at opdage og dokumentere. Viden på området bygger især på kvalitative studier, ekspertvurderinger og interviews med personer i bestemte ekstremistiske miljøer i og omkring udsatte boligområder (Hjelt, 2020; Nilsson og Esholdt, 2022; SFI, 2014). Litteraturen giver derfor et forholdsvis klart billede af, hvordan fænomenet kan komme til udtryk, men mindre sikker viden om, hvor udbredt det er.

Litteraturen peger på, at trusler og intimidering i ekstreme islamistiske miljøer ofte begrundes med ideologi. Det kan for eksempel ske i studiekredse, uformelle foreninger eller religiøse netværk. Her kan gruppen bruge en tydelig "vi og dem"-retorik, hvor ikke-troende, sekulære muslimer eller personer, der bliver set som frafaldne, omtales som fjender eller som nogen, der står uden for fællesskabet (Hjelt, 2020; SFI, 2014). Ifølge forskningen kan den type retorik både styrke sammenholdet i gruppen og gøre det lettere at kontrollere medlemmerne. Nilsson og Esholdt (2022) beskriver også, at centrale personer i nogle miljøer kan bruge trusler om vold for at forhindre medlemmer i at forlade gruppen. Samtidig indgår vrede mod "Vesten" og mod muslimske ledere, der bliver opfattet som frafaldne, ofte i den ideologiske fortælling.

Flere svenske studier af konkrete ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder peger på, at ideologisk påvirkning ikke kun kan have betydning inde i gruppen, men også i lokalmiljøet omkring den (CVE, 2020;

Ranstorp og Ahlerup, 2022; Stål, 2021; Strindberg, 2021). Studierne viser, at sådanne miljøer i nogle tilfælde kan være med til at fastholde unge og voksne i værdifællesskaber, hvor normerne adskiller sig tydeligt fra det øvrige samfund. I de sammenhænge kan trusler, intimidering og social kontrol blive brugt til at påvirke hverdagslivet. Det kan for eksempel handle om kontrol med adfærd, påklædning og sociale relationer, særligt i forhold til piger og kvinder i lokalsamfundet.

Det er samtidig vigtigt at understrege, at mange af disse handlinger ligger i en juridisk gråzone, hvor de ikke altid er strafbare i sig selv. Alligevel kan sådanne handlinger i praksis begrænse menneskers handlefrihed og muligheder for at deltage i samfundslivet.

Støtte, rekruttering, oplæring og finansiering

Litteraturen peger på, at ekstreme islamistiske miljøer i flere vesteuropæiske lande, blandt andet Danmark, Sverige og Storbritannien, i nogle tilfælde har kunnet opbygge og fastholde lokal styrke i udsatte boligområder. Det kan ske gennem støtte, rekruttering, oplæring og finansiering (Gustafsson & Ranstorp, 2017; CVE, 2020; Stuart, 2017). Nogle aktiviteter er lovlige og kan ligne almindeligt forenings- eller hjælpearbejde, mens andre foregår mere skjult eller er ulovlige.

Kriminalitet og finansiering

Flere publikationer viser, at finansiering af ekstreme islamistiske miljøer kan ske gennem mange forskellige kanaler (Normark et al., 2017; CVE, 2020; CTA, 2025; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Det gælder både lokal kriminalitet, digitale indsamlinger og penge, der sendes på tværs af landegrænser. Finansieringen foregår altså både i det

nære og i internationale netværk, og den kan spænde fra små beløb til mere omfattende pengestrømme.

På lokalt niveau peger flere studier på, at økonomisk kriminalitet i nogle tilfælde bruges til at finansiere ekstremistiske netværk. Det kan for eksempel være tyveri, socialt bedrageri, misbrug af offentlige ydelser, falske lån eller anden økonomisk svindel (Normark et al., 2017). Den enkelte handling kan virke begrænset, men hvis kriminaliteten foregår systematisk, kan den samlet set få betydning (CVE, 2020; CTA, 2025). I Sverige er der eksempler på, at ekstreme islamistiske grupper tidligere har brugt denne type kriminalitet til at støtte militante organisationer i udlandet med penge, transport og praktisk hjælp (Gustafsson og Ranstorp, 2017). CVE beskriver også, at aktiviteter som rekruttering, holdningspåvirkning og undervisning i nogle tilfælde kan hænge sammen med ulovlige handlinger, der direkte eller indirekte støtter terrorrelaterede formål (CVE, 2020).

I Danmark har myndighederne styrket indsatsen mod organiseret økonomisk kriminalitet og velfærds kriminalitet (Justitsministeriet, 2025), der blandt andet dækker over svindel med offentlige midler, socialt bedrageri, skattesvig og hvidvask af store beløb. Danske medier har også beskrevet eksempler fra Danmark og Sverige, hvor fx momssvindel kan have været brugt af ekstreme islamistiske miljøer som en mulig kilde til terrorfinansiering (DR, 2016; Jyllands-Posten, 2017). Center for Terroranalyse vurderer fortsat, at der er personer og netværk, som ønsker at sende økonomisk støtte til militante islamistiske grupper. CTA peger samtidig på, at risikoen kan være større, når penge bevæger sig gennem netværk med mange personer, mellemlid og internationale kontakter. Det kan gøre det lettere at sende lokalt skaffede midler videre til ekstremistiske miljøer i udlandet (CTA, 2025).

Undersøgelser peger på, at finansiering i stigende grad også foregår digitalt. Sociale medier og digitale betalingstjenester kan bruges til at samle donationer ind, ofte som indsamlinger, der fremstår humanitære. Pengene kan derefter sendes videre til personer eller grupper med forbindelse til militante organisationer (Gustafsson, 2015; Krona, 2022; Ranstorp og Ahlerup, 2022). I takt med at almindelige betalingskanaler er blevet sværere at bruge til den type overførsler, har nogle aktører taget fx kryptovaluta i brug, som gør det vanskeligt for myndighederne at følge pengestrømmene (Ranstorp og Ahlerup, 2022).

Enkelte svenske studier og danske journalistiske undersøgelser peger på, at udenlandske statslige aktører i nogle tilfælde kan have betydning for finansieringen af lokale moskéer, der forbindes med ekstreme islamistiske personer og miljøer. Svenske studier beskriver blandt andet, at udenlandske stater og fonde, herunder den qatarske organisation Eid Charity, har givet store beløb til moskéer i større svenske byer (Ranstorp et al., 2018; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Studierne viser ikke, at finansieringen i sig selv fører til radikalisering, men de giver eksempler på, at personer med tilknytning til nogle af moskéerne senere er rejst til Syrien som fremmedkrigere eller er blevet vurderet som en trussel mod Sveriges nationale sikkerhed.

I Danmark har journalistiske undersøgelser beskrevet lignende sager (se fx Berlingske, 2020; Kristeligt Dagblad, 2020). Her nævnes blandt andet støtte fra den saudiarabiske ambassade til københavnske moskéer som Taiba-moskéen og Det Islamiske Forbund. De har været omtalt, fordi personer fra miljøerne senere er dømt for terror, eller fordi gæstepredikanter er blevet optaget af danske myndigheder på den nationale sanktionsliste over udenlandske religiøse forkyndere, som er udelukket fra at indrejse af hensyn til

den offentlige orden i Danmark. Sammenhængen er altså indirekte og kan ikke forstås som bevis for, at finansieringen i sig selv fører til ekstremistisk aktivitet. Finansieringen kan derimod være med til at fastholde sociale strukturer, værdier og parallel-samfund.

I forlængelse heraf peger den danske forbudsliste mod modtagelse af donationer også på, at transnationale økonomiske forbindelser indgår i myndighedernes opmærksomhed på ekstremisme (CDE, 2026). Listen omfatter personer og organisationer, der vurderes at ville modarbejde eller underminere demokratiet og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder i Danmark via donationer. Listen dokumenterer dog ikke i sig selv, at sådanne donationer er knyttet til udsatte boligområder, men kan læses som en indikation på, at transnationale økonomiske forbindelser udgør en del af det bredere støtte- og påvirkningsmiljø omkring ekstrem islamisme i Danmark.

Udnyttelse af forenings- og institutionsstrukturer

Enkelte publikationer peger på, at ekstreme islamistiske miljøer i nogle tilfælde kan bruge eksisterende foreninger og institutioner til at få lokal legitimitet, nå ud til børn, unge og familier og i nogle tilfælde få adgang til ressourcer, herunder offentlige midler. Det kan fx være foreninger, moskéer og i nogle tilfælde friskoler eller dagtilbud (CVE, 2020; Ranstorp og Ahlerup, 2022).

Sådanne steder kan have helt almindelige sociale, religiøse eller pædagogiske formål. Men de kan i nogle tilfælde også blive brugt til at påvirke holdninger, normer og fællesskaber i en mere lukket eller ekstrem retning. Det er derfor vigtigt at skelne mellem to situationer. Den ene er, at en forening eller institution selv understøtter

ekstremistiske formål. Den anden er, at enkeltpersoner med en ekstremistisk dagsorden bruger stedet som platform uden organisationens viden eller hensigt. Den forskel står ikke altid klart i litteraturen, og det kan være svært at vurdere, hvornår der er tale om det ene eller det andet. Det betyder heller ikke, at der nødvendigvis foregår åbenlys ekstremistisk aktivitet. Men over tid kan sådanne miljøer bidrage til at gøre bestemte idéer mere normale, skabe afstand til det omgivende samfund og i nogle tilfælde danne grobund for radikaliserings.

Denne pointe går igen i studier af lovovertrædelser med relation til islamisme. En britisk analyse af straffesager viser, at de mest udbredte lovovertrædelser ofte ikke handler om direkte vold, men om støtte til ekstremistisk aktivitet (Stuart, 2017). Det kan fx være forberedelse af terrorhandlinger, indsamling af terrorrelateret materiale eller spredning af ekstremistiske publikationer. Analysen peger dermed på, at ekstreme miljøer også kan fastholdes gennem mere praktiske og mindre synlige former for støtte. Denne type støtte får ofte mindre opmærksomhed end den direkte vold, men den kan stadig have betydning for, hvordan ekstreme miljøer fastholdes og udvikler sig.

Modarbejdelse af demokrati og grundlæggende rettigheder

En række undersøgelser peger på, at nogle handlinger i ekstreme islamistiske miljøer ikke nødvendigvis er ulovlige, men stadig kan være problematiske. Det kan for eksempel være handlinger, der svækker tilliden til myndigheder, begrænser den enkeltes frihed eller modarbejder demokratisk deltagelse. Over tid kan det give mere indflydelse til uformelle lokale autoriteter og miljøer, som bygger på ekstremistiske religiøse og ideologiske normer. Litteraturen peger især på tre

måder, det kan ske på.

For det første peger flere svenske kortlægninger på, at ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder kan forsøge at påvirke lokale normer og hverdagsliv. Det handler sjældent om direkte opfordringer til vold. Påvirkningen kommer oftere til udtryk som negativ social kontrol, for eksempel i form af pres på personer eller grupper i lokalmiljøer, for at de skal leve efter bestemte normer og restriktioner (CVE, 2020; Nilsson og Esholdt, 2022; Normark, 2019; Ranstorp og Ahlerup, 2022; Stål, 2021). Det kan fx handle om krav til påklædning, begrænsninger i social omgang og afstandtagen til majoritetssamfundet. Handlingerne er ikke altid strafbare i sig selv, men de kan alligevel begrænse den enkeltes frihed i hverdagen og deltagelse i samfundet.

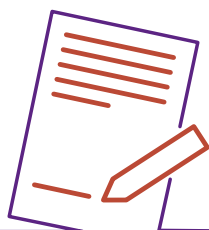
I en dansk sammenhæng er Hizb ut-Tahrir et eksempel på, hvordan antidemokratiske budskaber kan rettes direkte mod beboere i udsatte boligområder. Organisationen har opfordret muslimer til ikke at stemme ved kommunalvalg og folketingsvalg gennem løbesedler uddelt i bestemte boligområder (Jyllands-Posten 2022; Berlingske, 2025). Eksemplet viser, at budskaber, som modarbejder demokratisk deltagelse, kan spredes på måder, der ikke nødvendigvis er strafbare.

For det andet peger især svenske studier på, at personer med tilknytning til ekstreme islamistiske miljøer i nogle tilfælde kan bruge kommunale og andre offentlige stillinger til både at få adgang til ressourcer, der kan understøtte miljøernes aktiviteter, og få indflydelse i lokalmiljøet (Nilsson og Esholdt, 2025; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Det kan for eksempel være arbejde i ungdomsklubber, skoler, sociale indsatser eller andre kommunale tilbud, hvor ansatte møder børn og unge gennem almindelige velfærds- og fritidsaktiviteter. Studierne peger

på, at sådanne positioner i enkelte tilfælde kan bruges til at opbygge relationer, påvirke holdninger og invitere unge videre ind i mere lukkede religiøse eller ideologiske miljøer.

Nilsson og Esholdt (2025) beskriver konkrete tilfælde, hvor denne adgang er blevet brugt til at invitere unge ind i mere lukkede religiøse miljøer, herunder såkaldte kælder moskéer, hvor prædikanter formidler ekstremistiske fortolkninger af religiøse tekster. Selvom studier dermed peger på, at offentlige stillinger kan bruges til at skabe kontakt til unge og føre dem videre ind i ekstremistiske miljøer, bygger denne viden på kvalitative studier og enkelttilfælde. Det er derfor uklart, hvor udbredt og systematisk denne form for indflydelse er.

For det tredje peger nyere studier fra England og Tyskland på, at dele af ekstreme islamistiske miljøer i stigende grad bruger politisk-aktivistiske og juridiske kanaler til at påvirke samfundet. Det kan for eksempel være gennem protester, kampagner, retssager, lobbyarbejde eller deltagelse i valg (Dawood, 2025; Emmerich, 2023). Studierne beskriver en udvikling, hvor dele af miljøerne tilpasser sig det politiske og juridiske system for at få indflydelse på den offentlige debat, politiske beslutninger og samfundets normer.

Sammenfatning: Ekstremistiske handlinger i udsatte boligområder og digitale miljøer

- **Terrortruslen fra ekstreme islamistiske miljøer vurderes som alvorlig.** Truslen kan både komme fra personer i lokale miljøer og fra personer, der primært er aktive online og ikke har en tydelig tilknytning til et fysisk miljø. Danske terrørsager viser, at nogle sager har haft forbindelse til personer i udsatte boligområder. Samtidig viser litteraturen, at truslen ikke er begrænset til disse områder.
- **Ekstremistisk propaganda spredes både i fysiske miljøer og på digitale platforme.** De to arenaer hænger ofte sammen. I udsatte boligområder kan propaganda spredes gennem lokale kanaler som foreninger, studiekredse og moskéer. Digitale platforme gør det samtidig muligt at dele indhold hurtigt og nå mange mennesker. Litteraturen peger også på, at indholdet har ændret karakter. Det er i mindre grad åbent militant og i højere grad indirekte og normstyrende. Det kan gøre påvirkningen sværere at opdage og modvirke.
- **Trusler, intimidering og social kontrol er en vigtig del af, hvordan ekstreme islamistiske miljøer kan fastholde indflydelse.** Det gælder især internt i miljøerne og i de lokalområder, hvor de har fået fodfæste. Handlingerne er ikke altid ulovlige, men de kan stadig have store konsekvenser. De kan begrænse menneskers frihed til at træffe egne valg, leve deres liv og deltage i samfundet.
- **Ekstreme islamistiske miljøer kan opbygge styrke og kapacitet gennem flere forskellige kanaler.** Det kan for eksempel ske ved at få indflydelse i lokale foreninger og institutioner, ved at skaffe penge gennem økonomisk kriminalitet og velfærds kriminalitet eller ved digital finansiering via sociale medier eller kryptovaluta. I nogle tilfælde kan der også indgå finansiering fra udlandet, fx i forbindelse med lokale moskéer.
- **Ekstreme islamistiske miljøer kan påvirke menneskers hverdag og lokalsamfund, selv om aktiviteterne ikke nødvendigvis er ulovlige.** Det kan ske gennem pres på, hvordan mennesker bør leve, klæde sig og omgås andre, bl.a. gennem ageren i lokale foreninger og institutioner, eller gennem kampagner, retssager, lobbyarbejde og politisk deltagelse. Fælles er, at aktiviteterne kan begrænse den enkeltes frihed og give de ekstremistiske miljøer større indflydelse på lokalområdet.

6. Aktører i ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder

I dette kapitel ser vi på, hvilke aktører der kan bidrage til udbredelsen af ekstrem islamisme i udsatte boligområder. Det kan være personer, grupper, organisationer eller netværk, som på forskellige måder bidrager til for eksempel radikaliserende, rekrutterende, mobiliserende eller udøvelse af negativ social kontrol i lokalområdet.

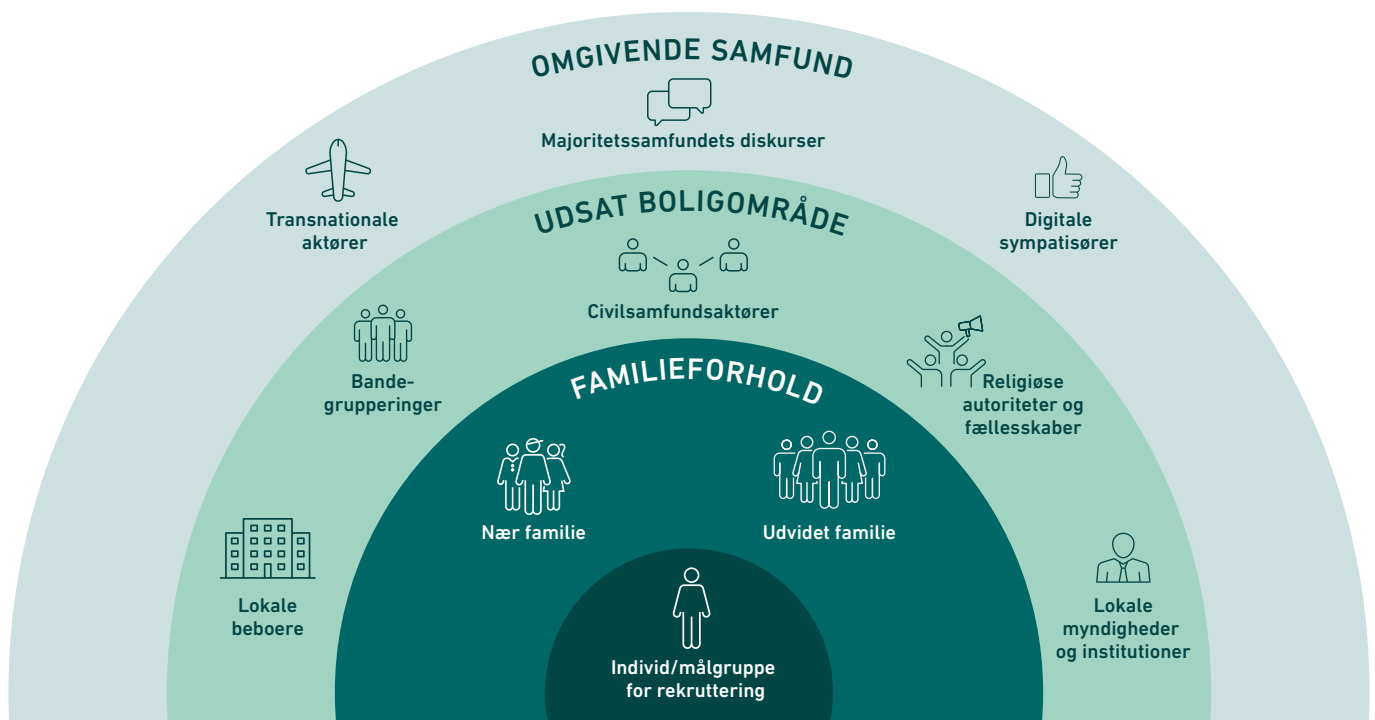
Kapitlet ser ikke kun på aktører i snæver forstand, altså konkrete personer, grupper og organisationer. Kapitlet dækker også bredere samfundsforhold, for eksempel offentlige diskurser og sociale og økonomiske vilkår, som kan skabe gunstige betingelser for ekstremistisk aktivitet. Denne brede ramme er vigtig, fordi man kun kan forstå aktørernes

handlinger, hvis man også ser på de omgivelser, de indgår i.

Som nævnt herunder og i rapportens afsnit om finansiering, udnyttelse af forenings- og institutionsstrukturer og modarbejdelse af demokrati og grundlæggende rettigheder, kan de relevante aktører inden for ekstrem islamisme og æresrelaterede konflikter agere i mange både formelle og uformelle konstruktioner og organisationer såsom religiøse institutioner, friskoler og velgørende foreninger, religiøse mæglingsråd og kældermodskeer. Dette betyder også, at de agerer i og på tværs af områder, som kan være genstand for flere myndigheders opmærksomhed.

Som i kapitlet om aktører i æresrelaterede konflikter præsenterer vi her de aktører, der på forskellige måder har betydning for udbredelsen og omfanget af ekstrem islamisme inden for og uden for udsatte boligområder (se Figur 6-1). Figuren organiserer aktørerne i koncentriske cirkler. Den bevæger sig fra de nære relationer, som familie og venner, over lokale aktører, som religiøse fællesskaber, kriminelle miljøer og myndigheder, til det bredere samfund, herunder transnationale netværk, digitale miljøer og majoritetssamfundets diskurser. De følgende afsnit følger denne opbygning og undersøger både de enkelte aktørers roller og relationerne mellem dem.

Figur 6-1: Aktørkort i relation til ekstrem islamisme

6.1 Hovedpointer

Gennemgangen af den eksisterende litteratur peger på en række tværgående hovedpointer:

Mange forskellige aktører kan påvirke, om unge i udsatte boligområder bliver rekrutteret til ekstreme islamistiske miljøer.

Det kan være personer tæt på den unge, som familie, venner og andre i lokalområdet, men også religiøse forkyndere eller kriminelle netværk. Derudover kan kontakter til udlandet og digitale miljøer have betydning.

Rekrutteringen til ekstreme islamistiske miljøer retter sig mod unge mænd og drenge.

Det gælder især unge med ikke-vestlig minoritetsbaggrund, der oplever at stå uden for samfundet, og som i nogle tilfælde også har erfaringer med kriminalitet. De fleste studier har dog haft fokus på mænd, og vi ved derfor mindre om kvinders rolle. De studier, der ser på kvinder, viser, at de ikke kun er passive deltagere, men også spiller en vigtig rolle i miljøerne – blandt andet ved at rekruttere andre kvinder.

Familien kan både forstærke og forebygge radikaliserings.

Normerne i hjemmet, æres- og kontrolstrukturer, forbindelser til ekstremistiske miljøer og manglende svar på unges spørgsmål om religion og identitet kan skubbe unge i en ekstremistisk retning. Omvendt kan familien opdage faresignaler tidligt, støtte den unge og hjælpe med at forlade miljøet. På den måde kan familien også virke beskyttende.

Lokale beboere kan både understøtte og modvirke ekstreme islamistiske miljøer.

Negativ social kontrol, manglende opbakning til myndighederne og en kultur, hvor man tier, kan give miljøerne plads til at vokse. Omvendt kan beboere modvirke dem ved at samarbejde med myndighederne og ved at sige fra over for ekstremistiske aktører.

Religiøse forkyndere og fællesskaber kan både drive og forebygge radikaliserings.

Forkyndere, der spreder ekstremistiske budskaber og fortolkninger af islam, kan trække unge mod miljøerne. Omvendt kan forkyndere og fællesskaber,

der formidler moderate fortolkninger og tilbyder alternative fællesskaber, trække unge væk.

Kriminelle grupperinger og bander kan overlappe med ekstreme islamistiske netværk.

Miljøerne omkring kriminelle grupper kan fungere som en vej ind i radikaliserings. I nogle tilfælde er der direkte forbindelser mellem de to typer af netværk.

Negative oplevelser med lokale myndigheder og institutioner kan svække tilliden og skubbe unge mod ekstremistiske miljøer.

Omvendt kan en inkluderende indsats i skoler, fritidstilbud og politi tæt på lokalområdet virke forebyggende.

Lokale ekstreme islamistiske netværk bliver styrket af forbindelser til udlandet.

Netværkene bruger kontakter til store globale organisationer som Al-Qaeda og IS til at hente ideologisk opbakning og praktisk støtte.

Digitale miljøer og sympatisører forstærker lokale netværks rækkevidde og troværdighed.

Når folk liker og deler indhold, hjælper de med at sprede propaganda og rekruttere nye medlemmer. Det giver små, lokale netværk en følelse af at være del af en større, global bevægelse.

Når majoritetssamfundet taler nedladende om islam, muslimer og udsatte boligområder, kan det gøre ekstremistiske budskaber mere tiltrækkende.

Den slags omtale kan forstærke oplevelsen af at blive holdt uden for og behandlet uretfærdigt. Det kan gøre ekstreme islamistiske grupper og deres handlinger mere tillokkende.

6.2 Gennemgang af resultater

I det følgende gennemgår vi den litteratur, der handler om aktører med betydning for ekstrem islamisme i udsatte boligområder. Først beskriver vi, hvilke målgrupper ekstremistiske miljøer typisk forsøger at nå og rekruttere. Derefter ser vi nærmere på

de aktører, som kan være med til at forme, forstærke eller modvirke ekstrem islamisme i områderne. Kapitlet består af følgende afsnit:

- Familien og nære relationer (afsnit 6.2.2)

- Aktører i lokalområdet (afsnit 6.2.3)
- Aktører i det omkringliggende samfund (afsnit 6.2.4)

6.2.1 Målgrupper for rekruttering til ekstrem islamisme

Inden vi gennemgår de enkelte aktørtyper, ser vi kort på, hvem ekstremistiske miljøer typisk forsøger at nå og rekruttere. Det er vigtigt, fordi det gør det lettere at forstå, hvordan forskellige aktører kan få betydning. Afsnittet beskriver derfor de personer og grupper, som litteraturen peger på som særligt modtagelige for ekstremistiske budskaber. Et centralt fund er, at litteraturen om ekstrem islamisme i udsatte boligområder i høj grad peger på de samme sårbarheder og rekrutteringsmønstre, som går igen i den bredere forskning om ekstremisme og radikalisering.

Unge i udsatte boligområder

Litteraturen peger på, at ekstremistiske miljøer især forsøger at rekruttere blandt unge i udsatte boligområder. Det gælder særligt unge mænd sidst i teenageårene og i 20'erne. Flere studier beskriver dem som en vigtig målgruppe, fordi nogle står i en usikker situation. De kan have svært ved at se en vej videre i livet, føle sig uden for samfundet eller have en svag tilknytning til uddannelse og arbejde. Det kan gøre dem mere åbne over for ekstremistiske miljøer, som tilbyder fællesskab, retning og en stærk identitet (Abbas og McNeil-Willson, 2025; Lunar et al., 2021; Stuart, 2017;

EIP, 2017; Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016).

Flere studier peger også på, at mange af de unge, som ekstremistiske miljøer forsøger at nå, har minoritetsetnisk baggrund. For nogle kan oplevelser med marginalisering, diskrimination og afstand til det øvrige samfund skabe usikkerhed om, hvor de hører til. Det gælder især unge muslimer i anden og tredje generation, som kan opleve at stå mellem forældrenes religiøse praksis og deres egen hverdag i samfundet. I den situation kan nogle søge klare svar, stærke fællesskaber og tydelige autoriteter uden for de etablerede moskémiljøer (Lunar et al., 2021; Abbas og Siddique, 2012).¹⁵ Samtidig kan medier og den offentlige debat være med til at fremstille unge muslimske mænd som en særlig risiko eller trussel, hvilket kan forstærke følelsen af at blive set på med mistillid og stå uden for fællesskabet (Lynch, 2013).

Litteraturen peger på, at personer, der tidligere har begået kriminalitet, kan være særligt sårbare over for ekstrem islamisme (Greenwood, 2018). Flere studier viser, at radikaliserede personer ofte også har erfaring med småkriminalitet eller bandekriminalitet. Det betyder ikke, at kriminalitet i

sig selv fører til radikalisering, men at nogle personer kan stå i en situation, hvor de er mere åbne for ekstremistiske miljøer. Det kan for eksempel gælde unge med løs tilknytning til kriminelle grupper, hvor fællesskab, status og konflikter kan være med til at forstærke en radikaliseringsproces (Neve et al., 2020; EIP, 2017; Varvelli et al., 2016; CVE, 2020).

Enkelte studier giver også et indtryk af, hvor ofte personer i ekstreme islamistiske miljøer tidligere har været i kontakt med politiet eller retssystemet. I Sverige vurderer sikkerhedspolitiet, at 70 procent af personerne i ekstreme islamistiske miljøer tidligere har været mistænkt for kriminalitet (Rostami et al., 2018). I Storbritannien viser et studie, at 48 procent af den islamisme-relaterede kriminalitet blev begået af personer, som politiet allerede havde kendskab til. Her handler tallet altså om gerningsmænd bag konkrete lovovertrædelser og ikke om personer i ekstremistiske miljøer generelt (Stuart, 2017).

Selvom studiernes resultater ikke direkte kan sammenlignes, peger de tilsammen på, at personer, der tidligere har været involveret i kriminalitet eller haft kontakt med retssystemet, ser ud til at fylde relativt meget

15. Flere publikationer om ekstreme islamistiske miljøer peger desuden på, at konvertitter ligeledes bliver en målgruppe for og del af de etniske minoritetsmiljøer, for eksempel gennem ægteskab eller partnerskab og vennekrede, hvor både mandlige og kvindelige individer rekrutteres eller socialiseres ind i ekstreme islamistiske miljøer. Se for eksempel Larsen og Jensen (2022), Van San (2015) og Schuurman et al. (2016).

i nogle ekstreme islamistiske miljøer. Studierne peger samtidig på, at nogle i denne gruppe kan være lettere at rekruttere, fordi de søger fællesskab, anerkendelse og en vej væk fra et liv præget af stigma. I den situation kan et ekstremistisk miljø fremstå som et sted, der tilbyder en ny start, tydelige rollemodeller, stærke fællesskaber og i nogle tilfælde også social eller økonomisk støtte.

og unge mellem 10 og 17 år (CDE, 2025). CDE peger også på, at online gaming-platforme i stigende grad bliver brugt til rekrutteringsforsøg og til at sprede ekstremistisk propaganda (CDE, 2024).

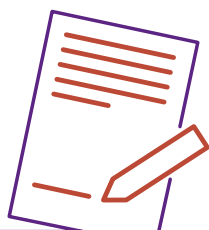
Litteraturen på området har dog især haft fokus på mænd. De studier, der ser nærmere på kvinder, peger på, at kvinder ofte overses, selv om de kan

have centrale roller i ekstremistiske miljøer, blandt andet i rekrutteringen af andre kvinder (Jacobsen, 2025). Litteraturen fremhæver også en forskel i, hvordan kvinder og mænd ofte bliver rekrutteret. Kvinder rekrutteres ofte via internettet og sociale medier i hjemmets private rum. Mænd bliver oftere rekrutteret i sociale fællesskaber uden for hjemmet (Jensen, 2019).

Online-miljøer som rekrutteringsarena

Digitale platforme og online-miljøer kan spille en vigtig rolle i radikaliseringsprocesser, især blandt unge og socialt isolerede personer. Her kan de møde andre, der tænker som dem selv, opleve fællesskab og få kontakt til mere organiserede netværk (Alkhamisi et al., 2024; Clever et al., 2023).

Digitale platforme kan have flere funktioner i radikaliseringsforløb. De kan være det første sted, hvor en person møder ekstremistisk indhold, og hvor personen gradvist bliver en del af et fællesskab og får en stærkere følelse af at høre til. Senere i forløbet kan kontakten flytte over i mere lukkede kanaler, hvor relationerne til andre i netværket bliver tættere, og hvor der kan ske mobilisering til konkrete ekstremistiske handlinger. Alkhamisi et al. (2024) viser for eksempel, at digitale miljøer ikke kun giver adgang til information, men også fungerer som sociale rum, hvor fællesskab og tilhørsforhold kan vokse frem. Akram og Nasar (2023) vurderer desuden, at unge mellem 15 og 24 år er særligt udsatte for radikalisering via sociale medier. I en dansk undersøgelse af 359 bekymringssager om ekstremisme oplyser CDE, at 47 procent af sagerne handlede om børn

Sammenfatning: Målgrupper for rekruttering til ekstrem islamisme

- **Unge mænd i udsatte boligområder er en central målgruppe for rekruttering.** Det gælder især unge mænd sidst i teenageårene og i 20'erne, som står i en sårbar situation. Nogle har svært ved at se en vej videre i livet, har løs tilknytning til uddannelse og arbejde eller oplever marginalisering og usikkerhed om, hvor de hører til. Det kan især gælde unge muslimer i anden og tredje generation, som kan opleve at stå mellem forældrenes religiøse praksis og deres egen hverdag i samfundet.
- **Personer, der tidligere har været involveret i kriminalitet, fylder relativt meget i nogle ekstremistiske miljøer.** Flere studier viser, at radikaliserede personer ofte også har erfaring med småkriminalitet og oplevelser med diskrimination. Det betyder ikke, at kriminalitet i sig selv fører til radikalisering. Men for nogle kan et ekstremistisk miljø fremstå som en mulighed for fællesskab, anerkendelse, nye rollemodeller og en ny start.
- **Digitale platforme kan spille en vigtig rolle i radikaliseringsprocesser.** De kan være det første sted, hvor en person møder ekstremistisk indhold. De kan også fungere som sociale rum, hvor personer gradvist får en stærkere følelse af fællesskab og tilhørsforhold. Senere kan kontakten flytte over i mere lukkede kanaler, hvor relationerne bliver tættere, og hvor der kan ske mobilisering til konkrete ekstremistiske handlinger. Unge mellem 15 og 24 år vurderes som særligt udsatte.
- **Kvinder overses ofte som målgruppe, men kan også spille vigtige roller i ekstremistiske miljøer.** Litteraturen peger på, at mænd oftere rekrutteres gennem sociale fællesskaber uden for hjemmet, mens kvinder i højere grad kan blive påvirket gennem internettet og sociale medier i hjemmets private rum. Kvinder kan samtidig selv bidrage til rekruttering, fastholdelse og støtte til ekstremistiske miljøer.

6.2.2 Familien og nære relationer

Dette afsnit handler om, hvilken rolle familien og nære relationer kan spille i forhold til ekstrem islamisme. Familien og de nærmeste relationer kan have betydning på flere måder. De kan i nogle tilfælde være med til at skubbe en person tættere på et ekstremistisk miljø. I andre tilfælde kan de hjælpe personen med at bevæge sig væk fra miljøet igen. Afsnittet ser også på, hvordan digitale platforme kan gøre det sværere for familien at opdage radikaliserings, fordi kontakten til ekstremistisk indhold og netværk kan foregå online og være skjult for familien.

Familien

Familien og hjemmet har stor betydning for børn og unges værdier og måde at se verden på. På tværs af studierne beskrives familien som et vigtigt sted, hvor børn og unge lærer normer, holdninger og forståelser af, hvad der er rigtigt og forkert. Denne påvirkning kan være stærk og vare ved over tid. I en svensk kontekst peger Ranstorp og Ahlerup (2022) på, at familien kan få særlig stor betydning for sårbare unge, hvis deres kontakt til det omgivende samfund er begrænset. I sådanne situationer kan familiens normer og værdier komme til at fylde mere i den unges forståelse af sig selv og omverdenen.

Flere studier viser, at familiemedlemmer – forældre, søskende og andre nære slægtninge – kan have direkte betydning for unges radikaliserings mod ekstrem islamisme. Studierne giver eksempler på familier, hvor et eks-

tremit islamistisk verdensbillede fylder meget i hjemmet, og hvor børn og unge bliver opdraget til at tage afstand fra majoritetssamfundet, som fremstilles som racistisk eller fjendtligt over for muslimer (Neve et al., 2020; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Andre studier viser, at også søskende, fætre eller nevøer kan være med til at trække personer ind i ekstremistiske miljøer (Hjelt, 2020; CVE, 2020). Fordi relationen bygger på nærhed og tillid, kan kontakten til miljøet virke mindre fremmed og mere acceptabel.

Andre studier peger på en mere indirekte sammenhæng, hvor bestemte normer i hjemmet kan gøre nogle ekstreme islamistiske budskaber lettere at acceptere for den unge. Det gælder især i familier præget af stærke æresnormer og patriarkalske værdier. Som vi beskriver nærmere i det sidste kapitel, er sådanne normer ikke i sig selv ekstremistiske, men en række studier peger på, at de i nogle tilfælde kan skabe grobund for ekstremistiske synspunkter, fordi budskaberne bygger videre på normer, som allerede findes i familien (Esholdt og Necef, 2024; Greenwood, 2018; Strindberg, 2021).

Familien kan i nogle tilfælde komme til at støtte en radikaliseringsproces, uden at det er hensigten. Hjelt (2020) peger på, at det ikke kun sker i organiserede fællesskaber, men også kan opstå i nære familierelationer. Forældre kan for eksempel bakke op om et ungt menneskes voksende engagement i et religiøst miljø, hvis miljøet udefra virker trygt. Det kan

også ske, hvis forældrene oplever, at miljøet holder den unge væk fra kriminalitet i lokalområdet. I nogle tilfælde kan miljøet dog samtidig rumme radikaliserede holdninger eller relationer, som ikke er tydelige for familien (Hjelt, 2020).

European Institute of Peace (2017) fremhæver samtidig, at det kan være svært for forældre at opdage, hvad der foregår, når en stor del af de unges kontakt og informationssøgning foregår online. Andre studier viser også, at nogle forældre forholder sig passive, selv når de ser tegn på radikaliserings, fordi de er usikre på, hvordan de skal handle, eller frygter konsekvenserne ved at gribe ind (Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016; Neve et al., 2020).

Familien kan også få betydning, når unge søger svar på religiøse og personlige spørgsmål. Flere studier viser, at nogle unge oplever, at deres forældre har svært ved at hjælpe dem med spørgsmål om fx identitet og diskrimination. Når de unge ikke finder svar i familien, kan de begynde at søge mod ekstreme islamistiske miljøer, der tilbyder klare forklaringer, stærke fællesskaber og tydelige svar på, hvem den unge er, og hvem der er imod dem (EIP, 2017; Neve et al., 2020; Abbas og Siddique, 2012).

Samtidig viser flere studier, at familien også kan beskytte mod ekstrem islamisme. Nære familiemedlemmer er ofte blandt de første, der kan opdage bekymrende ændringer i adfærd og søge hjælp. Studierne peger også på, at tryghed, omsorg og stabile relationer i hjemmet kan være vigtige, når en person skal bryde med et ekstremistisk miljø. Familiens støtte kan gøre det lettere både at forlade miljøet og undgå at vende tilbage til det igen (Hjelt, 2020; EIP, 2017; Dal-

gaard-Nielsen og Larsen, 2016; Stål, 2021). Et dansk studie fra CDE (2021) beskriver også familien som en vigtig ressource i exit-forløb, hvor familierådgivning fremhæves som en lovende måde at støtte mennesker i at komme ud af ekstremistiske miljøer.

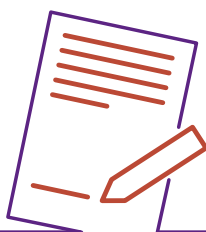
Venner og vennegrupper

Venner og vennegrupper kan også spille en vigtig rolle i radikalisering. Flere studier peger på, at venner kan være en direkte vej ind i ekstremistiske miljøer, både i fysiske fællesskaber og på digitale platforme (Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016; Stål, 2021; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Gennem venskaber kan unge møde ekstremistiske budskaber i en relation, der allerede bygger på tillid og fællesskab. Det kan især få betydning for unge, som søger identitet, retning og et sted at høre til. Venner kan også gøre miljøerne mere attraktive, hvis de forbindes med status, styrke, mod eller spænding.

Venner kan også være med til at trække hinanden længere ind i ekstremistiske miljøer. Flere studier beskriver, hvordan vennegrupper kan gennemgå en fælles radikaliseringsproces, når de sammen bevæger sig mod ekstremistiske miljøer (CVE, 2020; Hjelt, 2020; Esholdt og Necef, 2024). Venskaber kan gøre det lettere at tale om følsomme emner som tro, uretfærdighed og konflikter, og de kan gøre det lettere at opsøge bestemte moskéer, læsegrupper, mødesteder eller onlinefællesskaber sammen (Hjelt, 2020; CVE, 2020). Over tid kan samtaler, deling af onlineindhold og gensidig bekræftelse gøre ekstreme idéer mere almindelige i gruppen. Der er eksempler på, at sådanne processer kan bidrage til, at rejser til Syrien eller væbnet jihad gradvist bliver fremstillet som realistiske eller beundringsværdige valg (Hjelt, 2020; Esholdt og Necef, 2024; Neve et al., 2020).

Samtidig kan venner og vennegrupper også beskytte mod radikalisering. Flere studier peger på, at venskaber kan have mange af de samme beskyttende funktioner som familien (Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016; Stål, 2021; Hjelt, 2020). Trygge relationer og et aktivt fritidsliv kan give unge et stærkt alternativ til ekstremistiske miljøer. Det gælder fx, når venskaberne er

knyttet til sport, foreningsliv eller andre almindelige fællesskaber i hverdagen. Studierne peger også på, at gamle venner og nye relationer uden for det ekstremistiske miljø kan støtte en person i at bryde med netværket og gøre det lettere at skabe en hverdag uden for miljøet.

Sammenfatning: Familien og nære relationer

- **Familien kan både forstærke og forebygge radikalisering.** I nogle tilfælde kan familiens værdier og normer gøre radikalisering mere sandsynlig. I andre tilfælde kan trygge relationer i familien beskytte den unge og støtte personen i at bryde med et ekstremistisk miljø.
- **Unge kan søge mod ekstremistiske miljøer, hvis de ikke finder svar andre steder.** Det kan især handle om spørgsmål om identitet, tro, diskrimination og deres plads i samfundet. Hvis familien har svært ved at hjælpe med de spørgsmål, kan ekstremistiske grupper få betydning, fordi de tilbyder enkle forklaringer, tydelige svar og et stærkt fællesskab.
- **Forældre kan komme til at støtte radikalisering uden at ville det.** Det kan ske, hvis de bakker op om miljøer, der udefra virker trygge, men som samtidig rummer ekstremistiske holdninger eller relationer. Det kan også ske, hvis forældre ikke reagerer på bekymrende tegn, fordi de er usikre på, hvad de skal gøre.
- **Vennegrupper kan gøre ekstreme idéer mere almindelige i hverdagen.** Gennem samtaler, deling af onlineindhold og gensidig bekræftelse kan venner gradvist gøre ekstremistiske holdninger mere acceptable i gruppen. Omvendt kan trygge venskaber og almindelige fællesskaber i fritidslivet beskytte mod radikalisering og støtte en vej ud af ekstremistiske miljøer.

6.2.3 Aktører i lokalområdet

Dette afsnit handler om de aktører i lokalområdet, som kan have betydning for udbredelsen af ekstrem islamisme. Litteraturen peger især på andre beboere i området, religiøse forkyndere og fællesskaber samt kriminelle grupper og bandemiljøer. Afsnittet ser også på, hvordan negative erfaringer med lokale myndigheder og institutioner kan få betydning for tillid, afstand til samfundet og modtagelighed over for ekstremistiske budskaber.

Lokale beboere

Ekstreme islamistiske netværk består ofte af en aktiv kerne, men kan også få støtte fra personer i lokalområdet, som står længere væk fra miljøet (CVE, 2020; Hjelt, 2020; Hüttermann, 2018; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Det kan være andre, der accepterer miljøets synspunkter, deler nogle af holdningerne eller støtter miljøet socialt i hverdagen. Selv om de ikke selv begår vold eller ulovlige handlinger, kan deres opbakning give miljøet synlighed og en stærkere position i området. Et dansk studie beskriver for eksempel et miljø, hvor en radikaliseret kerne på 40 til 50 personer var omgivet af 50 til 60 tilhængere. Til trods for at tilhængerne ikke selv var voldelige, styrkede de miljøets position gennem deltagelse i religiøse aktiviteter og økonomisk støtte.

Nogle studier peger på, at beboere også kan være med til at styrke ekstreme islamistiske miljøers

position i lokalområdet gennem udøvelse af negativ social kontrol. Det handler især om, at familie, venner eller andre i lokalområdet holder øje med, om beboere efterlever ekstreme fortolkninger af islam – fx restriktioner i forhold til kønsadskillelse i offentlige rum (Esholdt og Necef, 2024; Strindberg, 2021; Fredriksson og Torstensson, 2019; Ranstorp og Ahlerup, 2022). I svenske udsatte boligområder beskrives det som en form for "moralpoliti", hvor især piger og kvinder oplever restriktioner på deres adfærd (Ranstorp og Ahlerup, 2022; Strindberg, 2021; Stål, 2021). Danske medier har på lignende måde beskrevet "sharia-patroljer" i udsatte boligområder i Aarhus (BT, 2025; Jyllands-Posten, 2024), hvor andre beboere, der ikke lever op til deres religiøse regler, kan blive mødt med trusler og pres for at rette ind.

Litteraturen peger også på, at lokale forhold i udsatte boligområder kan give ekstreme islamistiske miljøer bedre betingelser, selv om beboerne ikke aktivt støtter dem. Fattigdom, kriminalitet, psykiske problemer og oplevelser af stigmatisering kan gøre nogle personer mere modtagelige for fortællinger om, at der findes et klart "os" og "dem" (Neve et al., 2020; Strindberg, 2021). I nogle områder er der samtidig stærke interne fællesskaber og lav tillid til myndighederne. Det kan betyde, at problemer oftere bliver håndteret internt, og at beboere tøver med at kontakte politi eller fagprofes-

sionelle, også når de ser tegn på ekstremistisk aktivitet. Det kan især ske, hvis aktiviteten ikke virker alvorlig, eller hvis den bliver opfattet som en del af et almindeligt religiøst miljø (Neve et al., 2020; Hjelt, 2020).

Denne tilbageholdenhed kan blive stærkere, hvis beboere oplever frygt, trusler eller direkte pres fra de ekstremistiske miljøer i området. I nogle områder kan det skabe en tavshedskultur, hvor beboere lader være med at anmelde ekstremistiske grupper eller samarbejde med retssystemet, fordi de frygter konsekvenserne. Det kan for eksempel handle om vidner, der bliver truet (Normark, 2018; Stål, 2021). Svenske studier viser, at trusler fra kriminelle og ekstremistiske aktører kan påvirke hele lokalområdet. Det kan svække tilliden mellem beboerne, gøre det sværere at tage fælles ansvar og få ressourcestærke beboere til at flytte. Når tillid, relationer og fælles ansvar bliver svækket, kan de samme aktører få mere plads og større indflydelse i området (Normark, 2018; Strindberg, 2021).

Litteraturen peger dog også på, at lokale beboere kan spille en vigtig rolle i at modvirke ekstreme islamistiske miljøer. Hjelt (2020) beskriver blandt andet, hvordan beboere konfronterer unge, der er på vej ind i sådanne miljøer, og samarbejder med myndighederne om lokale tilbud, der kan oplyse om radikaliserings og skabe alternative fællesskaber. Andre studier fremhæver også, at indsatser virker bedre, når de bliver udviklet sammen med lokale beboere, der kan bygge bro mellem myndigheder og marginaliserede lokalsamfund (EIP, 2017; Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016; Stål, 2021).

Religiøse forkyndere og fællesskaber

I udsatte boligområder, hvor ekstreme islamistiske miljøer står stærkt, peger litteraturen på, at bestemte religiøse forkyndere og fællesskaberne omkring dem ofte spiller en central rolle. Det gælder især karismatiske forkyndere, der har stor personlig gennemslagskraft og kan opbygge tillid til lokale unge (Hjelt, 2020; EIP, 2017; Fredriksson og Torstensson, 2019; Ranstorp og Ahlerup, 2022; Hüttermann, 2018; Neve et al., 2020). Deres ekstreme fortolkninger af islam og fortællinger om diskrimination, vestlig dominans og moralsk forfald kan for nogle unge opleves som noget, der giver mening, identitet og retning.

Flere studier beskriver, at disse religiøse forkyndere formidler deres budskaber gennem moskémiljøer, koranskoler og friskoler, men også nogle steder ved mere uformelle og lukkede religiøse samlinger i lejede lokaler, private hjem og det, som nogle interviewpersoner kalder "kældermodskéer" (Hjelt, 2020; EIP, 2017; Esholdt og Necef, 2024). I Danmark og Sverige findes der også eksempler på, at nogle af disse forkyndere er blevet afvist i etablerede moskémiljøer. Det har øget deres brug af onlinemiljøer som kanal til kontakt, påvirkning og rekruttering (Gustafsson og Ranstorp, 2017; CDE, 2022).

I Danmark har udenlandske religiøse forkyndere de seneste år også været et

opmærksomhedspunkt for myndighederne. Det ses blandt andet på den nationale sanktionsliste, hvor en række navngivne forkyndere er blevet udelukket fra indrejse af hensyn til den offentlige orden i Danmark (Udlændingestyrelsen, 2026). Sanktionslisten dokumenterer imidlertid ikke i sig selv en tilknytning til udsatte boligområder, men kan ses som en indikation af, at udenlandske forkyndere indgår som en del af bredere transnationale netværk omkring danske ekstremistiske miljøer.

Nogle studier peger på, at ekstreme islamistiske miljøer i visse tilfælde kan få betydning, når sårbare unge mangler troværdige voksne eller religiøse autoriteter, som kan tale med

dem om identitet, tilhørsforhold og frustrationer. Et studie fra England viser fx, at sprogbarrierer gjorde det svært for moderate imamer at kommunikere med en gruppe muslimske unge, der i stedet søgte mod et ekstremistisk netværk, som talte mere direkte til dem og deres erfaringer (Abbas og Siddique, 2012). I en dansk kontekst peger Dalgaard-Nielsen og Larsen (2016) på noget lignende. Her beskrives det, at ekstreme islamistiske prædikanter blev oplevet som mere opsøgende og synlige over for sårbare unge, mens moderate imamer i højere grad fremstod afventende og i nogle tilfælde havde svært ved at tale med de unge om deres frustrationer.

Det betyder dog ikke, at religiøse aktører kun spiller en problematisk rolle. Flere studier peger tværtimod på, at lokale imamer og religiøse fællesskaber kan være vigtige i forebyggelsen af ekstremisme. Det kan de være, når de aktivt imødegår ekstremistiske fortolkninger af islam og udfordrer ekstreme islamisters forsøg på at definere, hvad religionen kræver (Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016; EIP, 2017; Neve et al., 2020; Abbas og Siddique, 2012). Det kan for eksempel ske ved at afvise voldelige fortolkninger af islam, tale med unge om identitet og tilhørsforhold og vise, hvordan islam kan forenes med livet som borger i et vestligt samfund. På den måde kan de tilbyde unge troværdige alternativer til ekstremistiske miljøer, både i lokale fællesskaber og, hvor det er relevant, i digitale rum.

Kriminelle grupperinger og bandemiljøer

Kriminelle grupperinger og bandemiljøer er vigtige at have blik for, når man ser på ekstremisme i udsatte boligområder. De kan præge hverdagen i området, skabe utryghed og påvirke relationer og konflikter mellem beboere. Derfor fylder de også meget i myndighedernes arbejde. Litteraturen peger på, at de i nogle tilfælde også kan have betydning for, hvordan ekstreme islamistiske miljøer får fodfæste lokalt.

Flere studier beskriver, at der i nogle udsatte områder kan være forbindelser mellem kriminelle grupperinger, bandemiljøer og ekstreme islamistiske miljøer (Normark, 2018; Esholdt og Necef, 2024; Ranstorp og Ahlerup, 2022; Basra og Neumann, 2016). Det betyder ikke nødvendigvis, at de samarbejder med hinanden, men snarere at personer, netværk og mødesteder i nogle tilfælde kan være de samme. Nogle personer kan bevæge sig mellem kriminelle miljøer og ekstreme islamistiske miljøer, og rekruttering kan ske i de samme sociale rum. Her kan ekstreme budskaber få gennemslag, fordi de kan tale ind i erfaringer med vold, marginalisering, social udsathed og modstand mod majoritetssamfundet.

Basra og Neumann (2016) peger på, at IS i stigende grad har forsøgt at rekruttere personer fra kriminelle miljøer. Det kan blandt andet skyldes, at nogle allerede har erfaring med vold, ulovlige handlinger og konflikt med myndigheder. Svenske studier beskriver lignende forbindelser i udsatte områder og viser samtidig, at bevægelsen også kan gå den anden vej, når hjemvendte fremmedkrigere senere bliver en del af kriminelle netværk (Normark, 2018; Ranstorp og Ahlerup, 2022; Stål, 2021).

Samtidig viser enkelte studier, at ekstreme islamistiske miljøer for nogle

personer kan fremstå som en vej væk fra kriminalitet (Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016; Hjelt, 2020). Som beskrevet i afsnit 6.2.1 om rekrutteringsmålgrupper kan sådanne miljøer tilbyde et nyt fællesskab til personer med kriminel baggrund. Hjelt (2020) beskriver fx, hvordan et ekstremt islamistisk netværk i Aarhus tilbød social og økonomisk støtte til kriminelle som en vej ud af det kriminelle miljø.

Lokale myndigheder og institutioner

Lokale myndigheder og institutioner kan have stor betydning for, om ekstreme islamistiske miljøer får fodfæste i udsatte områder. Litteraturen peger især på kommuner, jobcentre, skoler, fritidsklubber, væresteder og politi som centrale aktører (Strindberg, 2021; Ranstorp og Ahlerup, 2022; Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016). Deres betydning afhænger dog i høj grad af, hvordan beboerne oplever mødet med dem. De kan både være en vigtig beskyttelse og støtte, men de kan også komme til at svække tilliden, hvis mødet opleves som uretfærdigt eller præget af mistanke.

Et gennemgående fund er, at unge og andre beboere kan miste tillid til myndighederne, hvis de føler sig mødt med mistanke frem for hjælp og dialog. Det gælder også, hvis de oplever, at myndighederne ikke forstår deres baggrund eller hverdag. I de situationer kan det blive mindre sandsynligt, at de søger hjælp eller deler bekymringer med myndighederne (Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016). Hvis beboere samtidig oplever, at myndighederne ikke beskytter dem eller behandler dem retfærdigt, kan det give mere plads til uformelle autoriteter og miljøer uden for de almindelige institutioner (Normark, 2018).

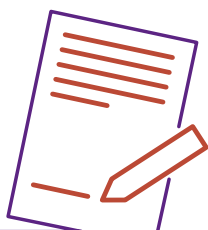
Flere studier peger på, at oplevelser i hverdagen kan være med til at forstærke en radikaliseringsproces. Et

belgisk studie beskriver for eksempel, at unge med minoritetsbaggrund kan føle sig mistænkeliggjort og uønsket, hvis de oplever politidiskrimination, razziaer eller gentagne ID-kontroller (EIP, 2017). Andre studier peger på, at skolen også kan have betydning. Hvis undervisningen har lav kvalitet, eller hvis lærere undgår at tale om svære religiøse spørgsmål, kan nogle unge søge mod radikaliserede miljøer, hvor de oplever anerkendelse og får klare svar (Stål, 2021; Hjelt, 2020).

Studierne beskriver også, at ungdomscentre og fritidsklubber i nogle tilfælde kan blive brugt til rekruttering. Det kan ske, hvis ideologiske forkyndere får adgang til unge, uden at der er voksne eller fagpersoner, som tydeligt udfordrer de ekstremistiske budskaber (Fredriksson og Torstensson, 2019; Hüttermann, 2018; CDE, 2022; CVE, 2020).

Samtidig viser flere studier, at de samme lokale institutioner også kan have en forebyggende rolle. Skoler kan styrke unges tilknytning til fællesskaber og give dem viden om demokrati, rettigheder og deltagelse. Medarbejdere i fritidsklubber og ungdomscentre kan også være vigtige, fordi de ofte er tæt på de unge og kan opdage tidlige tegn på radikalisering, før udviklingen tager til (Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016; Ranstorp og Ahlerup, 2022; Stål, 2021). Flere studier fremhæver også politiets lokale arbejde i udsatte områder. Når politiet er synligt til stede, kender området og opbygger relationer til beboere, moskéer og foreninger, kan det styrke tilliden (EIP, 2017; Hjelt, 2020). Den tillid kan gøre det lettere at samarbejde om at opdage og håndtere bekymringer om radikalisering og ekstreme islamistiske miljøer på et tidligt tidspunkt.

Sammenfatning: Aktører i lokalområdet

- Lokale beboere kan både give plads til og modvirke ekstreme islamistiske miljøer. De kan understøtte miljøerne gennem negativ social kontrol, manglende opbakning til lokale myndigheder og en tavshedskultur omkring bekymringer og hændelser. De kan også modvirke miljøerne, når de samarbejder med myndigheder og konfronterer ekstremistiske aktører.
- Religiøse forkyndere og fællesskaber kan både fremme og forebygge radikalisering. De kan fremme radikalisering, hvis de spreder eller normaliserer ekstremistiske budskaber og ekstreme fortolkninger af islam, både lokalt og på digitale platforme. De kan også forebygge radikalisering, når de formidler mere moderate fortolkninger og tilbyder fællesskaber, hvor unge kan finde tilhør, støtte og svar uden at blive trukket mod ekstreme miljøer.
- Kriminelle grupper og bandemiljøer kan i nogle tilfælde overlappe med ekstreme islamistiske miljøer. Nogle personer bevæger sig mellem kriminalitet og ekstremistiske miljøer, og nogle steder kan rekruttering ske i de samme miljøer. Forskningen peger samtidig på, at sammenhængen er kompleks. Kriminalitet kan føre ind i ekstremisme, ekstremisme kan føre ind i kriminalitet, og de to miljøer kan i nogle tilfælde støtte hinanden praktisk eller socialt.
- Lokale myndigheder og institutioner kan både svække og styrke forebyggelsen af ekstremisme. Negative møder med myndigheder, skoler, politi og fritidstilbud kan svække tilliden og gøre nogle unge mere modtagelige over for ekstreme miljøer. Omvendt kan de samme aktører forebygge radikalisering gennem trygge skole- og fritidsfællesskaber, tidlig opsporing, stærke relationer og lokalt politiarbejde, der bygger på tillid.

6.2.4 Aktører i det omgivende samfund

Ekstreme islamistiske miljøer bliver ikke kun påvirket af det, der sker i lokalområdet, men også af aktører og forhold uden for området. Dette afsnit ser på tre former for påvirkning. Den første er forbindelser på tværs af lande, hvor ekstremistiske miljøer har kontakt med hinanden internationalt. Den anden er digitale miljøer og sympatisører, som kan sprede budskaber og skabe kontakt online. Den tredje er den måde, majoritetssamfundet taler om bestemte grupper, problemer og konflikter på.

Transnationale forbindelsesled

Forbindelser på tværs af lande kan have betydning for lokale ekstreme islamistiske miljøer. Det kan både være kontakt til større internationale organisationer og til digitale miljøer, som giver lokale aktører adgang til ideer, budskaber og rollemodeller. I litteraturen beskrives forbindelserne især på tre måder.

For det første kan større internationale organisationer have betydning for

lokale ekstreme islamistiske miljøer, fordi de giver en ramme for at forstå lokale problemer. Litteraturen viser, at mindre lokale netværk kan bruge organisationer som IS og Al-Qaeda som reference, når de forklarer deres egen situation. Erfaringer med for eksempel diskrimination, arbejdsløshed og marginalisering kan dermed blive tolket som tegn på en større global konflikt mellem islam og Vesten (Strindberg, 2021; EIP, 2017; Stål, 2021; Dalgaard-Nielsen og Larsen, 2016). På den måde kan lokale problemer få en religiøs og ideologisk betydning, som

gør ekstreme eller ulovlige handlinger lettere at retfærdiggøre. Litteraturen peger også på, at lokale ledere kan få større autoritet, hvis de har kontakt til større internationale netværk (CDE, 2022; Normark, 2018).

For det andet kan personlige forbindelser til ekstremistiske aktører i andre lande styrke lokale netværk. Forbindelserne kan give adgang til viden, undervisning, kontakter og praktisk hjælp. Et hollandsk studie beskriver for eksempel, hvordan et lokalt jihadistisk netværk blev bygget op gennem én persons kontakt til den britiske gruppe al-Muhajiroun og den belgiske gruppe Sharia4Belgium. Kontakterne gav netværket både viden og større autoritet (Neve et al., 2020; Normark, 2018). CDE's undersøgelse af salafisme og jihadi-salafisme i Danmark viser et lignende mønster, hvor et dansk netværk tog på en vidensstur til et ekstremistisk miljø i London og modtog ugentlig undervisning over Skype fra den britiske ekstremist Anjem Choudary (CDE, 2022).

Fremmedkrigere kan også være med til at skabe forbindelser mellem lokale miljøer og internationale konflikter. Flere publikationer peger på, at personer, der rejser fra lokale miljøer til konfliktzoner i for eksempel Irak og Syrien, senere kan få betydning for de miljøer, de kommer fra. De kan bringe fortællinger, erfaringer og budskaber fra konflikten ind i lokale netværk og på den måde gøre den internationale konflikt mere nærværende for unge i lokalområdet (Gustafsson og Ranstorp, 2017; Neve et al., 2020; Hjelt, 2020). I en svensk kontekst beskriver Gustafsson og Ranstorp, hvordan udrejste svenske fremmedkrigere har fremstillet konflikten som meningsfuld jihad og kalifatet som attraktivt (Gustafsson og Ranstorp, 2017). Neve et al. peger på samme måde på, at fremmedkrigere og deres deltagelse i IS' kamp i Syrien kan få status som forbilleder for andre unge i socialt udsatte områder og i online-miljøer (Neve et al., 2020).

For det tredje kan transnationale økonomiske og institutionelle forbindelser have betydning. Enkelte svenske studier og danske nyhedsartikler peger på, at udenlandske statslige aktører i nogle tilfælde kan være med til at finansiere moskéer i Sverige og Danmark, som er blevet sat i forbindelse med ekstreme islamistiske personer eller miljøer (jf. afsnit 5.2.3). Litteraturen viser ikke nødvendigvis en direkte sammenhæng mellem finansieringen og ekstrem islamistisk aktivitet i de konkrete moskéer, men giver eksempler på personer med tilknytning til moskéerne, der senere er rejst til Syrien som fremmedkrigere, og er blevet vurderet som en trussel mod den nationale sikkerhed eller er blevet dømt for terror (Ranstorp et al., 2018; Ranstorp og Ahlerup, 2022; Berlinske, 2020; Kristeligt Dagblad, 2020).

Digitale miljøer og sympatisører

Som beskrevet tidligere er ekstreme islamistiske miljøer i stigende grad til stede på digitale platforme. Det gælder både åbne platforme som Facebook, X, YouTube og Instagram, chatfunktioner i gaming-miljøer og mere lukkede platforme som Telegram og Discord (Müller et al., 2022; Akram og Nasar, 2023; CDE, 2024).

For at få budskaberne bredere ud benytter miljøerne sig i stigende grad af digitale sympatisører. Det er personer eller profiler, som ikke nødvendigvis er en del af miljøernes

kerne, men som har sympati for de ekstremistiske budskaber. De producerer ofte ikke selv propaganda, men liker, deler, kommenterer og videregiver ekstremistisk indhold. Litteraturen beskriver dem som vigtige for den gennemslagskraft, som blandt andet IS har haft (Benigni et al., 2017; Veilleux-Lepage, 2015; Berger og Morgan, 2015). De digitale sympatisører er ikke nødvendigvis organiserede, men deres aktivitet kan være med til at sprede indhold og gøre ekstremistisk sprog og tænkning mere normale i bestemte digitale miljøer. CVE (2020) beskriver, at denne gruppe er vokset efter sammenbruddet af det fysiske IS-kalifat og den efterfølgende svækkelse af IS' officielle kanaler.

Flere studier peger på, at digitale sympatisører kan forstærke radikalisering og styrke lokale netværk. Hjelt (2020) beskriver for eksempel, hvordan unge på vej ind i et lokalt ekstremistisk netværk samtidig blev mødt af ekstreme islamistiske budskaber gennem videoer, chats og streamede foredrag. Det var med til at forstærke en radikalisering, som allerede var i gang. Hjelt (2020) og Normark (2018) peger også på, at digitale sympatisører kan fungere som et publikum, der bakker op om miljøets fortællinger. Det kan give ekstremistiske budskaber og handlinger større legitimitet i miljøet. Ranstorp og Ahlerup (2022) og Neve et al. (2020) peger desuden på, at støtte fra digitale sympatisører i andre lande kan få lokale netværk til at opleve sig som en del af en større global bevægelse.

Majoritetssamfundets retorik og diskurser

Den offentlige debat om integration og indvandring er ikke en aktør på samme måde som en person, gruppe eller organisation. Den kan alligevel have betydning for, hvordan nogle unge oplever deres plads i samfundet og deres tillid til myndigheder og institutioner. Litteraturen peger på, at især minoritetsetniske unge fra udsatte områder kan møde negative fortællinger om, hvem de er, og hvor de hører til. Det kan både ske i den offentlige debat og i hverdagen, for eksempel i mødet med institutioner, kommunale aktører eller borgere uden for området. For nogle unge kan sådanne erfaringer bidrage til en oplevelse af afstand, mistillid eller ikke at blive set som en fuldgyldig del af samfundet.

Flere publikationer peger på, at stigmatisering og en polariseret debat kan få betydning for nogle unges sårbarhed over for radikaliserings. Det gælder især, hvis unge oplever, at islam og muslimer ofte kobles sammen med kriminalitet, terror eller manglende loyalitet over for samfundet (CVE, 2020; Stål, 2021; Abbas og Siddique, 2012; Abbas og McNeil-Willson, 2025). Dalgaard-Nielsen og Larsen (2016) beskriver, at denne kobling er blevet stærkere efter terrorangrebene i USA i 2001, hvor det for nogle unge har ført til en oplevelse af at blive set som en mulig trussel frem for som en almindelig borger (Abbas og Siddique, 2012; Stål, 2021). Ifølge studierne kan ekstreme islamistiske miljøer udnytte den oplevelse ved at tilbyde de unge en anden fortælling om, hvem de er, hvor de ikke

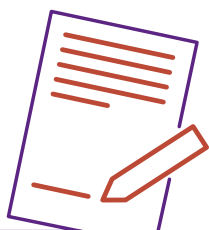
bliver fremstillet som svage eller mistænkeliggjorte, men som stærke og som en del af et større fællesskab.

Flere studier beskriver, at vestlige landes udenrigspolitik kan spille ind i nogle unges oplevelse af diskrimination og afstand til samfundet. Det gælder især, når militære indsatser i muslimske lande bliver forstået som uretfærdige angreb på muslimer. Hjelt (2020) beskriver fx, hvordan unge i et dansk ekstremistisk miljø talte om de USA-ledede interventioner i Irak og

Afghanistan som Vestens invasion af muslimske lande. Lignende beskrivelser findes i studier af belgiske og svenske ekstreme islamistiske miljøer. Her indgår vestlig udenrigspolitik i de fortællinger, som miljøerne bruger til at skabe vrede, mistillid og en oplevelse af fælles modstand mod Vesten (EIP, 2017; CVE, 2020).

Sammenfatning: Aktører i det omgivende samfund

- **Forbindelser på tværs af lande kan styrke lokale ekstreme islamistiske netværk.** Det kan ske, når lokale miljøer henter inspiration eller praktisk støtte fra internationale aktører. Organisationer som IS og Al-Qaeda kan fungere som ideologiske referencepunkter, hvor globale fortællinger om kamp mod Vesten kobles til lokale erfaringer med diskrimination. Personlige forbindelser til internationale aktører og hjemvendte fremmedkrigere kan også få betydning, fordi de kan fremstå som forbilleder og gøre det lettere at rekruttere nye personer.
- **Digitale sympatisører kan give ekstreme islamistiske budskaber større rækkevidde og gennemslagskraft.** Det er personer eller profiler, som ikke nødvendigvis er en del af miljøernes kerne, men som viser støtte ved at viderefremme ekstremistisk indhold. På den måde kan de være med til at sprede budskaberne til flere og gøre ekstremistisk sprog og tænkning mere normalt i digitale miljøer. For små lokale netværk kan støtte fra digitale sympatisører i andre lande samtidig skabe en oplevelse af at være del af en større global bevægelse.
- **En polariseret debat om islam, muslimer og terrorisme kan øge nogle unges sårbarhed over for radikalisering.** Det gælder især, hvis unge i udsatte boligområder oplever, at de bliver mødt som mulige trusler frem for som almindelige borgere. Det kan forstærke følelsen af at stå udenfor og skabe mistillid til samfundet omkring dem. Ekstreme grupper kan udnytte den oplevelse ved at tilbyde en anden identitet, hvor de unge fremstilles som stærke og som del af et større fællesskab. Vestlig udenrigspolitik kan indgå i den samme fortælling, når den bliver fremstillet som uretfærdige angreb på muslimer eller muslimske lande.

7. Karakteren af ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder

I dette kapitel samler vi litteraturen om, hvad der karakteriserer ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder. Vi ser på, hvordan miljøerne er organiseret, hvad der binder personer og grupper sammen, samt hvordan forbindelserne går på tværs af lokalområdet og det digitale. Disse

forhold er vigtige at forstå, da de har betydning for, hvordan nye medlemmer rekrutteres, hvordan aktiviteter koordineres, og hvordan miljøerne fastholdes og udvikler sig over tid.

7.1 Hovedpointer

Gennemgangen af litteraturen peger på tre tværgående træk ved ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder:

De ekstreme islamistiske miljøer består ofte af mindre netværk, som kun delvist overlapper hinanden.

De er derfor ikke altid samlet i én tydelig struktur. I nogle tilfælde er miljøerne dog mere organiserede, hvor forskellige personer har forskellige roller og funktioner.

Miljøerne kan være åbne i nogle sammenhænge og lukkede i andre.

Når det handler om ekstremistisk vold eller andre ulovlige handlinger, bliver kommunikationen typisk mere afgrænset. Det betyder, at sådanne samtaler ofte kun foregår mellem personer, der kender

hinanden og har tillid til hinanden. Samtidig kan miljøerne være mere synlige, når de deltager i aktiviteter, som ikke nødvendigvis er ulovlige. Det kan for eksempel være religiøs påvirkning, socialt pres, kampagner eller arbejde i foreninger og lokale fællesskaber. Sådanne aktiviteter kan stadig være problematiske, hvis de begrænser andres frihed, presser mennesker til at leve efter bestemte normer eller svækker tilliden til demokratiske institutioner

Lokale ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder kan have forbindelser til større netværk i Danmark eller i andre lande.

Forbindelserne går ofte gennem mellemmand, personlige relationer eller fælles udrejser til konfliktområder.

7.2 Gennemgang af resultater

I dette afsnit samler vi litteraturen om, hvordan ekstreme islamistiske miljøer i udsatte boligområder er organiseret.

Ekstreme islamistiske miljøers organisering

På tværs af studierne beskrives ekstreme islamistiske miljøer som miljøer, der kan være organiseret på forskellige måder. Mange består af mindre netværk, som er løst forbundet og kun delvist overlapper hinanden. Det betyder, at nogle personer og grupper har tætte forbindelser, mens andre kun har mere sporadisk kontakt. Enkelte miljøer beskrives dog som mere formelt organiserede med

tydeligere roller og hierarkier i de udsatte områder. Samlet peger litteraturen på et opsplittet landskab, hvor både tætte grupper og mere løse forbindelser kan indgå (Rostami et al., 2018; CVE, 2020). I Danmark har ideologiske skel også været med til at splitte islamistiske netværk. Det gælder især opdelingen mellem IS og al-Qaeda i 2010'erne, som førte til brud i nogle miljøer (CDE, 2022).

Flere studier viser, at ekstreme islamistiske miljøer ofte består af løse netværk uden en klar ledelse eller et fast hierarki. En hollandsk case beskriver for eksempel en radikaliseret ungdomsgruppe, hvor medlemskabet var flydende, og hvor venskaber og

loyalitet bandt gruppen sammen. Nogle personer fik dog en særlig status, fordi de havde religiøs viden eller kontakt til bredere jihadistiske netværk (Neve et al., 2020). Et ekstremistisk miljø i Aarhus beskrives på lignende måde som et netværk af centrale personer og relationer, der blev holdt sammen af stærke sociale bånd, lokale og globale forbilleder samt interne forventninger og regler (Hjelt, 2020). Også i Sverige beskrives miljøerne som løse netværk, hvor grupper kan arbejde forholdsvis selvstændigt, men stadig dele en fælles ideologisk retning (CVE, 2020). Den samme rapport viser dog, at nogle svenske netværk kan være mere organiserede, med bestemte personer, der har ansvar for

konkrete opgaver, for eksempel finansiering eller kontakt til større internationale netværk (ibid.).

Andre studier viser, at ekstreme islamistiske miljøer også kan være mere fast organiserede. Varvelli et al. (2016) beskriver for eksempel lokale belgiske rekrutteringsnetværk, hvor centrale mentorer både fungerer som religiøse forkyndere og organisatorer. De kan stå for rekruttering, koordinering og finansiering, blandt andet gennem småkriminalitet, og de kan have forbindelser til internationale søsterorganisationer som Sharia4Belgium og grupper med tilknytning hertil. I den svenske bydel Rinkeby peger Fredriksson og Torstensson (2019) på tætte forbindelser mellem dele af den somaliske diaspora og terrorgruppen al-Shabaab. De fremhæver også, at imamer med tilknytning til al-Shabaab har haft indflydelse i området. I Danmark er Kaldet til Islam et eksempel på en mere organiseret gruppe i hovedstadsområdet i begyndelsen af 2010'erne (CDE, 2022), hvor gruppens talpersoner blandt andet talte om såkaldte shariazoner og holdt konferencer, hvor de fremlagde deres synspunkter.

Litteraturen peger på, at ekstrem islamisme på digitale platforme også kan være organiseret og koordineret. Et eksempel er IS' Al Hayat Media Centre, som beskrives som et globalt mediecenter, der producerede propaganda på flere sprog og målrettede den mod forskellige lande og målgrupper (Awan, 2017). Andre studier beskriver, hvordan IS har brugt mindre grupper af brugere på sociale medier til at finde personer, der kunne være modtagelige for rekruttering. Det kunne for eksempel være brugere, som ofte delte eller videresendte IS' indhold. Kontakten kunne derefter flytte fra åbne platforme til mere lukkede digitale rum, hvor kommunikationen blev mere direkte (Benigni et al., 2017).

Mange ekstremistiske miljøer holder de mest alvorlige aktiviteter skjult. Det gælder især i miljøer, hvor der er tale om vold, terrorplanlægning eller andre ulovlige handlinger, både i fysiske miljøer og på digitale platforme

(Dalgaard Nielsen og Larsen, 2016). Miljøerne kan have mere åbne indgange, hvor nye personer møder budskaberne gennem samtaler, opslag eller fællesskaber. Men adgang til de mere lukkede dele af miljøet kræver som regel tid, tillid og accept fra gruppen. Müller et al. (2022) beskriver, at islamistiske grupper ofte er opbygget i flere lag, hvor kravene til tillid bliver større, jo tættere man kommer på de mest lukkede grupper.

I Danmark beskrives en udvikling, hvor ekstreme islamistiske miljøer over tid er blevet mere lukkede. Tidligere brugte nogle grupper åbne hjemmesider og mediekkanaler, og forskere og journalister kunne blive inviteret til arrangementer. I de senere år har miljøerne i højere grad forsøgt at begrænse omtale og kontakt med personer udefra (CDE, 2022). CDE peger på, at udviklingen blandt andet hænger sammen med den negative medieomtale af udrejser til Syrien og Irak og med flere terrordomme for opslag på sociale medier. En lignende udvikling ses i Sverige, hvor det ekstreme islamistiske miljø er mindre synligt i offentligheden end andre ekstremistiske miljøer. Det gør det sværere for myndigheder og andre uden for miljøet at få øje på netværkene og følge med i, hvad der foregår (CVE, 2020).

Flere studier peger dog på, at miljøer, som er beskrevet som ekstreme islamistiske, kan være mere synlige i lokalsamfundet, når aktiviteterne ikke nødvendigvis er ulovlige. Som beskrevet i delkapitel 5.2.3 kan det blandt andet handle om socialt og normativt pres, forsøg på at få indflydelse gennem lokale institutioner og brug af lovlige og formelle kanaler til at påvirke det offentlige rum. Aktiviteterne kan derfor godt foregå åbent og samtidig være problematiske, hvis de begrænser menneskers frihed eller udfordrer demokratiske værdier og rettigheder. I en dansk sammenhæng ses dette også i Hizb ut Tahrirs uddeling af løbesedler i udvalgte boligområder med opfordringer til muslimer om ikke at deltage i kommunalvalg og folketingsvalg (Jyllands Posten, 2022; Berlingske, 2025).

Flere studier peger på, at lokale ekstreme islamistiske miljøer også kan have forbindelser til større netværk på tværs af lande. Gustafsson og Rånstorp (2017) viser, hvordan mobilisering i Belgien i høj grad byggede på eksisterende sociale netværk og personer, der hjalp andre ind i miljøerne. Grupper og netværk som Sharia4Belgium, Resto du Tawhid og især Zerkani-netværket fungerede som vigtige samlingspunkter for udrejser, blandt andet fra Molenbeek. Det viser, at lokale miljøer kan indgå i større netværk, der deler ideologi, kontakter og praktisk organisering. I Sverige beskrives en lignende udvikling, hvor mere etablerede netværk over tid fik tættere relationer til både svenske og internationale miljøer. Det skete blandt andet gennem kontakter, der blev skabt i forbindelse med rejser til Syrien og Irak i 2010'erne (CVE, 2020).

Stuart (2017) peger på det samme i en gennemgang af islamismerelateret kriminalitet i Storbritannien. Her havde 44 procent af de dømte forbindelse til en terrororganisation. Ti procent var knyttet til al-Qaeda, og fem procent var knyttet til IS. Han fremhæver også, at alvorlige sager ofte enten styres af personer i udlandet eller er inspireret af budskaber fra terrororganisationer. På tværs af studierne fremstår mellemmand og mentorer som vigtige bindeled, der kan forbinde lokale miljøer med internationale organisationer og give ellers løse netværk en mere fast struktur på tværs af lande.

Del 4

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme: Overlap og forskelle

8. Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme: Eksisterende viden og videnshuller

I de foregående kapitler har vi beskrevet æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme hver for sig. I dette afsluttende kapitel ser vi på, hvor der kan være overlap mellem de to fænomener, og hvor de adskiller sig fra hinanden.

Det er samtidig vigtigt at være tydelig om vidensgrundlaget. Vi har kun fundet få studier, der direkte undersøger forholdet mellem æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme. Det hænger blandt andet sammen med, at de to områder ofte er blevet undersøgt hver for sig. Forskning i æresrelaterede konflikter har typisk haft ét fagligt udgangspunkt, mens forskning i

radikalisering og ekstremisme har haft et andet. Derfor bygger forskningen ofte på forskellige begreber, teorier og metoder (Strindberg, 2021).

Kapitlet bygger derfor på to typer viden. Den ene er de få studier, der direkte undersøger overlap og forskelle mellem æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme. Den anden er de mønstre, vi kan se, når vi sammenholder viden fra de foregående kapitler. Her har vi set på, om der går nogle af de samme temaer igen, selv om fænomenerne er behandlet hver for sig. Disse mønstre er ikke undersøgt systematisk i den eksisterende litteratur og skal derfor læses som

foreløbige iagttagelser og ikke som sikre konklusioner. De kan alligevel være relevante, fordi de peger på temaer og aktører, som fagprofessionelle bør være opmærksomme på i det forebyggende arbejde.

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme: Overlap og forskelle

80

8. Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme: Eksisterende viden og videnshuller

80

8.1 Hovedpointer

82

8.2 Gennemgang af resultater

84

8.1 Hovedpointer

Gennemgangen af den eksisterende litteratur om overlap og forskelle mellem æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme peger på en række tværgående hovedpointer:

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme er grundlæggende forskellige fænomener.

Æresrelaterede konflikter handler om familiens eller kollektivets ære og kan komme til udtryk som vold og kontrol mod personer, der bryder med forventninger til fx kærester, ægteskab, seksualitet eller livsstil. Ekstrem islamisme handler derimod om et religiøst og ideologisk projekt, hvor samfundet ønskes indrettet efter bestemte religiøse regler. De retter sig som udgangspunkt mod forskellige dele af hverdagslivet, udøves af forskellige aktører og har forskellige konsekvenser for den udsatte.

Trods forskellene er der vigtige overlap mellem de to fænomener.

Det gælder især strenge normer for korrekt adfærd, brug af trusler eller vold ved brud på normerne og i nogle tilfælde religiøs legitimering af sanktioner og restriktioner. Derfor kan elementer fra begge problemfelter optræde i samme sag og i nogle tilfælde forstærke hinanden.

Fælles normer handler blandt andet om køn, familie og loyalitet over for fællesskabet.

I begge tilfælde kan den enkeltes valg blive gjort til et anliggende for fællesskabet, hvor afvigelser kan opfattes som illoyalitet eller moralsk svigt. Særligt kvinders adfærd, krop og relationer kan blive set som et spørgsmål om fællesskabets moral og orden, mens mænd ofte forventes at håndhæve og beskytte normerne.

Vold og kontrol er et centralt element i både æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme.

Volden og kontrollen har vigtige fællestræk på tværs af de to områder, men adskiller sig også på væsentlige punkter. Fælles for begge er, at volden og kontrollen ofte omhandler traditionelle kønsroller og især rammer kvinder og piger, at den udøves af et kollektiv bestående af individer tæt på den udsatte, og at den legitimeres som nødvendig og moralsk

rigtig. Samtidig kan volden og kontrollen stå stærkest i tætte og lukkede lokalmiljøer, herunder i udsatte boligområder.

Æresmotiveret vold og kontrol kan i nogle tilfælde blive forstærket af religion.

Når ekstremistiske religiøse ledere og forkyndere fx fremstiller kønsadskillelse og bestemte regler for partnervalg som religiøse påbud, kan det gøre det sværere for den udsatte at sætte sig imod. Modstand kan dermed ikke kun blive opfattet som et brud med familiens eller fællesskabets normer, men også som et brud med religiøse krav.

Ekstreme islamistiske miljøer kan styrke kontrollen gennem lokale institutioner.

Æresrelateret kontrol og vold kan i forvejen involvere familie, slægt og andre personer i lokalmiljøet. Hvis ekstreme islamistiske miljøer samtidig får indflydelse i fx moskéer, koranskoler, fritidstilbud, uformelle råd eller andre lokale fællesskaber, kan de være med til at understøtte og legitimere de samme normer om køn, seksualitet og familieliv. Kontrollen bliver dermed ikke kun håndhævet i familien, men kan også få støtte fra institutioner og fællesskaber omkring den udsatte. Denne dynamik er dog primært beskrevet i et begrænset antal svenske studier og er ikke systematisk undersøgt i en dansk kontekst.

Æresnormer kan muligvis gøre personer mere modtagelige for ekstremistiske idéer.

Enkelte studier peger på, at personer, der er vokset op med stærke æresnormer og en forståelse af vold som en måde at genoprette ære på, kan være mere sårbare over for rekruttering til ekstreme islamistiske miljøer. Det kan gøre rekruttering lettere, fordi de ekstremistiske grupper kan bruge normer om ære, lydighed og vold, som personen allerede kender.

Tabel 8-1 viser de centrale kendetegn ved vold og kontrol i æresrelaterede konflikter og ekstreme islamistiske miljøer. Tabellen viser både, hvor fænomenerne adskiller sig fra hinanden, og hvor der kan være overlap. Den giver et kort overblik, mens de enkelte temaer bliver uddybet i teksten efter tabellen. Centrale begreber er defineret i kapitel 1.

Tabel 8-1: Æresmotiveret vold sammenlignet med vold og kontrol i ekstreme islamistiske miljøer.

Dimension	Æresmotiveret vold	Ekstrem islamisme	Overlap
Udbredelse	Særligt udbredt i udsatte boligområder, hvor isolerede minoritetsmiljøer, social udsathed og svag kontakt til omverdenen kan fastholde æresnormer.	Særligt udbredt i udsatte boligområder, hvor oplevet marginalisering, karismatiske ledere og lukkede lokalmiljøer spiller sammen.	Begge fænomener kan være særligt udbredte i udsatte boligområder. Fælles er, at lukkede miljøer og svag grad af kontakt til omverdenen kan øge risiko for fastholdelse i vold, kontrol og isolation.
Karakter af vold og kontrol	Æresmotiveret vold (psykisk, fysisk, seksuel, materiel, økonomisk og digital vold, parentes efter stalking); negativ social kontrol; tvangsægteskaber og fastholdelse i religiøse vielser; genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold; kvindelig kønslemlæstelse (FGM).	Hadforbrydelser; terrorhandlinger; offentlig tilskyndelse til eller billigelse af forbrydelser; trusler; intimidering; hadtale; hærværk; negativ social kontrol og andre handlinger, der modarbejder eller underminerer den enkeltes grundlæggende friheds- og menneskerettigheder.	Begge kan omfatte et bredt spektrum af pres, kontrol, trusler og vold, som begrænser den enkeltes frihed og rettigheder.
Fokus for vold og kontrol	Køn, seksualitet, ægteskab og familiens omdømme står ofte centralt. Kontrollen retter sig især mod pigers og kvinders adfærd og seksualitet.	Køn, seksualitet, religiøs praksis og loyalitet over for gruppen står ofte centralt. Fokus er bredere og kan også rette sig mod tro, kultur, politik og afstand til majoritets-samfundet.	Kvindens krop, påklædning, seksualitet og synlighed står centralt i begge.
Motivation for vold og kontrol	At beskytte eller genoprette familiens ære, omdømme og sociale position.	At sikre en bestemt religiøs og ideologisk orden.	Vold og kontrol fremstilles ofte som udtryk for omsorg og beskyttelse eller som moralsk rigtige.
Aktører bag vold og kontrol	Familie og udvidet slægt, men også andre fra det lokale fællesskab, fx naboer, bekendte og venner.	Individer, grupper og netværk med tilknytning til miljøet, fx prædikanter, karismatiske ledere, studiegrupper, vennegrupper, familie og udvidet slægt.	Vold og kontrol udøves ofte kollektivt af flere personer omkring den udsatte.
Kontekst for vold og kontrol	Har typisk udspring i hjemmet og familien, men kan også udøves i lokalområdet, på sociale medier og gennem transnationale relationer.	Forankret i lokalområdet, fx moskéer, koranskoler, foreninger, offentligt rum, sociale medier.	Vold og kontrol kan brede sig fra nære relationer til flere dele af hverdagen og blive sværere at undslippe.

Religiøs legitimering som centralt overlap

Æresnormer kan i visse tilfælde legitimeres religiøst, hvilket kan forstærke æresmotiveret vold og forankre volden i flere lokale institutioner og fællesskaber. Særligt studier fra udsatte boligområder i Sverige viser, at ekstreme islamistiske miljøer kan forstærke denne kobling, når normerne understøttes af aktører fra miljøet og får plads i lokale arenaer:

- **Aktører:** Imamer, foreningsledere, onlinepersonligheder, jævnaldrende, uformelt "moralpoliti".
- **Kontekst:** Moskéer, koranskoler, fritidstilbud, uformelle råd ("shariaråd"), sociale medier og offentlige rum, for eksempel gader, pladser, butiksområder og fællesarealer i boligområdet.

8.2 Gennemgang af resultater

Kapitlet er bygget op omkring fem afsnit.

- **Første afsnit** beskriver de vigtigste forskelle mellem æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme og viser, at der grundlæggende er tale om to forskellige fænomener.
- **Andet afsnit** gennemgår centrale normer, som går igen i både æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme, og som har betydning for den adfærd og vold, der udøves i begge sammenhænge.
- **Tredje afsnit** undersøger, hvordan negativ social kontrol optræder som et fællestræk på tværs af æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme. Afsnittet sammenligner, hvordan kontrollen udøves, og hvad den har til formål.
- **Fjerde afsnit** ser på, hvordan religion og religiøse tekster i nogle tilfælde kan bruges til at retfærdiggøre og forstærke æresmotiveret vold og kontrol.
- **Femte og sidste afsnit** undersøger, hvad litteraturen siger om, hvorvidt det at vokse op i en familie eller et fællesskab med stærke æresnormer kan gøre en person mere eller mindre modtagelig for ekstrem islamistiske idéer og budskaber.

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme: To forskellige fænomener

Æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme er grundlæggende forskellige fænomener. De har forskellige årsager, forskellige mål og virker på forskellige måder:

- **Æresrelaterede konflikter** dækker over konflikter, der kan opstå i kollektivistiske og patriarkalske familieformer, hvor individets rettigheder og trivsel begrænses af hensyn til kollektivets ære og omdømme. Æresmotiveret vold forstås i denne sammenhæng som en underkategori af vold i nære relationer og dækker over handlinger, der har til formål at genoprette eller beskytte familiens eller kollektivets ære. Den kan komme til udtryk gennem både psykisk, fysisk, seksuel, materiel, økonomisk og digital vold samt stalking.
- **Ekstrem islamisme** er en fællesbetegnelse for forskellige fortolkninger af islamistisk ideologi, hvor tilhængere begår, accepterer eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger for at opnå politiske, religiøse eller ideologiske mål.

Æresrelaterede konflikter udspringer typisk af relationer i familien eller det nære netværk, hvor andre forsøger at kontrollere den enkeltes adfærd, valg og relationer. Ekstrem islamisme er anderledes. Her handler det i højere grad om, at en person tilslutter sig et religiøst og ideologisk verdenssyn med bestemte regler for, hvordan samfundet og menneskers liv bør indrettes.

Vold kan forekomme i begge sammenhænge, men den har ofte forskellig funktion. I æresrelaterede konflikter retter volden sig typisk indad mod et familiemedlem, hvis adfærd bliver opfattet som en trussel mod familiens ære. I ekstrem islamisme retter volden sig oftere udad mod personer, grupper eller institutioner, som bliver set som fjender. Her kan vold være et middel til at fremme en politisk og religiøs sag.

Selvom æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme er forskellige fænomener, kan de overlappe i praksis. Overlappet handler især om normer om, hvordan mennesker bør leve, og om den vold eller kontrol, der kan bruges til at håndhæve dem i hverdagen. Det er vigtigt at være opmærksom på, fordi forskellige former for vold og kontrol kan bygge på beslægtede logikker. Når det sker, kan de forstærke hinanden og gøre det sværere for den enkelte at bryde fri eller søge hjælp.

Fælles normer i æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme

Normer handler ikke kun om, hvad der bliver opfattet som rigtig eller forkert opførsel. De handler også om, hvilke valg, relationer og handlinger der bliver accepteret i en gruppe. Her kan der være overlap mellem æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme. I begge sammenhænge er der klare normer om køn, seksualitet, relationer og loyalitet. Normerne kan også blive gjort til fælles regler, som den enkelte forventes at følge, og kan blive straffet for at bryde dem.

Et overlap handler om, at den enkeltes valg kan blive gjort til et fælles anliggende. I æresrelaterede konflikter bliver personlige valg ofte vurderet ud fra, hvad de betyder for familiens eller netværkets omdømme og sociale position. Det kan for eksempel handle om valg af partner, venner, fritidsliv, kønsidentitet eller seksuel identitet (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Strid et al., 2021). I ekstreme islamistiske miljøer kan den enkelte på lignende måde blive mødt af stærke krav om loyalitet over for gruppen og dens religiøse og politiske mål (Strindberg, 2021; Vidino, 2022). Begrundelserne er forskellige, men i begge tilfælde kan konsekvensen være, at den enkeltes handlerum bliver mindre, fordi valg bliver noget, fællesskabet blander sig i.

Et andet overlap handler om grænserne for, hvad der bliver set som rigtig og forkert adfærd. Både i æresrelaterede konflikter og i ekstreme islamistiske miljøer kan brud på fællesskabets normer blive opfattet som illoyalitet eller som moralsk forkert (Smette et al., 2021; Van Kerckem et al., 2025; Stål, 2021). Det kan skabe et pres på den enkelte for at rette ind og tage afstand fra andre personer, relationer eller livsformer, som fællesskabet ser som uacceptable.

Et tredje overlap handler om køn og kønsroller. I både æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme kan kvinders krop, seksualitet, beklædning og relationer blive set som mere end den enkeltes private valg. Det kan i stedet blive gjort til et spørgsmål om familiens, gruppens eller miljøets moral, orden og identitet (Baianstovu

et al., 2019; Jacobsen, 2025). Derfor kan der være stærke forventninger til, hvordan kvinder opfører sig, hvor synlige de er, og hvem de har kontakt med. Mænd kan samtidig møde forventninger om at beskytte familiens eller gruppens normer og i nogle tilfælde om at sanktionere brud på dem.

Overlappene betyder ikke, at de to fænomener er ens, og at stærke æresnormer i sig selv er tegn på ekstrem islamisme. Der er flere vigtige forskelle. Ekstrem islamisme bygger på en religiøs og politisk ideologi, hvor bestemte fortolkninger kan bruges til at retfærdiggøre vold, opdele verden skarpt i troende ogantro og afvise demokrati, fordi det ses som uforeneligt med guddommelig lov. Æresrelaterede konflikter handler derimod typisk om familiens eller netværkets ære, omdømme og kontrol med normbrud. De har derfor ikke det samme ideologiske og politiske mål om at ændre samfundet.

Fra normer til vold og negativ social kontrol

Overlap i normer er stadig vigtigt at se på, fordi det i nogle tilfælde kan føre til lignende former for vold og kontrol. Når den enkeltes valg bliver gjort til et fælles anliggende, kan det give fællesskabet en rolle i at vurdere og regulere den enkeltes adfærd. Det kan skabe pres for at holde øje med, rette på eller straffe handlinger, der bryder med gruppens normer.

Litteraturen peger også på, at vold og negativ social kontrol kan være et

fællestræk i æresrelaterede konflikter og ekstreme islamistiske miljøer. I æresrelaterede sager er æresmotive-ret vold og negativ social kontrol velbeskrevne som centrale problemer (Baianstovu & Särnstedt Gramnaes, 2022; Naper et al., 2021). Flere studier peger samtidig på, at enkeltpersoner, grupper eller organisationer med tilknytning til ekstreme islamistiske miljøer også kan udøve vold og kontrol i lokalmiljøer, hvor de har fået indflydelse (Stål, 2021; Vidino, 2017; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Det kan både ramme personer i miljøet, som ønsker at bryde med gruppen, og andre i lokalmiljøet, hvis de bliver presset til at leve efter bestemte normer, regler og begrænsninger.

Der er dog en række væsentlige forskelle og ligheder, som er nødvendige at forstå for at få et mere nuanceret billede af, hvordan volden kommer til udtryk i æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme. I det følgende sammenlignes volden og kontrollen på tværs af æresrelaterede konflikter og ekstreme islamistiske miljøer ud fra tre dimensioner: (1) hvad der motiverer volden og kontrollen, og hvem der udøver den, (2) hvordan den udøves, og hvem den rammer og (3) hvor den finder sted.

Motiv og udøvere

En central forskel handler om, hvad der motiverer volden og kontrollen, og hvem der udøver den. I æresrelaterede konflikter er æresmotive-ret vold typisk forankret i familien og det nære netværk. Den bruges til at beskytte familiens ære, omdømme og sociale position ved at styre familiemedlem-

mers adfærd, og det er derfor ofte den nærmeste familie og den udvidede slægt, der udøver den mest direkte vold (Baianstovu og Särnstedt Gramnaes, 2022; Smette et al., 2021). Andre i lokalmiljøet, for eksempel venner, bekendte og naboer, kan dog også spille en rolle i udøvelsen af volden, hvis de fx holder øje, kommenterer eller fortæller familien om adfærd, der bliver set som normbrud.

I ekstrem islamisme er motivationen bredere og mere ideologisk (Strindberg, 2021; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Her kan vold og kontrol handle om at få personer til at følge bestemte religiøse regler, leve efter en bestemt moral og tage afstand fra majoritets-samfundet. Aktørerne er også ofte nogle andre end i æresrelaterede konflikter. Det kan for eksempel være religiøse eller karismatiske ledere, prædikanter, trosfæller, jævnaldrende i miljøet og sympatisører, om end også familiemedlemmer med tilknytning til miljøerne kan spille en betydelig rolle.

Der er dog også overlap. I både æresrelaterede konflikter og ekstreme islamistiske miljøer kan vold og kontrol blive begrundet som noget godt og nødvendigt (Mayeda et al., 2019; Van Kerckem et al., 2014; Strindberg, 2021). I æresrelaterede konflikter kan volden og kontrollen blive forklaret som et forsøg på at beskytte familien mod skam, bevare døtres ærbarhed og sikre, at børn og unge ikke kommer på afveje. I ekstrem islamisme kan vold og kontrol begrundes på en lignende måde, men med religiøse begrundelser. Her kan det handle om en pligt til at forsvare troen, holde børn og unge væk fra det, der bliver set som syndigt eller forbudt, og beskytte kvinder mod en livsstil, der bliver opfattet som uforenelig med religiøse normer.

Selvom de konkrete aktører kan være forskellige, er der også overlap i dynamikkerne. I begge tilfælde bliver vold og kontrol sjældent udøvet af én enkelt person, men kan involvere flere

personer omkring den udsatte. Det kan være mødre, søskende, jævnaldrende, venner, naboer eller andre i lokalområdet. Derfor kan kontrollen være svær at undslippe, fordi den kan komme fra flere sider på én gang og fra mennesker, som den udsatte har tæt på sig i hverdagen.

Hvordan kontrollen udøves, og hvem den rammer

Et centralt tema i både æresrelaterede konflikter og ekstrem islamisme er restriktioner for pigers og kvinders seksualitet, ærbarhed og synlighed i det offentlige rum. I begge sammenhænge kan vold og kontrol derfor blive brugt til at sikre, at piger og kvinder klæder sig, omgås andre og deltager i

aktiviteter på måder, der bliver opfattet som acceptable i familien, gruppen eller miljøet (Mayeda et al., 2019; Stål, 2021).

Volden og kontrollen kan i begge tilfælde komme til udtryk på forskellige måder. I æresrelaterede konflikter kan det omfatte et spektrum fra mindre indgribende former for kontrol til mere alvorlige former for psykisk eller fysisk vold, tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser, kvindelig kønsomskæring og i yderste konsekvens æresdrab (Strid et al., 2021; Baianstovu et al., 2019). I ekstreme islamistiske miljøer kan kontrollen også handle om at få personer til at leve efter bestemte religiøse normer, for eksempel krav om kønsadskillelse. Hvis kravene ikke efterleves, kan

reaktionen være udskamning, isolation og udelukkelse og i alvorlige tilfælde trusler, intimidering og vold (Ranstorp og Ahlerup, 2022; Strindberg, 2021).

Volden og kontrollen i ekstreme islamistiske miljøer kan dog dække et bredere område end i æresrelaterede konflikter (Ranstorp og Ahlerup, 2022; Vidino, 2022). Den kan fx komme til udtryk i krav om at tage afstand fra majoritetssamfundet eller påbud om at stemme ved demokratiske valg. Æresrelateret kontrol retter sig ofte mod familiemedlemmers adfærd i forhold til køn, seksualitet og relationer. I ekstreme islamistiske miljøer kan kontrollen derfor komme til at fylde i flere dele af den enkeltes liv og begrænse mulighederne for at deltage i samfundet.

Hvor kontrollen udøves

I æresrelaterede konflikter kommer æresmotiveret vold og kontrol ofte fra familien og hjemmet. Kontrollen kan dog række ud over hjemmet og begrænse den udsattes handlefrihed i skole, fritidsliv, lokalområde og på digitale platforme. Det kan for eksempel ske gennem overvågning, ledsagelse til og fra skole, kontrol med hvem den udsatte må være sammen med, eller ved at familie og netværk holder øje med aktivitet på sociale medier (Strid et al., 2021; Baianstovu et al., 2019).

Vold og kontrol i ekstreme islamistiske miljøer er i højere grad knyttet til bestemte fællesskaber og steder i lokalområdet. Det kan for eksempel være i moskéer, koranskoler, foreninger, ungdomsgrupper eller andre lokale fællesskaber, hvor personer fra miljøet er til stede eller har indflydelse (Strindberg, 2021; Vidino, 2022).

Endelig består et centralt overlap i, at æresmotiveret vold og ekstrem islamisme samlet set er mere udbredt i udsatte boligområder. Som de tidligere kapitler viser, er der flere grunde til det, men en central forklaring er, at vold og kontrol lettere kan fastholdes i tætte lokalmiljøer, hvor sociale relationer er stærke, hvor mange holder øje med hinanden, og hvor nogle fællesskaber kan lukke sig om sig selv. Det kan gøre det sværere for andre normer, fællesskaber og perspektiver at få plads.

Religiøs legitimering af æresmotiveret vold

Et andet overlap handler om, at religion og religiøse argumenter i nogle tilfælde kan bruges som ramme til at legitimere og forstærke æresmotiveret vold (Idriss, 2022; Istratii et al., 2025; Ranstorp og Ahlerup, 2022). Det kan for eksempel ske, når religiøse autoriteter benytter meget bogstavtro fortolkninger af religiøse tekster til at

fremstille bestemte normer for køn, seksualitet, ægteskab eller familieliv som ufravigelige krav. I sådanne tilfælde kan handlinger som at nægte en kvinde skilsmisse, begrænse unges deltagelse i skole- og fritidsliv eller sanktionere sex før ægteskab og LGBT+-identitet blive fremstillet som religiøst påkrævede.

At æresmotiveret vold får en religiøs begrundelse, betyder ikke i sig selv, at der er tale om ekstremisme. Men svenske studier fra bestemte udsatte boligområder beskriver, at ekstreme islamistiske miljøer i nogle områder har fået en så tydelig lokal tilstedeværelse, at de kan være med til at give æresnormer religiøs tyngde. Det kan forstærke æresmotiveret vold, fordi normerne ikke kun bliver et anliggende for familien, men også kan blive forankret i lokale institutioner og mere organiserede fællesskaber i områderne (Ranstorp og Ahlerup, 2022; Stål, 2021; Strindberg, 2021). Studierne er få og bygger på områder i Sverige med alvorlige udfordringer med ekstrem islamisme. De peger dog på flere konkrete kanaler, hvorigennem ekstreme islamistiske miljøer kan legitimere og udvide æresmotiveret vold:

- I nogle moskéer har imamer og prædikanter med tilknytning til ekstreme islamistiske miljøer fået mulighed for at prædike. Her har de blandt andet formidlet religiøst begrundede budskaber om, at muslimer bør holde afstand til majoritetssamfundet, at kvinder ikke bør omgås mænd uden for familien, og at homoseksualitet er en synd.
- I nogle tilfælde har religiøse autoriteter fra miljøerne været med til at håndtere konflikter uden for det formelle retssystem, blandt andet gennem sharia-inspirerede råd. Det kan for eksempel handle om konflikter om religiøs skilsmisse eller forældremyndighed. Når sådanne konflikter håndteres inden

for en meget restriktiv religiøs ramme, kan det være med til at fastholde eller forstærke æresnormer.

- Skoler, dagtilbud og koranskoler med tilknytning til miljøerne har i nogle tilfælde fungeret som mere end undervisningssteder. De har også været steder, hvor børn og unge er blevet mødt med bestemte religiøse normer for køn, påklædning og omgang med andre. Det kan betyde, at kontrollen med børn og unges adfærd ikke kun foregår i familien, men også bliver en del af hverdagen i institutioner omkring dem.
- Forenings- og ungdomsledere med tilknytning til miljøerne har gennem aktiviteter som lektiehjælp, sommerlejr, sport og foredrag opbygget tætte relationer til børn og unge. I nogle tilfælde har de brugt disse relationer til at fremme restriktive normer om kønsroller og afstand til ikke-troende. De unge kan tage normerne med ind i deres egne fællesskaber, hvor de begynder at holde øje med hinandens opførsel, påklædning og relationer.
- Personer og grupper fra miljøerne har også brugt sociale medier til at normalisere og legitimere restriktive normer om religion, køn og fællesskab. Her kan hverdagsindhold og lokale opslag blive blandet med mere ekstreme fortolkninger af for eksempel kønsroller, seksualitet og forholdet til ikke-troende. Det kan gøre budskaberne lettere at tage til sig, fordi de indgår i en uformel og genkendelig ramme. Nogle grupper deler også oplæg fra udenlandske prædikanter, hvilket kan give normerne større rækkevidde end de fysiske miljøer alene.
- I det offentlige rum på gader og ved busstoppesteder har selvudnævnte "moralpoliti" i nogle sammenhænge overvåget og irettesat især piger og

kvinder. Det kan for eksempel handle om påklædning, adfærd eller kontakt med det modsatte køn.

Studierne peger ikke på, at ekstreme islamistiske aktører skaber æresnormer, men at de kan gøre normerne stærkere og sværere at bryde med. Det sker, når æresnormer bliver fremstillet som religiøse krav, når de bliver understøttet af lokale miljøer og institutioner, og når de også håndhæves uden for familien. Forfatterne vurderer, at disse dynamikker især kan opstå i udsatte boligområder, hvor lukkede lokale fællesskaber, uformelle regler og stærke lokale autoriteter fylder meget, og hvor kontakten til myndighederne er svagere.

Som nævnt er det ikke systematisk undersøgt, hvor udbredt disse dynamikker er - hverken i udlandet eller i Danmark. Men mønstrene går igen på tværs af flere uafhængige undersøgelser. Det giver grund til at tage dem alvorligt som tegn på, hvordan ekstremistiske miljøer kan forstærke æresmotiveret vold.

Æresnormer som mulig sårbarhed i ekstrem islamistisk mobilisering?

Det forrige afsnit viste, at æresmotiveret negativ social kontrol under visse omstændigheder kan bygge på religiøse begrundelser, som man også finder i ekstreme islamistiske miljøer. Et væsentligt spørgsmål, som litteraturen også behandler, er, om æresnormer og æresmotiveret vold i visse tilfælde kan gøre nogle personer mere modtagelige for ekstrem islamisme.

Litteraturen fremhæver to delvist overlappende forklaringer på, hvordan det at vokse op i en familie eller et fællesskab med stærke æresnormer kan gøre en person mere modtagelig for ekstrem islamisme. Det er dog vigtigt at understrege, at denne litteratur også er begrænset, og at forklaringerne bygger på ganske få studier.

En mulig sammenhæng handler om ære, skam og ønsket om at genvinde status. Flere studier peger på, at æresmotiveret vold og ekstremistisk vold i nogle tilfælde kan bygge på en beslægtet logik: En person eller gruppe oplever at være ydmyget, truet eller sat uden for indflydelse og bruger vold som en måde at genoprette kontrol og værdighed på. (McCulloch et al., 2019; Esholdt og Necef, 2024; Rottweiler et al., 2024). Det kan gøre nogle personer mere modtagelige for ekstremistisk propaganda, hvis de i forvejen kommer fra miljøer, hvor ære, maskulinitet og social status tillægges stor betydning. Her kan ekstrem islamistisk propaganda tilbyde en fortælling, hvor vold fremstilles som en måde at blive stærk, handlekraftig og ærefuld på. Vold bliver dermed ikke kun forklaret som hævn eller aggression, men som en meningsfuld måde at genvinde status på i en større religiøs og politisk kamp (Ingram, 2016; Jacobsen, 2025).

En anden mulig sammenhæng handler om de sociale rammer omkring den enkelte. Nogle familier og fællesskaber med stærke æresnormer kan være præget af tydelige regler for køn og relationer, begrænset kontakt med omverdenen og en forventning om, at

man følger fællesskabets autoriteter. Flere studier peger på, at ekstreme islamistiske grupper i nogle tilfælde kan få lettere adgang til sådanne miljøer, fordi de kan bygge videre på kontrolformer og hierarkier, der allerede findes (Esholdt & Necef, 2024; MacLennan-Matthews, 2025). Det betyder ikke, at miljøer med stærke æresnormer i sig selv er ekstremistiske, men at de i nogle situationer kan gøre det lettere for radikale budskaber at få gennemslag, fordi budskaberne kan koble sig til normer og autoritetsformer, som allerede findes i miljøet.

Litteraturen om sammenhængen mellem æresnormer og rekruttering til ekstreme islamistiske miljøer er dog som nævnt begrænset. Samtidig kunne mindst ét svensk studie, der bygger på interviews med fagprofessionelle, ikke bekræfte, at personer fra miljøer præget af stærke æresnormer er lettere at rekruttere til ekstreme islamistiske miljøer. (Stål, 2021).

Den mest præcise formulering er nok derfor, at æresnormer under bestemte betingelser kan indgå i de sociale forhold, som ekstreme islamistiske miljøer forsøger at udnytte. Det kan for eksempel handle om ære, skam, kontrol, autoritet og stærke fællesskabsnormer. Men hvor ofte det sker, og hvor stor betydning det har i praksis, ved vi stadig for lidt om.

9. Litteraturliste

- Abbas, T., & McNeil-Willson, R. (2025). Beyond the urban-rural binary: Spatial dynamics of integration, segregation, and radicalisation in Northwest Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 1–23.
- Abbas, T., & Siddique, A. (2012). Perceptions of the processes of radicalisation and de-radicalisation among British South Asian Muslims in a post-industrial city. *Social Identities*, 18(1), 119–134.
- Agdal, R., Sakariassen, H., & Spjeldnæs, I. O. (2022). Samfunnsarbeid i digitale nabolag: Tre perspektiver på unge kvinner med innvandrerbakgrunn sine vilkår for deltakelse på sosiale nettverkssider. In *Kollektiv mobilisering: Samfunnsarbeid i teori og praksis*.
- Ahmed, N., Fedosov, A., & Huang, E. M. (2024, October). "Women just have to accept it when the man wants it": An investigation of the practice of forced marriage and the potential for design interventions. In *Proceedings of the 13th Nordic Conference on Human-Computer Interaction* (pp. 1–14).
- Akram, M., & Nasar, A. (2023). Systematic review of radicalization through social media. *Ege Akademik Bakış*, 23(2), 279–296.
- Alexander, A. (2017). *Digital decay? Tracing change over time among English-language Islamic State sympathizers on Twitter*. The George Washington University Program on Extremism.
- Alhassan, Y. N., Barrett, H., Brown, K. E., & Kwah, K. (2016). Belief systems enforcing female genital mutilation in Europe. *International Journal of Human Rights in Healthcare*, 9(1), 29–40.
- Ali, N., Phillips, R., Chambers, C., Narkowicz, K., Hopkins, P., & Pande, R. (2020). Halal dating: Changing relationship attitudes and experiences among young British Muslims. *Sexualities*, 23(5–6), 775–792.
- Alkhamisi, N., Hellman, S., Jarlsbo, M., Lioufas, A., Nilsson, P.-E., Strindberg, A., Svenonius, O., & Werther, S. (2024). *Våldsbejakande extremism och digitala medier: En forskningsöversikt*. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).
- ALS Research. (2023). *Viden og erfaringer med relevans for en områdebaseret indsats til forebyggelse af negativ social kontrol*.
- Als Research. (2026). *Æresrelaterede konflikter: Et litteraturstudie med særligt fokus på den æresmotiverede volds former og konsekvenser, tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser og religions betydning*.
- Ankestyrelsen. (2018). *Længerevarende udlandsophold blandt børn og unge med ikke-vestlig baggrund*.
- Aplin, R. (2019). Female perpetration of honour-based abuse. In *Policing UK honour-based abuse crime* (pp. 199–250). Springer International Publishing.
- Awan, I. (2017). Cyber-extremism: ISIS and the power of social media. *Society*, 54(2), 138–149.
- Ayad, M. (2025). Teenage terrorists and the digital ecosystem of the Islamic State. *CTC Sentinel*, 18(2). Combating Terrorism Center at West Point.
- Bafouni, N., Almond, L., Ridley, K., & Qassim, A. (2025). "Honor" and its upholders: Perpetrator types in "honor"-based abuse. *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*, 25(5), 893–912.
- Baianstovu, R. Í., Lundqvist, M., & Young Håkansson, S. (2025). *Honour, violence and gender: An international research review*. Swedish Secretariat for Gender Research.
- Baianstovu, R. Í., & Enelo, J. M. (2023). *Ungas livsvillkor i Göteborg: Enkätundersökning för uppföljning av Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2020–2023*.
- Baianstovu, R. Í., & Särnstedt Gramnaes, E. (2022). *Segregationens betydelse för hedersnormer samt för hedersrelaterat våld och förtryck: Nya analyser utifrån Storstadskartläggningen*.
- Baianstovu, R. Í., Strid, S., Särnstedt Gramnaes, E., Cinthio, H., & Enelo, J. M. (2019). *Heder och samhälle: Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar*.
- Bakker, E., & De Bont, R. (2017). Belgian and Dutch jihadist foreign fighters (2012–2015): Characteristics, motivations, and roles in the war in Syria and Iraq. In *Jihadist insurgent movements* (pp. 109–129). Routledge.
- Basra, R., & Neumann, P. R. (2016). Criminal pasts, terrorist futures: European jihadists and the new crime-terror nexus. *Perspectives on Terrorism*, 10(6), 25–40.
- Bastug, M. F., Douai, A., & Akca, D. (2020). Exploring the "demand side" of online radicalization: Evidence from the Canadian context. *Studies in Conflict and Terrorism*, 43(7), 616–637.
- Bates, L. (2018). Females perpetrating honour-based abuse: Controllers, collaborators or coerced? *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 10(4), 293–303.
- Bech-Hansen, D., Dokkedahl, S. B., Loua, I., Hauch, D., & Elklit, A. (2024). Traumatic experiences and mental health status for female ethnic minority adolescents and young adults on the run from their families due to negative social control. *Nordic Social Work Research*, 1–16.
- Benigni, M. C., Joseph, K., & Carley, K. M. (2017). Online extremism and the communities that sustain it: Detecting the ISIS supporting community on Twitter. *PLOS ONE*, 12(12), e0181405.
- Berg, R. C., & Denison, E. (2013). A tradition in transition: Factors perpetuating and hindering the continuance of female genital mutilation/cutting (FGM/C) summarized in a systematic review. *Health Care for Women International*, 34(10), 837–859.
- Berger, J. M., & Morgan, J. (2015). *The ISIS Twitter census: Defining and describing the population of ISIS supporters on Twitter* (Analysis Paper No. 20). The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic World.
- Berger, J. M., & Perez, H. (2016). *The Islamic State's diminishing returns on Twitter: How suspensions are limiting the social networks of English-speaking ISIS supporters* (Occasional Paper). The George Washington University Program on Extremism.
- Berlingske. (2025a). »Knytnæven« red rundt på hest i gaderne. I dag er han billedet på kriminelle klaners magt. *Berlingske*.
- Berlingske. (2025b). Danske klaner gifter sig på tværs og øger magten. Familierne laver »alle typer af kriminalitet« sammen. *Berlingske*.

- Berlingske. (2025c). Nu ligger længe ventet overblik over klankriminalitet klar. De 17 værste familier har 1.230 domme. *Berlingske*.
- Bhanbhro, S. (2021). *Uncovering community notions of honour and their relation to honour killings* [Doctoral dissertation, Sheffield Hallam University].
- Bhanbhro, S. (2023). Stalking and coercive control: Commonly used strategies in honour-based abuse against young people. In *Young people, stalking awareness and domestic abuse* (pp. 141–159). Springer International Publishing.
- Bloom, M., Tiflati, H., & Horgan, J. (2019). Navigating ISIS's preferred platform: Telegram. *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1242–1254.
- Bredal, A. (2011). *Mellom makt og avmakt: Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll*. Institutt for samfunnsforskning.
- Bredal, A., Beegsi, M., Bjøranger, T., Wittrup Djup, H., Mekonen, L., Gording Stang, E., & Zomorodi, P. (2020). 'Det var ikke bare ferie': Rapport fra ekspertgruppe om unge som etterlates i utlandet mot sin vilje. Helse- og omsorgsdepartementet.
- Bredal, A. (2022). Transnational regimes of family violence: When violence against women crosses borders. In H. Bows & B. Fileborn (Eds.), *Geographies of gender-based violence: A multi-disciplinary perspective*. Bristol University Press.
- Brookfield, K., Fyson, R., & Goulden, M. (2024). Technology-facilitated domestic abuse: An under-recognised safeguarding issue? *The British Journal of Social Work*, 54(1), 419–436.
- BT. (2025). Sharia-patruljer styrer Gellerup med hård hånd: En meget alvorlig modarbejdelse af integrationen. *BT*.
- Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme. (2024). *Ekstrem islamisme online: Aktuelle tendenser og tidlig forebyggelse*. Udlændingestyrelsen.
- Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme. (2025a). *Antimyndighedsekstremisme: Aktuelle tendenser og tidlig forebyggelse*. Udlændingestyrelsen.
- Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme. (2025b). *Genopdragelsesrejser for somaliske børn og unge*.
- Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme. (2025c). *Status på kommunernes forebyggelse af ekstremisme 2023–2024* [PDF]. Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme.
- Center for Dokumentation & Indsats mod Ekstremisme. (2026). *Forbudsliste mod modtagelse af donationer*.
- Center for Terroranalyse. (2014). *Danske islamistiske miljøer med betydning for terrortruslen mod Danmark*. Politiets Efterretningstjeneste.
- Center for Terroranalyse. (2024). *Vurdering af terrortruslen mod Danmark 2024*. Politiets Efterretningstjeneste.
- Center for Terroranalyse. (2025). *Vurdering af terrortruslen mod Danmark 2025*. Politiets Efterretningstjeneste.
- Center mot våldsbejakande extremism (CVE). (2020). *Den våldsbejakande islamistiska miljön: En kunskapsöversikt*. Center mot våldsbejakande extremism, Brottsförebyggande rådet (Brå).
- CERTA Intelligence & Security & TrygFonden. (2016). *Modstandskraft mod radikaliserings og voldelig ekstremisme: Et eksplorativt studie af modstandskraft i udvalgte danske lokalmiljøer* (Rapport). TrygFonden.
- Clever, L., Schatto-Eckrodt, T., Clever, N. C., & Frischlich, L. (2023). Behind blue skies: A multimodal automated content analysis of Islamic extremist propaganda on Instagram. *Social Media + Society*, 9(1).
- Clifford, B., & Powell, H. (2019). *Encrypted extremism: Inside the English-speaking Islamic State ecosystem on Telegram*. The George Washington University Program on Extremism.
- Cohen, K., & Kaati, L. (2018). *Digital jihad: Propaganda from the Islamic State*. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).
- Conway, M., Khawaja, M., Lakhani, S., & Reffin, J. (2021). A snapshot of the Syrian jihadi online ecology: Differential disruption, community strength, and preferred other platforms. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1–17.
- Danmarks Radio. (2015). *Den fordømte moské*. DR1.
- Danmarks Statistik. (2021). *Indvandrere i Danmark 2021*.
- Dawood, I. (2025). Exclusion-politicization: Salafism, democracy, and counterpublic politics in the UK. *Democratization*, 32(3), 684–705.
- Deloitte. (2015). *Evaluering af Bydelsmødrene: Evalueringsrapport*.
- Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI). (2014). *Antidemokratiske og ekstremistiske miljøer i Danmark: En kortlægning*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Dogan, R. (2013). Honour killings in the UK communities: Adherence to tradition and resistance to change. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 33(3), 401–417.
- DR. (2016). Terrormistænkte kan have snydt for 39 millioner kroner. *DR*.
- Emmerich, A. (2023). Arrival of legal Salafism and struggle for recognition in Germany – Reflection and adaptation processes within the German da'wa movement between 2001 and 2022. *Politics and Religion*, 16(3), 416–434.
- Epinion. (2021). *Rockere og bander i Danmark og udsatte boligområder*. Det Kriminalpræventive Råd.
- Esholdt, H. F., & Necef, M. Ü. (2024). Moral policing of gender norms: Honor-based violence as a mobilizing factor towards militant Islamism. *Studies in Conflict and Terrorism*, 1–30.
- European Institute for Gender Equality. (2021). *Estimation of girls at risk of female genital mutilation in the European Union: Denmark, Spain, Luxembourg and Austria*.
- Fredriksson, T., & Torstensson, M. (2019). *Islamistisk radikaliserings: En studie av särskilt utsatta områden* [Speciale].
- Friberg, J. H. (2019). *Konflikt, fellesskap og forandring: Foreldreskap og sosial kontroll i innvandrede familier fra Pakistan, Somalia og Sri Lanka* (p. 167). Cappelen Damm Akademisk/NOASP (Nordic Open Access Scholarly Publishing).
- Friberg, J. H., & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll. Fafo rapport*, 1, 2019.
- Frischlich, L. (2021). Dark inspiration: Eudaimonic entertainment in extremist Instagram posts. *New Media & Society*, 23(3), 554–577.

- Frydendal, F. G. (2025). Hizb ut Tahrir opfordrer danske muslimer til at boykotte kommunalvalget: "Det er haram." *Berlingske*.
- Følner, B., Johansen, S. A., & Hansen, G. E. (2018). *Unges oplevelser af negativ social kontrol*. ALS Research.
- Ganesan, S., & Sinan, M. (2023). *Islamic State online: A look at the group's South Asian presence on alternate platforms* (GNET Report No. 32). Global Network on Extremism and Technology (GNET).
- Gele, A. A., Johansen, E. B., & Sundby, J. (2012a). When female circumcision comes to the West: Attitudes toward the practice among Somali immigrants in Oslo. *BMC Public Health*, 12(1), 697.
- Gele, A. A., Kumar, B., Hjelde, K. H., & Sundby, J. (2012b). Attitudes toward female circumcision among Somali immigrants in Oslo: A qualitative study. *International Journal of Women's Health*, 7–17.
- Gill, P., Corner, E., Conway, M., Thornton, A., Bloom, M., & Horgan, J. (2017). Terrorist use of the internet by the numbers: Quantifying behaviors, patterns, and processes. *Criminology & Public Policy*, 16(1), 99–117.
- Goede, L., Schröder, C., Lehmann, L., & Bliesener, T. (2022). Online activities and extremist attitudes in adolescence: An empirical analysis with a gender differentiation. *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, 105(4), 257–274.
- Greenwood, M. T. (2018). *Becoming a foreign fighter: The agency and ethics of fighting jihad* [Ph.D. dissertation, University of Copenhagen].
- Guhl, J., & Comerford, M. (2021). *Understanding the Salafi online ecosystem: A digital snapshot*. Institute for Strategic Dialogue.
- Gustafsson, L. (2015). *Väldsbejakande islamistisk extremism och sociala medier* (Report). Försvarshögskolan.
- Gustafsson, L., & Ranstorp, M. (2017). *Swedish foreign fighters in Syria and Iraq: An analysis of open-source intelligence and statistical data*. Försvarshögskolan (FHS).
- Hafsted, G. S., & Augusti, E. (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Hamid, N., & Ariza, C. (2022). *Offline versus online radicalisation: Which is the bigger threat?* Global Network on Extremism and Technology (GNET).
- Hamming, T. R. (2022). Den danske jihadistiske bevægelse 2013–2021. In *Udfordringer relateret til salafisme og jihadi-salafisme i Danmark – historik, aktuelle udviklinger og praktiske erfaringer* (kap. 4, s. 75–88). Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme.
- Hecker, M. (2018). *137 shades of terrorism: French jihadists before the courts*. Institut français des relations internationales (IFRI).
- Hecker, M. (2021). *Once a jihadist, always a jihadist? A deradicalization program seen from the inside* (Focus stratégique No. 102 bis). Ifri.
- Hekmatpour, P., & Burns, T. J. (2019). Perception of Western governments' hostility to Islam among European Muslims before and after ISIS: The important roles of residential segregation and education. *The British Journal of Sociology*, 70(5), 2133–2165.
- Hjelt, M. J. (2020). *The radical milieu: A socio-ecological analysis of Salafist radicalization in Aarhus, 2007–17* [PhD thesis, Aarhus University]. Forlaget Politica.
- Honoré, D. R. (2020). Moske på Nørrebro har skabt overskrifter i to årtier – nu vækker en milliondonation på ny undren. *Berlingske*.
- Häggström, H., & Brun, H. (Eds.). (2019). *Antagonistiska hot och dess påverkan på lokalsamhället: En antologi* [PDF]. Försvarshögskolan.
- Hüttermann, J. (2018). Neighbourhood effects on jihadist radicalisation in Germany? Some case-based remarks. *International Journal of Conflict and Violence*, 12.
- Idriss, M. M. (2020). "The mosques are the biggest problem we've got right now": Key agent and survivor accounts of engaging mosques with domestic and honor-based violence in the United Kingdom. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(13–14), 2464–2491.
- Idriss, M. M., & Chowdhury, R. (2023). 'Honour'-based stalking. In M. Mellins, R. Wheatley, & C. Flowers (Eds.), *Young people, stalking awareness and domestic abuse*. Springer Nature.
- Information. (2020). Bling-bling og brutale røverier: Arabiske storfamilier vil styre den tyske undergrund. *Information*.
- Information. (2021). Sveriges kriminelle klaner: »Loyaliteten til familien er større end selve livet og døden«. *Information*.
- Istratii, R., Paszkiewicz, N., Ahmed, A., Gezahegn King, E., Ali, P., Feder, G., & Teck Ascurra, M. (2025). Religious and cultural influences on domestic violence attitudes and responses in UK ethnic minority and migrant communities: A qualitative inquiry. *Violence: An International Journal*, 6(2), 234–263.
- Jacobsen, S. J. (2020). *Kvindespecifik jihadpropaganda – subjektspositioner, motiveringsnarrativer og mobiliseringspotentiale: En undersøgelse af diskursive praksisser, materialitet og følelser i dansk online jihadi-salafisme*. Roskilde Universitet.
- Jacobsen, S. J. (2021). *Fra væbnet kamp til værdikamp: Dansk salafi-propaganda i et 10 års perspektiv* (Report). Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme.
- Jacobsen, S. J. (2024). Masculinity norms and female ideals: The role of gender in online Islamist propaganda. In R. Edling & R. Amir (Eds.), *Violent extremism*. Lexington Books/Fortress Academic.
- Janssen, J. H. L. J., & Ten Voorde, J. (2019). Het digitale jasje van eengerelateerd geweld: (Strafrechtelijke) mogelijkheden en beperkingen. *Proces: Tijdschrift voor Strafrechtpleging*, 98(3), 218–227.
- Jensen, S. Q. (2019). *Køn, maskulinitet og ekstrem islamisme*. Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme.
- Justitsministeriet. (2025). *Aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2026–2030*.
- Jyllands-Posten. (2017). Sverige: Momssvindler for 90 millioner mistænkes for at gå til terror. *Jyllands-Posten*.
- Jyllands-Posten. (2022). Hizb ut-Tahrir opfordrer igen muslimer til ikke at stemme. *Jyllands-Posten*.
- Jyllands-Posten. (2024). Skjulte mæglingråd løser konflikter: Det udgør en trussel mod hele samfundet. *Jyllands-Posten*.
- Jämställdhetsmyndigheten. (2022). *Bortförda barn och unga* (Rapport 2022:25).
- Jämställdhetsmyndigheten. (2025). *Ett liv präglad av våld: Slutredovisning av uppdrag att kartlägga och analysera förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och månggifte i Sverige samt andra närliggande frågor* (Rapport 2025:2).

- Kalkan, H. (2021). *Veje til respekt: Om gadens liv på Nørrebro* (1. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Kanol, E. (2025). The role of socioeconomic marginalization in the radicalization of jihadi foreign fighters from Europe. *Studies in Conflict and Terrorism*, 48(9), 935–958.
- Kawous, R., Allwood, E., Middelburg, A., Van Der Kwaak, A., Geraci, D., Bos, M., & Van den Muijsenbergh, M. E. (2022). Attitude and intention of migrant populations in the Netherlands regarding female genital mutilation/cutting. *BMC Women's Health*, 22(1), 405.
- Khan, R., & Morris, P. (2025). *'Honour'-based abuse, forced marriage, and female genital mutilation in Greater Manchester: Scoping and research exercise*. Greater Manchester Combined Authority.
- Kristeligt Dagblad. (2020). Først Titangade, nu Hejrevej: Saudi-Arabien har givet stor donation til endnu en. *Kristeligt Dagblad*.
- Krona, M. (2022). Swedish "media jihad": The active role of Swedish terrorists and supporters in Islamic State media. In *Salafi-jihadism and digital media* (pp. 45–65). Routledge.
- Kurtenbach, S., Küchler, A., & Zick, A. (2025). Radicalizing spaces: Neighbourhood effects on susceptibility to radicalization. *European Journal of Criminology*, 22(3), 426–451.
- Lakomy, M. (2023). *The return of the virtual 'caliphate'? Mapping the evolution of the Islamic State's information ecosystem*. Global Network on Extremism & Technology.
- Larsen, J. F., & Jensen, S. Q. (2022). Radikaliseringens religiøse dimensioner: Religiøse følelser, hverdagsliv og islamistiske radikaliseringsprocesser. *Scandinavian Journal of Islamic Studies*, 16(1).
- Larsen, M., & Kühle, L. (2022). Danske moskéer og salafisme: Mod en konceptualisering af forskellige typer af relationer. *Scandinavian Journal of Islamic Studies*, 16(1).
- Leye, E., & Sabbe, A. (2015). *Forced marriage in Belgium: An analysis of the current situation*.
- Lien, I. L., & Schultz, J. H. (2013). Internalizing knowledge and changing attitudes to female genital cutting/mutilation. *Obstetrics and Gynecology International*, 2013(1), 467028.
- Liversage, A. (2022). Muslimske kvinder og skilsmisse i en dansk kontekst. *Scandinavian Journal of Islamic Studies*, 16(2), 83–105.
- Liversage, A. (2026). *Genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold: En kvalitativ undersøgelse*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Liversage, A., & Petersen, J. (2020). *Etniske minoritetskvinder og skilsmisse: Med fokus på muslimske praksisser*. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lunar, S., Koch, M.-L., & Monrad Langkilde, S. (2021). *Medborgerskab, sammenhængskraft og social integration 6: En undersøgelse af, hvordan flere beboere kan deltage aktivt i samfundet og blive del af mangfoldige fællesskaber* [PDF]. Center for Boligsocial Udvikling.
- Lynch, O. (2013). British Muslim youth: Radicalisation, terrorism and the construction of the "other." *Critical Studies on Terrorism*, 6(2), 241–261.
- Macfarlane, A. J., & Dorkenoo, E. (2015). *Prevalence of female genital mutilation in England and Wales: National and local estimates*. City University London in association with Equality Now.
- MacLennan-Matthews, N. S. (2026). From patriarchy to extremism: How domestic violence and honor culture fuel lone-wolf terrorism. In T. K. Shackelford (Ed.), *Encyclopedia of domestic violence* (pp. 1–9). Springer.
- Mayeda, D. T., & Vijaykumar, R. (2016). A review of the literature on honor-based violence. *Sociology Compass*, 10(5), 353–363.
- Mayeda, D. T., Cho, S. R., & Vijaykumar, R. (2019). Honor-based violence and coercive control among Asian youth in Auckland, New Zealand. *Asian Journal of Women's Studies*, 25(2), 159–179.
- McCulloch, J., Walklate, S., Maher, J. M., Fitz-Gibbon, K., & McGowan, J. (2019). Lone wolf terrorism through a gendered lens: Men turning violent or violent men behaving violently? *Critical Criminology*, 27(3), 437–450.
- Mirbach, T., Schaak, T., & Triebel, K. (2011). *Zwangsverheiratung in Deutschland: Anzahl und Analyse von Beratungsfällen*. Verlag Barbara Budrich.
- Moos-Bjerre. (2021). *Medborgerskabsundersøgelsen blandt unge københavnere 2021 – Social kontrol*.
- Musyal, S., & Vogel, H. (2022). *Soziale Ungleichheit und islamistische Radikalisierung*. Berliner Forum Gewaltprävention Nr. 77. Landeskommision Berlin gegen Gewalt.
- Müller, P., Harrendorf, S., & Mischler, A. (2022). Linguistic radicalisation of right-wing and salafi jihadist groups in social media: A corpus-driven lexicometric analysis. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 28(2), 203–244.
- Naper, A. A., Staalesen, P. D., Hjort, J. L., Kullerud, H., Solvoll, L., & Thorbjørnsrud, T. (2022). *Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold gjennom sosiale medier* (Proba-rapport nr. 2022–14).
- Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme. (2021). *Forældreskab i dansk salafi-propaganda på sociale medier*. Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.
- Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme. (2022). *Udfordringer relateret til salafisme og jihadi-salafisme i Danmark – Historik, aktuelle udviklinger og praktiske erfaringer*. Styrelsen for International Rekruttering og Integration.
- Nationellt Centrum för Terrorhotbedömning. (2025). *NCT helårsbedömning 2025: Terrorhotet mot Sverige*. Säkerhetspolisen.
- Neve, R., Weerman, F., Eris, S., & van Prooijen, J. W. (2020). Radicalisation and travelling to Syria among delinquent youths: A case study from the Netherlands. *Journal for Deradicalization*, (22), 249–286.
- Nilsson, M., & Esholdt, H. F. (2025). After the caliphate: Changing mobilization in the Swedish Salafi-jihadist environment following the fall of ISIS. *Studies in Conflict and Terrorism*, 48(5), 463–484.
- Normark, M. (2019). Salafistiska nätverk och antagonistiska hot. In *Antagonistiska hot och dess påverkan på lokalsamhället*, 47.
- Normark, M., Ranstorp, M., & Ahlin, F. (2017). *Financial activities linked to persons from Sweden and Denmark who joined terrorist groups in Syria and Iraq during the period 2013–2016: Report commissioned by Finansinspektionen*. Center for Asymmetric Threat Studies.
- Olsen, R. F., & Dahl, K. M. (2023). *Tidlige tegn på æresrelaterede konflikter – beboere indskrevet på RED Safehouse*. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

- Payton, J. (2014). "Honor," collectivity, and agnation: Emerging risk factors in "honor"-based violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(16), 2863–2883.
- Pertek, S., Block, K., Goodson, L., Hassan, P., Hourani, J., & Phillimore, J. (2023). Gender-based violence, religion and forced displacement: Protective and risk factors. *Frontiers in Human Dynamics*, 5, 1058822.
- Petersen, J. (2020). The Islamic juridical vacuum and Islamic authorities' role in divorce cases. *Naveiñ Reet: Nordic Journal of Law and Social Research*, (10), 67–84.
- Petersen, J., Liversage, A., & Vinding, N. V. (2019). *Afdækning af tvang ved indgåelse af religiøst ægteskab – med særligt fokus på muslimske praksisser*.
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2025). *Nasjonal trusselvurdering 2025*.
- Ranstorp, M. (2022). Introduktion. In *Udfordringer relateret til salafisme og jihadi-salafisme i Danmark*. Styrelsen for International Rekruttering og Integration.
- Ranstorp, M., & Ahlerup, L. (Eds.). (2022). *Salafism och salafistisk jihadism 2.0: Påverkan mot och utmaningar för det svenska demokratiska samhället*. Försvarshögskolan.
- Ranstorp, M., Ahlin, F., Hyllengren, P., & Normark, M. (2018). *Mellan salafism och salafistisk jihadism: Påverkan mot och utmaningar för det svenska samhället*. Försvarshögskolan (FHS).
- Refuge. (2021). *Unsocial spaces*. Refuge.
- Refuge. (2022). *How online platforms are failing domestic abuse survivors*. Refuge.
- Reinares, F., García-Calvo, C., & Vicente, Á. (2017). Differential association explaining jihadi radicalization in Spain: A quantitative study. *CTC Sentinel*, 10(6), 29–34.
- Rigspolitiet. (2025). *Styrket indsats mod kriminelle familier*.
- Rostami, A., Mondani, H., Carlsson, C., Sturup, J., Sarnecki, J., & Edling, C. (2018). *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige*. Institutet för framtidsstudier.
- Rottweiler, B., Clemmow, C., & Gill, P. (2024). A common psychology of male violence? Assessing the effects of misogyny on intentions to engage in violent extremism, interpersonal violence and support for violence against women. *Terrorism and Political Violence*, 37(3), 287–312.
- Roy, R., Parmaar, S. S., & Singh, A. (2025). *When "honour" goes viral: Social media, masculinity and the hidden male victims of honour-based abuse*.
- Schlytter, A., & Linell, H. (2010). Girls with honour-related problems in a comparative perspective. *International Journal of Social Welfare*, 19(2), 152–161.
- Schuurman, B., Grol, P., & Flower, S. (2016). Converts and Islamist terrorism: An introduction. *International Centre for Counter-Terrorism – The Hague*, 7(3).
- Seminario, E., Nyarko-Agyei, A., Seymour, R., & McCabe, H. (2022). *Mapping forced marriage risk in Nottinghamshire*. University of Nottingham.
- Seymour, R., Nyarko-Agyei, A., McCabe, H., Severn, K., Sirl, D., Kypraios, T., & Taylor, A. (2025). Comparative judgement modelling to map forced marriage at local levels. *The Annals of Applied Statistics*, 19(1), 419–439.
- Smette, I., Hyggen, C., & Bredal, A. (2021). Foreldrerestriksjoner blant minoritetsungdom: Omfang og mønstre i og utenfor skolen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62(1), 5–26.
- Social- og Integrationsministeriet. (2012). *Antidemokratiske og ekstremistiske miljøer: Forebyggelse af ekstremisme*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Strid, S., i Baianstovu, R., & Enelo, J. M. (2021, September). Inequalities, isolation, and intersectionality: A quantitative study of honour-based violence among girls and boys in metropolitan Sweden. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 88, p. 102518). Pergamon.
- Strindberg, A. (2021). *Våldsbejakande islamistisk extremism och hedersrelaterat våld och förtryck: En förstudie om skärningspunkter*. Totalförsvarets forskningsinstitut.
- Stuart, H. (2017). *Islamist terrorism: Analysis of offences and attacks in the UK (1998–2015)*. The Henry Jackson Society.
- Styrelsen for International Rekruttering og Integration. (2019). *Videnskortlægning om æresrelaterede konflikter*.
- Stål, J. (2021). *Hederskultur, våldsbejakande islamistisk extremism och gängkriminalitet*. Göteborgs Stad, Stadsledningskontoret.
- Søndergaard, B. (2014a). Danske Syrien-krigere drives af religiøs fanatisme, idealisme og eventyrlyst. *Kristeligt Dagblad*.
- Søndergaard, B. (2014b). *Aarhus-moské i søgelyset for Syrienkrigere*.
- Talle, A. (2010). *Kulturens makt: Kvinnelig omskjæring som tradisjon og tabu*. Høyskoleforl.
- TV2. (2016). *Moskeerne bag sløret*.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2017). *Integration i tal: Ikke-vestlige kvinder i ghettoer føler sig mest begrænset i valg af kæreste eller ægtefælle*.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2017). *Notat nr. 5: Holdninger og værdier blandt nydanskere i boligområder med stor koncentration af nydanskere*.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2024). *Medborgerskabsundersøgelsen 2024*.
- Udlændingestyrelsen. (2026). *Religiøse forkyndere med indrejseforbud* (online).
- Van Kerckem, K., Van de Putte, B., & Stevens, P. (2013). On becoming "too Belgian": A comparative study of ethnic conformity pressure through the city-as-context approach. *City & Community*, 12(4), 335–360.
- Van Vlieden, G. (2016). Molenbeek and beyond: The Brussels-Antwerp axis as hotbed of Belgian jihad. In A. Varvelli (Ed.), *Jihadist hotbeds: Understanding local radicalization processes* (pp. 49–61). Edizioni Epoké – ISPI.
- van San, M. (2015). Lost souls searching for answers? Belgian and Dutch converts joining the Islamic State. *Perspectives on Terrorism*, 9(5), 47–56.

Varvelli, A. (Ed.). (2016). *Jihadist hotbeds: Understanding local radicalization processes*. Edizioni Epoké – ISPI.

Veilleux-Lepage, Y. (2016). Paradigmatic shifts in jihadism in cyberspace: The emerging role of unaffiliated sympathizers in Islamic State's social media strategy. *Journal of Terrorism Research*, 7(1), 36.

Vidino, L. (2022). Europæisk salafisme – voldelig jihad, fredelig selvsegregering og alt der imellem. In *Udfordringer relateret til salafisme og jihadi-salafisme i Danmark – historik, aktuelle udviklinger og praktiske erfaringer* (kap. 2, s. 34–60). Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

Vidino, L., Marone, F., & Entenmann, E. (2017). *Fear thy neighbor: Radicalization and jihadist attacks in the West*. Ledizioni LediPublishing.

Waltorp, K. (2015). Keeping cool, staying virtuous: Social media and the composite habitus of young Muslim women in Copenhagen. *MedieKultur*, 31(58), 49–67.

Whittaker, J. (2021). The online behaviors of Islamic State terrorists in the United States. *Criminology & Public Policy*, 20(1), 177–203.

Økonomi- og Indenrigsministeriet. (2019). *Redegørelse om parallelsamfund*.

Bilag: Metodebeskrivelse

Dette metodebilag beskriver, hvordan vi har fundet og udvalgt den litteratur, som videnskortlægningen bygger på.

Vi søgte efter litteratur i september-oktober 2025 og gennemgik derefter resultaterne i november-december 2025. Her kvalitetssikrede vi studierne og analyserede dem på tværs for at finde fælles mønstre. Denne tilgang kaldes en tematisk syntese og egner sig godt til at sammenholde studier med forskellige metoder fra forskellige lande og sammenhænge.

Videnskortlægningen har fulgt fire faser:

- Udvikling af en søgestrategi, der har styret den videre søgning og vurdering
- Identifikation af relevante studier gennem en trestrengt søgestrategi
- Screening og vurdering af studiernes relevans og kvalitet
- Sammenfattende analyse af mønstre på tværs af litteraturen

Processen førte til 155 publikationer, som danner grundlag for videnskortlægningens analyse. Det følgende uddyber tilgangene i hvert enkelt af de fire ovenstående faser.

Udvikling af søgestrategi

I første fase udviklede vi en søgeprotokol, som satte rammerne for kortlægningen. Søgeprotokollen fastlagde, hvilke studier vi ville medtage og udelukke, og hvilke nordiske og internationale databaser vi søgte i.

Oversigt over videnskortlægningens undersøgelsesspørgsmål

- Hvilken viden findes der om, hvordan æresrelaterede konflikter kommer til udtryk i udsatte boligområder? Det gælder både konflikternes udbredelse og omfang, hvilke aktører der er involveret, og hvilken karakter konflikterne typisk har.
- Hvilken viden findes der om, hvordan ekstremisme kommer til udtryk i udsatte boligområder? Det gælder både konflikternes udbredelse og omfang, hvilke aktører der er involveret, og hvilken karakter konflikterne typisk har.
- Hvilken viden findes der om overlap og forskelle mellem ekstremisme og æresrelaterede konflikter?

Det første skridt i søgestrategien var at udvikle en faglig og metodisk konceptramme, som har styret søgning, screening og vurdering af litteraturen. Konceptrammen afgrænser undersøgelsens fokus og definerer de centrale begreber. Vi udviklede og kvalificerede rammen i samarbejde med eksperter fra MÆRK og CDE. Disse drøftelser førte til en række faglige afgrænsninger af kernebegreberne, som er præsenteret i videnskortlægningens introduktion (se afsnit 1.1 Faglige afgrænsninger og begrebsafklaringer).

Med afsæt i konceptrammen udviklede vi i samarbejde med eksperterne en søgeprotokol, der afgrænser litteratursøgningen ud fra seks kriterier: 1) tidsmæssig, 2) geografisk, 3) sprogligt, og 4) metodisk. Søgeprotokollen er præsenteret i tabellen på næste side.

Tabel: Søgeprotokol

Afgrænsning	Inkluderet
Tidsmæssig afgrænsning	Der inkluderes publikationer udgivet fra d. 1. januar 2015 eller senere.
Geografisk afgrænsning	Publikationer fra følgende lande: Danmark, Norge, Sverige, Finland, Canada, USA, Australien, New Zealand, Holland, Tyskland, Belgien, Storbritannien og Frankrig
Sproglig afgrænsning	Engelsk, dansk, norsk og svensk
Metodisk afgrænsning (empiri)	Publikationer skal være empirisk baserede, enten gennem indsamling og analyse af egen empiri eller gennem review af anden litteratur, der er empirisk baseret.
Metodisk afgrænsning (publikationstype)	Til alle tre undersøgelsesspørgsmål inkluderes følgende publikationstyper for at sikre en bred afdækning af emnet: • Fagfællebedømte tidsskriftartikler • Forskningsbaserede publikationer, herunder monografier • Evalueringer fra ikke-forskningsbaserede institutioner, såsom konsulenthuse og NGO'er • Mediepublikationer (fx nyhedshistorier) • Myndighedspublikationer

Identifikation af relevante studier

Litteratursøgningen er bygget op omkring tre søgestrategier:

- En systematisk søgning i internationale databaser, der dækker fremtrædende videnskabelige tidsskrifter på området. Søgningen blev udført som en bloksøgning, hvor blokke af søgeord blev kombineret for at afdække relevante undersøgelsesspørgsmålene. Søgeordene blev udviklet med input fra fageksperter fra MÆRK og CDE.
- Supplerende litteratur, som blev vurderet som væsentlig for kortlægningen, og som blev inddraget ud over den systematiske søgning.
- En snowball-tilgang, hvor læsning af den fundne litteratur førte til identifikation af yderligere relevante publikationer.

Alle søgningerne har fulgt de faglige afgrænsninger og søgeprotokollen, som er beskrevet i det forudgående afsnit.

Systematisk databasesøgning

Den systematiske databasesøgning tog udgangspunkt i en række søgetermer, som Rambøll udviklede og eksperter fra MÆRK og CDE kvalificerede. Tabellen nedenfor viser de konkrete søgetermer for undersøgelsesspørgsmål 1 og 2. Her kombinerede vi løbende søgetermer om æresrelaterede konflikter og ekstremisme med søgetermer om udsatte boligområder eller digitale platforme. Undersøgelsesspørgsmål 3 belyste vi på baggrund af den litteratur, vi fandt gennem søgninger til de to første spørgsmål.

Tabel: Søgestrategi: Æresrelaterede konflikter i og omkring udsatte boligområder eller på digitale platforme

Undersøgelsesspørgsmål 1. Hvilken viden findes der om, hvordan æresrelaterede konflikter kommer til udtryk i udsatte boligområder og på digitale platforme – herunder hvor udbredte konflikterne er, hvilke aktører der er involveret, og hvilken karakter de typisk har?

I Søgeblok 1 har vi kørt søgestrengene separat. Alle søgninger i Søgeblok 1 er kombineret med enten Søgeblok 2 eller Søgeblok 3.

Søgeblok 1: Æresrelaterede konflikter	Søgestreng 1 (æresrelaterede konflikter): "honor-based" OR "honour-based" OR "honor-related" OR "honour-related" OR "honor crimes" OR "honour crimes" OR "honor abuse" OR "honour abuse" OR "honor culture" OR "honour culture" OR "family honor" OR "family honour" OR "community honor" OR "community honour" OR "collective honor" OR "collective honour" OR "coercive control" Søgestreng 2 (kvindelig kønslemlæstelse): "female genital mutilation*" OR FGM OR "female circumcision*" OR "female genital cutting" Søgestreng 3 (tvangsægteskaber, mv.): "forced marriage*" OR "child marriage*" OR "underage marriage" OR "arranged marriage" OR "religious marriage*" OR "Islamic marriage*" OR "Sharia marriage*" OR "nikah" OR "marriage of minors" Søgestreng 4 (genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold): "re-education travel*" OR "re-education journey*" OR "forced repatriation*" OR "involuntary stay abroad*" OR "forced stay abroad*" OR "involuntary foreign stay*" OR "involuntary return migration*" OR "forced return*" OR "family-imposed travel*" OR "involuntary overseas stay*"
Søgeblok 2: Udsatte boligområder, mv.	Søgestreng: ("socially disadvantaged" OR deprived OR marginalized OR vulnerable OR underserved OR impoverished OR "economically disadvantaged" OR "high-poverty" OR "inner-city" OR "low-income") NEAR/3 (area* OR neighborhood* OR neighbourhood* OR communit*) OR "public housing*" OR "social housing*" OR "council hous*" OR "ghetto*" OR "parallel societ*"
Søgeblok 3: Sociale medier og digitale platforme	Søgestreng: "social media" OR "social networking sites" OR "social networks" OR "online" OR "digital platforms" OR "online media" OR "internet platforms" OR "internet forums" OR "online forums" OR "messaging platforms" OR "virtual communities" OR "user-generated content" OR "digital communication" OR Facebook OR Twitter OR Instagram OR YouTube OR Reddit OR TikTok OR Telegram OR WhatsApp OR 4chan OR 8chan OR Gab OR Parler

Tabel: Søgestrategi: Ekstremisme i og omkring udsatte boligområder eller på digitale platforme

Undersøgelsesspørgsmål 2. Hvilken viden findes der om, hvordan ekstremisme kommer til udtryk i udsatte boligområder og på digitale platforme – herunder hvor udbredt ekstremisme er, hvilke aktører der er involveret, og hvilken karakter denne aktivitet typisk har?

Alle søgninger i Søgeblok 1 er kombineret med enten Søgeblok 2 eller Søgeblok 3.

Søgeblok 1: Æresrelaterede konflikter	Søgestreng 1 (ekstremisme): ("extremis*" OR "radicalisation" OR "radicalization" OR "fundamentalism" OR "violent extremism") AND ("islamist" OR "islamism" OR "militant islam*" OR "jihadis*")
Søgeblok 2: Udsatte boligområder, mv.	Søgestreng: ("socially disadvantaged" OR deprived OR marginalized OR vulnerable OR underserved OR impoverished OR "economically disadvantaged" OR "high-poverty" OR "inner-city" OR "low-income") NEAR/3 (area* OR neighborhood* OR neighbourhood* OR communit*) OR "public housing*" OR "social housing*" OR "council hous*" OR "ghetto*" OR "parallel societ*"
Søgeblok 3: Sociale medier og digitale platforme	Søgestreng: "social media" OR "social networking sites" OR "social networks" OR "online" OR "digital platforms" OR "online media" OR "internet platforms" OR "internet forums" OR "online forums" OR "messaging platforms" OR "virtual communities" OR "user-generated content" OR "digital communication" OR Facebook OR Twitter OR Instagram OR YouTube OR Reddit OR TikTok OR Telegram OR WhatsApp OR 4chan OR 8chan OR Gab OR Parler

Søgningerne blev gennemført i en række internationale databaser, som er præsenteret i tabellen nedenfor.

Tabel: Overblik over datakilder

Afgrænsning	Inkluderet
Databaser	Worldwide Political Science Abstract, Web of Science (Social Science Citation Index), Social Policy & Practice, International Bibliography for Social Sciences (IBSS), Scopus, Applied Social Sciences Index & Abstracts, Psycinfo, Planex, Sociological Abstracts, Criminal Justice Abstracts, PAIS (Public Affairs Information Service), Perspectives on Terrorism, Terrorism and Political Violence, Behavioural Sciences on Terrorism and Political Aggression, Studies in Conflict and Terrorism, Journal of Deradicalisation, International Journal on Conflict and Violence Crime, Law and Social Change, Critical Studies on Terrorism, Journal of Strategic Studies, Journal of Forensic Sciences, Journal of Terrorism Research, Small Wars & Insurgencies, Dynamics of Asymmetric Conflict: Pathways toward Terrorism and Genocide, Combating Terrorism Center Sentinel, National Criminal Justice Reference Service og Academic Search Premier.

Supplerende litteratursøgning

Sideløbende med den systematiske søgning har vi søgt efter såkaldt "grå litteratur" — det vil sige evalueringsrapporter, myndighedsrapporter og mediepublikationer, som ikke nødvendigvis optræder i forskningsdatabaser. Konkret har vi søgt på hjemmesider for relevante organisationer og myndigheder. Vi har også løbende fået input til relevant grå litteratur fra fageksperterne fra MÆRK og CDE.

Snowball-tilgang

I forlængelse af den systematiske og den supplerende søgning har vi søgt efter yderligere publikationer med udgangspunkt i den allerede identificerede litteratur. Det vil sige, at vi har gennemgået referencelister og fulgt spor fra kilder og forfattere, som dukkede op i de tidligere søgninger, og ad den vej fundet yderligere relevant litteratur.

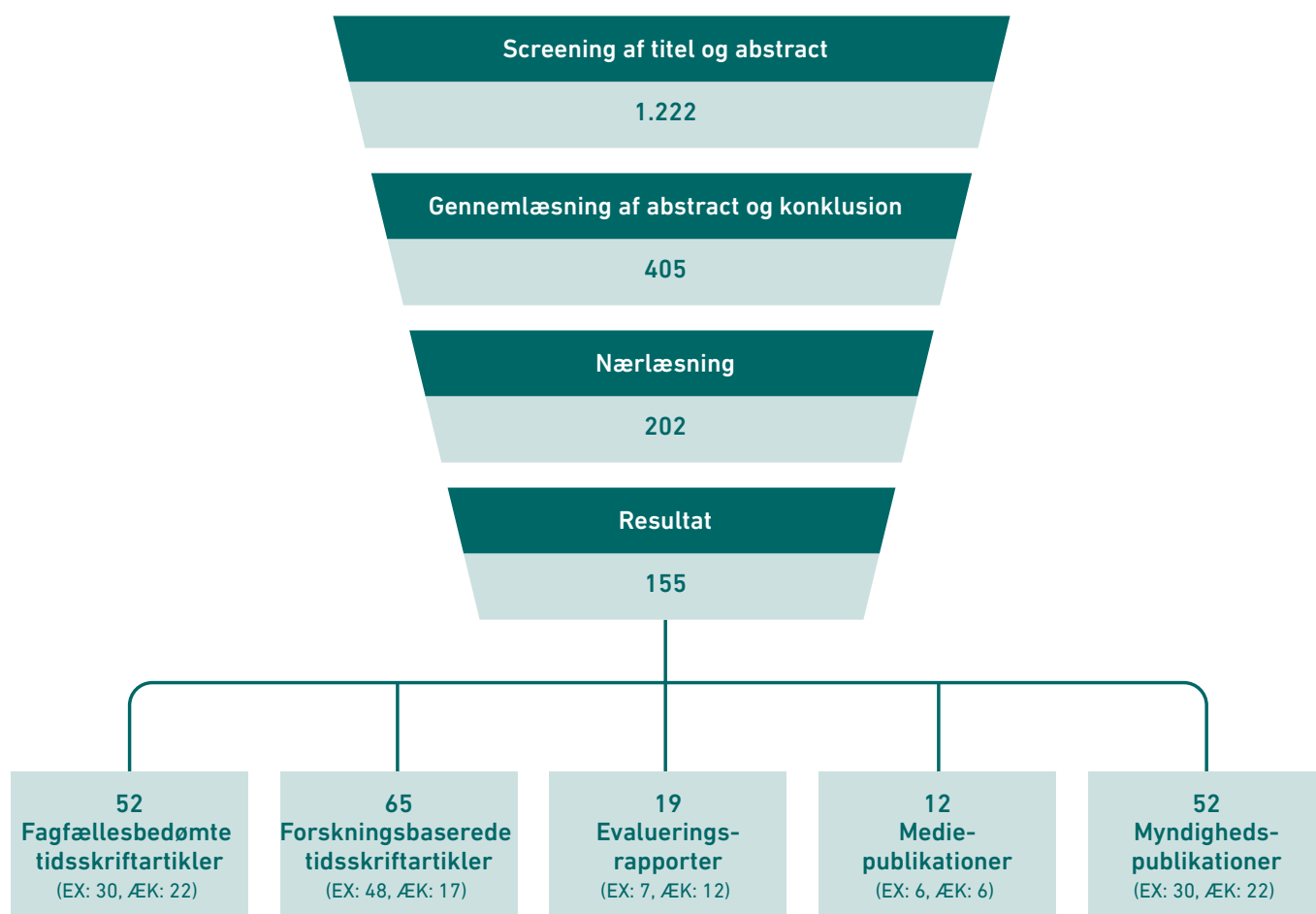
Screening og vurdering

I den indledende søgning fandt vi 1.222 publikationer, som efterfølgende blev vurderet gennem en systematisk screening- og vurderingsproces. Processen er illustreret i figuren nedenfor.

- I første screeningsrunde gennemgik vi publikationernes resuméer for at frasortere dem, der ikke opfyldte inklusionskriterierne. Publikationer blev udelukket, hvis de ikke var udgivet efter 2015, eller hvis deres emne tydeligt lå uden for kortlægningens hovedspørgsmål. Hvis der har været tvivl, er studiet blevet læst nærmere med henblik på en afklaring. I alt blev 817 publikationer frasorteret i dennerunde.
- I anden screeningsrunde gennemgik vi publikationernes resuméer og konklusioner for at udelukke dem, der faldt uden for kortlægningens undersøgelsesspørgsmål. I alt blev 203 publikationer frasorteret.
- I den efterfølgende vurderingsfase gennemgik vi de resterende 202 publikationer i dybden. Her vurderede vi deres relevans i forhold til undersøgelsesspørgsmålene, deres anvendelighed i en dansk kontekst og deres metodiske kvalitet.

På baggrund af denne proces udvalgte vi i alt 155 publikationer, hvoraf 91 omhandlede ekstremisme og 64 omhandlede æresrelaterede konflikter.

Figur: Overblik over screenings- og vurderingsproces

Vurdering af emnemæssig og metodisk relevans

Hver inkluderet publikation er kodet og vurderet ud fra to hensyn: emnemæssig relevans og metodisk kvalitet.

Den emnemæssige vurdering handler om, hvorvidt publikationens indhold er relevant for undersøgelsesspørgsmålene. Her har vi vurderet, om publikationen behandler de temaer, målgrupper og kontekster, som undersøgelsen fokuserer på — det vil sige æresrelaterede konflikter og ekstremisme i sammenhæng med udsatte boligområder eller digitale platforme. Publikationer, der kun berører emnerne perifert, eller som omhandler en helt anden kontekst, er sorteret fra.

Den metodiske kvalitet er vurderet ud fra fire parametre:

Pålidelighed:

- Hvilke undersøgelsesmetoder er der anvendt? Er der anvendt forskellige undersøgelsesmetoder, der understøtter samme empiriske fund?
- Er feltet belyst fra forskellige perspektiver?
- Afspejler data studiets undersøgelsesspørgsmål/undersøgelsesformål?
- Forholder studiet sig reflektivt og eksplicit til styrker og svagheder i anvendelsen af data til at konkludere på det overordnede undersøgelsesspørgsmål?
- Er studiet peer reviewed?

Gennemsigthed:

- Er dataindsamling, anvendte metoder, analysetilgange og empirisk grundlag beskrevet grundigt?

Validitet:

- Er design og analysemetode velegnet i forhold til undersøgelsesspørgsmålet?
- Er der kontrolleret for forhold, som kunne påvirke studiets resultater?
- Er der sammenhæng mellem resultater og konklusioner i studiet?
- Forholder publikationen sig reflektivt til de metodiske styrker/begrænsninger, der er ved at slutte fra resultater/svar på undersøgelsesspørgsmål til studiets overordnede konklusioner?

Overførbarhed:

- Er resultaterne i studiet generaliserbare (statistisk og analytisk generaliserbarhed) – og forholder studiet sig eksplicit til dette?

På baggrund af disse fire parametre har vi foretaget en samlet kvalitetsvurdering af hvert enkelt studie. Vurderingen afspejler en helhedsbedømmelse, hvor ingen enkelt parameter alene er afgørende, men hvor studiets samlede metodiske styrke er vægtet i forhold til dets relevans for undersøgelsesspørgsmålene.

Sammenfattende analyse

I den fjerde og sidste fase har vi analyseret alle inkluderede kilder for at skabe et samlet overblik over litteraturen. Vi har kodet hver publikation for at afdække centrale temaer og trends i den eksisterende forskning med fokus på undersøgelsesspørgsmålene.

For hver tekst har vi skrevet en genbeskrivelse, der trækker hovedpointerne frem i forhold til undersøgelsesspørgsmålene. Genbeskrivelserne har dannet grundlag for syntesen, som vi har udarbejdet gennem en intern analyseproces. Resultaterne er valideret i dialog med MÆRK og CDE og derefter kvalificeret af udvalgte praktikere og eksperter på området.

Videnslandskab og opmærksomhedspunkter

Kortlægningen viser, at viden om æresrelaterede konflikter og ekstremisme i udsatte boligområder er ujævn. På nogle områder findes der mange studier af høj kvalitet. På andre områder er der kun få studier, og nogle emner er næsten ikke undersøgt – det gælder for eksempel ekstremistisk motiveret hærværk. Samlet set er der mere og bedre viden om ekstremisme i udsatte boligområder end om æresrelaterede konflikter.

Den ujævne viden skyldes blandt andet, at æresrelaterede konflikter og ekstremisme er svære at afgrænse og måle. Forskellige studier bruger forskellige definitioner og forskellige metoder. Nogle bygger på spørgeskemaer, andre på interviews, registerdata, myndighedsindberetninger eller politisager. Hver metode bidrager med vigtig viden, men variationen gør det svært at sammenligne resultater på tværs af studier. Det gør det svært at sige præcist, hvor udbredte problemerne er. Alligevel peger mange studier i samme retning. På tværs af metoder og tilgange tegner der sig et forholdsvis sammenhængende billede af, hvordan æresrelaterede konflikter og ekstremisme kommer til udtryk i udsatte boligområder og på digitale platforme. Det styrker tilliden til kortlægningens overordnede konklusioner, selv om der fortsat mangler viden på en række områder.

En anden vigtig pointe handler om, hvorvidt resultaterne fra de inkluderede studier kan overføres til en dansk kontekst. En stor del af litteraturen bygger på undersøgelser fra udsatte boligområder i andre lande, for eksempel Sverige og Belgien. Man kan formode, at sociale problemer, lav tillid til myndigheder og etnisk segregering ofte er mere udtalte end i Danmark. Problemernes omfang og alvor er derfor ikke nødvendigvis de samme herhjemme. Litteraturen peger dog på, at de grundlæggende mekanismer i høj grad går igen på tværs af lande. Forskellene handler med andre ord mere om problemernes størrelse end om, hvordan de opstår og fastholdes.

Endelig er der to vigtige forbehold, som knytter sig til æresrelaterede konflikter på digitale platforme.

For det første har kortlægningen haft til formål at belyse, hvordan æresrelaterede konflikter udspiller sig online, og hvordan de hænger sammen med forhold i udsatte boligområder. Der findes dog kun få studier, der direkte undersøger dette samspil. Vi har derfor også inddraget studier om æresmotiveret digital vold mere generelt, selv om de ikke nødvendigvis handler om udsatte boligområder. For ekstremisme er billedet anderledes. Her findes der oftere studier, som forbinder digitale platforme med udsatte boligområder.

For det andet findes der en stor mængde forskning om digital vold, som ofte handler om kvinders udsathed. Mange af disse studier beskriver handlinger og mønstre, der kan have klare æresrelaterede dimensioner – uden at de betegnes som sådan. I denne kortlægning har vi kun medtaget studier, hvor forbindelsen til æresmotiveret vold er tydeligt beskrevet. Det betyder, at kortlægningen sandsynligvis ikke indfanger hele omfanget af æresrelaterede problemer i digitale sammenhænge. Den faktiske udbredelse kan være større end det, den inkluderede litteratur viser.

MÆRK
Nationalt Center mod
Æresrelaterede Konflikter

Center for Dokumentation
og Indsats mod Ekstremisme